

ZESPÓŁ REDAKCYJNY US w ZIELONEJ GÓRZE

PRZEWODNICZĄCY

Roman Fedak

Z-CA PRZEWODNICZĄCEGO

Krystyna Motyl

CZŁONKOWIE

*Wioletta Bielecka, Ewa Borzymowska, Ewa Czapka, Ola Gucia,
Bogusława Kołeczek, Anna Miśkiewicz, Teresa Sokołowska*

OPRACOWANIE PUBLIKACJI

Teresa Sokołowska

PRACE OBLICZENIOWE I EDYTORSKIE

*Marlena Broll, Agnieszka Ciesielska,
Monika Gembara, Sławomira Raczyńska*

ZDJĘCIA

*Ze zbiorów Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze
oraz Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze*

PROJEKT OKŁADKI, GRAFICZNE WYKONANIE WYKRESÓW I MAP

Edyta Leśniarek

DRUK I OPRAWA

Wydział Poligraficzny Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

Przedmowa

Środowisko naturalne ma bardzo znaczący wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i jest nierozzerwalnie wkomponowane we wszystkie formy aktywności człowieka.

Mając na uwadze coraz większe zainteresowanie problemami ekologii przekazuję Państwu publikację pt. "Ochrona środowiska w województwie lubuskim w latach 2002-2005" z nadzieją, że stanowić będzie źródło wielu cennych informacji dla działalności edukacyjnej i naukowej oraz wykorzystana będzie w procesie kształtowania polityki ekologicznej województwa.

Podstawowym źródłem danych są materiały oparte na sprawozdawczości i badaniach statystycznych, uzupełnione o informacje uzyskane od instytucji, których działalność związana jest z ochroną i kształtowaniem środowiska naturalnego.

Dane z tych źródeł zgrupowano w dziewięciu działach charakteryzujących komponenty środowiska, czynniki zagrożeń oraz działalność na rzecz ochrony i kontroli stanu środowiska. W tablicach przeglądowych znajdują Państwo dane o województwie lubuskim na tle kraju i innych województw.

Składam serdeczne podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom, które przekazując dane przyczyniły się do wzbogacenia treści prezentowanej publikacji.

Dyrektor Urzędu Statystycznego

Roman Fedak

Spis rzeczy

	str.
Przedmowa	3
Objaśnienia znaków umownych. Skróty	11
Uwagi ogólne.	12

Tablice przeglądowe

I. Stan, zagrożenie i ochrona środowiska w województwie lubuskim na tle kraju i województw w 2005 r.	13
II. Ważniejsze dane o województwie lubuskim.	19
III. Ważniejsze dane o podregionach w 2005 r.	21

Działy

I. Warunki naturalne	23-26
II. Wykorzystanie i ochrona powierzchni ziemi i gleby. Kopaliny.	27-42
III. Zasoby, wykorzystanie, zanieczyszczenie i ochrona wód	43-58
IV. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	59-64
V. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej	65-86
VI. Odpady	87-92
VII. Promieniowanie jonizujące. Hałas	93-96
VIII. Działalność inspekcyjno-kontrolna i ocena skutków degradacji środowiska	97-100
IX. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska.	101-116

Spis tablic

	tabl.	str.
Dział I		
WARUNKI NATURALNE		
Położenie geograficzne województwa	1	23
Powierzchnia i granice województwa	2	23
Układ pionowy powierzchni.	3	23
Większe rzeki.	4	24
Większe i głębsze jeziora	5	24
Temperatury powietrza i opady atmosferyczne	6	26
Dział II		
WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY. KOPALINY		
Uwagi metodyczne	x	27
Powierzchnia geodezyjna województwa według kierunków wykorzystania	1(7)	31
Powierzchnia geodezyjna terenów miejskich i wiejskich w 2006 r..	2(8)	31
Użytki rolne według klas bonitacyjnych w 2000 r.	3(9)	32
Powierzchnia odłogów i ugorów na gruntach omych.	4(10)	32
Grunty rolne i leśne wyłączone na cele nierolnicze i nieleśne	5(11)	32

	tabl.	str.
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrehabilitowane i zagospodarowane	6(12)	33
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji według Polskiej Klasyfikacji Działalności	7(13)	33
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji według podregionów i powiatów	8(14)	33
Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych oraz spółki wodne	9(15)	34
Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych według podregionów i powiatów w 2005 r.	10(16)	34
Urządzenia melioracji wodnych podstawowych według podregionów i powiatów w 2005 r.	11(17)	35
Zagrożenie gleb niekorzystnym oddziaływaniem czynników przyrodniczych w 2005 r.	12(18)	35
Wąwozy drogowe	13(19)	35
Pożary upraw rolnych, łąk i nieużytków	14(20)	36
Struktura odczynu gleb w latach 2002-2005	15(21)	36
Potrzeby wapnowania gleb w latach 2002-2005	16(22)	36
Zużycie nawozów sztucznych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik	17(23)	36
Zużycie nawozów organicznych pochodzenia zwierzęcego w 2002 r.	18(24)	37
Powierzchnia upraw chronionych chemicznie	19(25)	37
Pozostałości środków ochrony roślin w pobranych próbach płodów rolnych	20(26)	38
Ilość środków ochrony roślin wycofanych z obrotu w drodze decyzji administracyjnych	21(27)	40
Ilość przeprowadzonych badań opryskiwaczy	22(28)	41
Gospodarstwa ekologiczne z certyfikatem oraz w trakcie przestawiania na produkcję ekologiczną	23(29)	41
Uprawy ekologiczne według rodzajów	24(30)	41
Produkcja roślinna w gospodarstwach ekologicznych w 2004 r.	25(31)	41
Produkcja zwierzęca w gospodarstwach ekologicznych w 2004 r.	26(32)	42
Liczba złożonych wniosków oraz kwota dotacji do kosztów kontroli gospodarstw ekologicznych w 2004 r.	27(33)	42
Skontrolowane ekologiczne gospodarstwa rolne i przetwórnictwo ekologiczne	28(34)	42
Zasoby i eksploatacja złóż torfów	29(35)	42
Dział III		
ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD		
Uwagi metodyczne	x	43
Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych	1(36)	46
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej według źródeł poboru	2(37)	46
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej	3(38)	46
Zużycie wody w zakładach przemysłowych i ich wyposażenie w zamknięte obiegi wody	4(39)	46
Bilans gospodarowania wodą w przemyśle	5(40)	47
Gospodarowanie wodą w przemyśle według sekcji i działów	6(41)	47

	tabl.	str.
Wodociągi i kanalizacja	7(42)	48
Wodociągi i kanalizacja według podregionów i powiatów	8(43)	49
Nawadniane użytki rolne i grunty leśne oraz napełniane stawy rybne	9(44)	49
Nawadniane użytki rolne i grunty oraz napełniane stawy rybne według podregionów i powiatów	10(45)	50
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi	11(46)	50
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów	12(47)	51
Ścieki przemysłowe odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi	13(48)	52
Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane według podregionów i powiatów	14(49)	52
Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane według wybranych sekcji i działów	15(50)	53
Oczyszczalnie ścieków	16(51)	54
Zakłady według wyposażenia w oczyszczalnie ścieków	17(52)	54
Charakterystyka przemysłowych oczyszczalni i podczyszczalni ścieków	18(53)	54
Ładunki zanieczyszczeń w przemysłowych ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi	19(54)	55
Osady z przemysłowych oczyszczalni i podczyszczalni ścieków	20(55)	55
Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną	21(56)	55
Oczyszczalnie ścieków komunalnych	22(57)	56
Miasta i oczyszczalnie ścieków obsługujące miasta	23(58)	56
Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów	24(59)	57
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi	25(60)	57
Osady z oczyszczalni ścieków komunalnych	26(61)	58
Stan czystości rzek kontrolowanych w 2005 r.	27(62)	58
Stan czystości jezior kontrolowanych w 2005 r.	28(63)	58
Dział IV		
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA		
Uwagi metodyczne	x	59
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według posiadania wyników pomiaru dopuszczalnej emisji	1(64)	61
Wyposażenie zakładów w podstawowe urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza	2(65)	61
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według stopnia redukcji wytwarzanych zanieczyszczeń	3(66)	62
Emitory na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według wielkości emisji	4(67)	62

	tabl.	str.
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	5(68)	62
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według podregionów i powiatów.	6(69)	63
Zanieczyszczenia zatrzymane i zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających	7(70)	64
Emisja zanieczyszczeń powietrza według rodzajów substancji.	8(71)	64
Dział V		
OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ		
Uwagi metodyczne	x	65
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona . . .	1(72)	68
Parki narodowe w 2005 r.	2(73)	68
Parki narodowe według kategorii gruntów w 2005 r.	3(74)	68
Parki narodowe według kategorii ochronności w 2005 r.	4(75)	68
Wybrane informacje o parkach narodowych	5(76)	69
Turystyka w parkach narodowych w 2005 r.	6(77)	69
Stan liczebny głównych gatunków zwierząt łownych i chronionych w parkach narodowych	7(78)	69
Stan liczebny głównych gatunków ptaków chronionych w parkach narodowych w 2005 r.	8(79)	70
Gatunki drzew panujących w parkach narodowych w 2005 r.	9(80)	70
Rezerwaty przyrody według typów	10(81)	71
Rezerwaty przyrody w 2005 r.	11(82)	71
Parki krajobrazowe według kategorii gruntów	12(83)	76
Parki krajobrazowe w 2005 r.	13(84)	76
Obszary chronionego krajobrazu według kategorii gruntów	14(85)	77
Obszary Natura 2000 w województwie lubuskim	15(86)	78
Pomniki przyrody	16(87)	79
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona i pomniki przyrody według powiatów	17(88)	79
Powierzchnia gruntów leśnych	18(89)	80
Powierzchnia lasów ochronnych	19(90)	80
Struktura powierzchni lasów w zarządzie Lasów Państwowych według wieku i składu gatunkowego drzewostanów	20(91)	80
Zasoby drzewne na pniu w zarządzie Lasów Państwowych według wieku i składu gatunkowego drzewostanów	21(92)	81
Pozyskanie drewna według sortymentów	22(93)	82
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane	23(94)	82
Zadrzewienia i pozyskanie drewna (grubizny) z zadrzewień	24(95)	83
Powierzchnia gruntów leśnych według podregionów i powiatów	25(96)	83
Pożary w lasach	26(97)	84
Odrzwał ważniejszych zwierząt łownych	27(98)	84

	tabl.	str.
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach	28(99)	84
Rodzinne ogrody działkowe	29(100)	85
Strefy ochronne stanowisk lęgowych gatunków prawnie chronionych w 2005 r.	30(101)	85
Działalność Ośrodka Sanatoryjnego dla Zwierząt Dziko Żyjących Prawnie Chronionych w 2005 r.	31(102)	85
Rekordy dendrologiczne	32(103)	86
Koła i członkowie Ligi Ochrony Przyrody.	33(104)	86
Dział VI		
ODPADY		
Uwagi metodyczne	x	87
Odpady uciążliwe dla środowiska	1(105)	89
Odpady wytworzone i nagromadzone oraz tereny ich składowania według podregionów i powiatów	2(106)	89
Odpady wytworzone i nagromadzone według wybranych sekcji i działów . . .	3(107)	90
Odpady niebezpieczne	4(108)	91
Odpady komunalne zebrane i unieszkodliwione	5(109)	91
Składowiska (wysypiska) odpadów komunalnych	6(110)	91
Odpady komunalne stałe zebrane i płynne wywiezione według podregionów i powiatów.	7(111)	92
Dział VII		
PROMIENIOWANIE JONIZUJĄCE. HAŁAS		
Uwagi metodyczne	x	93
Moc dawki promieniowania gamma	1(112)	94
Stężenie radionuklidów w powietrzu	2(113)	94
Hałas przemysłowy	3(114)	94
Hałas dogowy w dzień w wybranych miastach w latach 2002-2005	4(115)	95
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia	5(116)	95
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia według podregionów i powiatów	6(117)	96
Dział VIII		
DZIAŁALNOŚĆ INSPEKCYJNO-KONTROLNA I OCENA SKUTKÓW DEGRADACJI ŚRODOWISKA		
Uwagi metodyczne	x	97
Jakość wody z wodociągów dostarczanej ludności do spożycia w 2005 r. . . .	1(118)	98
Działalność kontrolna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. . . .	2(119)	98
Działalność Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie ochrony powietrza, ochrony wód, gospodarki odpadami i ochrony gleb. . . .	3(120)	99

	tabl.	str.
Dział IX		
EKONOMICZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA		
Uwagi metodyczne	x	101
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną	1(121)	104
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska według kierunków inwestowania oraz podregionów i powiatów	2(122)	105
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną według kierunków inwestowania oraz podregionów i powiatów	3(123)	106
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska według rodzaju inwestycji	4(124)	106
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną według kierunków inwestowania oraz źródeł finansowania	5(125)	107
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska według źródeł finansowania oraz kierunków inwestowania	6(126)	108
Wydatki inwestycyjne według grup inwestorów	7(127)	112
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej	8(128)	112
Realizacja inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej na wsi	9(129)	113
Fundusze ekologiczne	10(130)	115
Środki dyspozycyjne i wydatki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	11(131)	115
Wykorzystanie środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej według form i kierunków finansowania	12(132)	116
Środki dyspozycyjne i wydatki Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	13(133)	116
Środki dyspozycyjne i wydatki Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	14(134)	116

Spis wykresów	str.
Położenie geograficzne województwa lubuskiego	23
Podział administracyjny województwa lubuskiego w 2005 r.	27
Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzanych do wód lub do ziemi	43
Struktura poboru i zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności .	43
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona . . .	65
Park Mużakowski na liście UNESCO.	76
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według powiatów w 2005 r.	77
Odpady wytworzone według podregionów i powiatów w 2005 r.	87
Struktura odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych) . . .	87
Struktura powierzchni województwa według kierunków wykorzystania	101
Lesistość według powiatów w 2005 r.	101

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska (-)	(-)	- zjawisko nie wystąpiło.
Zero	(0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
	(0,0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka	(.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak	x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
„W tym”		- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy ogólnej.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

zł	= złoty	m ³	= metr sześcienny
tys.	= tysiąc	dam ³	= dekametr sześcienny
mln	= milion	hm ³	= hektometr sześcienny
szt	= sztuka	d	= doba
kg	= kilogram	h	= godzina
mg	= miligram	dB	= decybel
t	= tona	Bq	= bekerel
kg/r	= kilogramów rocznie	kBq	= kilobekerel
t/r	= ton rocznie	Gy	= grej
m	= metr	nGy	= nanogrej
m ²	= metr kwadratowy	kW·h	= kilowatogodzina
ha	= hektar	GW·h	= gigawatogodzina
km	= kilometr	cd.	= ciąg dalszy
km ²	= kilometr kwadratowy	dok.	= dokończenie

Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach.

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w publikacji dane -jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą całej gospodarki narodowej.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)**, opracowanej na podstawie wydawnictw Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich EUROSTAT - „Nomenclature des Activités de Communauté Européenne - NACE rev. 1.1”. PKD wprowadzona została z dniem 1 maja 2004 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. Nr 33, poz. 289). W stosunku do PKD dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem “Przemysł” sekcje: “Górnictwo”, “Przetwórstwo przemysłowe oraz “Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę”;

2) według **sektorów własności**:

a) sektor publiczny - grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

b) sektor prywatny - grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

3. Dane prezentowane dla województwa i podregionów odpowiadają poziomowi 2 i 3 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS utworzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 VII 2000 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 685, z późn. zm.) jest odpowiednikiem Wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) ustanowionej Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady dnia 26 maja 2003 r. (Dz.U. UE L 154 z 21 VI 2003 r.).

4. Dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Informacje dla województwa w podziale na **podregiony** oraz na **miasta i wieś** podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się obszar położony w granicach administracyjnych tych jednostek, przez „wieś” - pozostałe terytorium województwa.

6. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

7. Przy **przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniach danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku - według stanu w dniu 30 VI.

8. Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

9. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

10. W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach znakiem „ ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

skrót	pełna nazwa
sekcje PKD	
handel i naprawy	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne
działy PKD	
produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz korka (oprócz mebli), wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
produkcja masy włóknistej oraz papieru	produkcja masy włóknistej oraz wyrobów z papieru

I. STAN, ZAGROŻENIE I OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM NA TLE KRAJU I WOJEWÓDZTWA

TABL. I/1. POWIERZCHNIA GEODEZYJNA^a WEDŁUG KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA W 2006 R.

WOJEWÓDZTWA	Ogółem	Użytki rolne	Użytki leśne i grunty zadrzewione oraz zakrzewione	Grunty pod wodami
POLSKA	31268314	19098822	9388544	636653
Dolnośląskie	1994677	1206793	611804	16365
Kujawsko-pomorskie ..	1797168	1186399	432999	46509
Lubelskie	2512249	1792230	581715	19865
Lubuskie	1398788	573040	714172	23736
Łódzkie	1821894	1311178	386561	11029
Małopolskie	1518287	939439	456916	22912
Mazowieckie	3555819	2475742	817638	39573
Opolskie	941167	607564	259688	11594
Podkarpackie	1784578	980384	695322	19694
Podlaskie	2018701	1236520	621735	26704
Pomorskie	1831425	938004	679468	73287
Śląskie	1233351	654944	406257	18025
Świętokrzyskie	1170995	760895	340034	8137
Warmińsko-mazurskie	2417317	1337085	767814	138033
Wielkopolskie	2982651	1959490	780156	41608
Zachodniopomorskie ..	2289248	1139115	836264	119583

(dok.)

WOJEWÓDZTWA	Grunty zabudowane i zurbanizowane			Użytki ekologiczne	Tereny różne	Nieużytki
	razem	w tym				
		mieszka- niowe	tereny komunika- cyjne			
w ha						
POLSKA	1490957	245247	891766	28240	132325	492773
Dolnośląskie	131642	18961	70442	2953	12108	13011
Kujawsko-pomorskie ..	78431	14246	48084	4206	5554	43070
Lubelskie	86781	7427	65774	4014	3982	23662
Lubuskie	58452	7916	37481	2280	8821	18287
Łódzkie	89345	17420	50900	799	7155	15827
Małopolskie	77273	12653	45077	574	11212	9962
Mazowieckie	171385	35547	101373	1463	14217	35800
Opolskie	54137	8033	30789	369	3957	3858
Podkarpackie	73504	8555	48043	1209	4453	10012
Podlaskie	73105	7352	55075	1178	1210	58249
Pomorskie	88091	16718	50776	1369	8211	42996
Śląskie	131954	38909	51410	383	6309	15478
Świętokrzyskie	50044	6879	31245	320	2507	9058
Warmińsko-mazurskie ..	85865	11131	60603	1844	9764	76912
Wielkopolskie	146415	23447	88021	1556	13663	39762
Zachodniopomorskie ..	94532	10054	56674	3723	19202	76829

a Stan w dniu 1 I.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

TABL. I/2. **POWIERZCHNIA GEODEZYJNA^a TERENÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2006 R.**

WOJEWÓDZTWA	Ogółem		Tereny						Ludność na 1 km ²
	w ha	na 1 mieszkańca w ha	miejskie			wiejskie			
			w ha	na 1 mieszkańca miasta w ha	% ogółem	w ha	na 1 mieszkańca wsi w ha	% ogółem	
POLSKA	31268315	0,82	2134491	0,09	6,8	29133824	1,98	93,2	122
Dolnośląskie	1994677	0,69	220249	0,11	11,0	1774428	2,12	89,0	145
Kujawsko-pomorskie	1797168	0,87	82593	0,06	4,6	1714575	2,16	95,4	115
Lubelskie	2512249	1,15	96248	0,09	3,8	2416001	2,08	96,2	87
Lubuskie	1398788	1,39	63688	0,10	4,6	1335100	3,69	95,4	72
Łódzkie	1821894	0,71	113876	0,07	6,3	1708018	1,87	93,7	141
Małopolskie	1518287	0,46	165134	0,10	10,9	1353153	0,82	89,1	215
Mazowieckie	3555819	0,69	215495	0,06	6,1	3340324	1,84	93,9	145
Opolskie	941167	0,90	76412	0,14	8,1	864755	1,74	91,9	111
Podkarpackie	1784578	0,85	107429	0,13	6,0	1677149	1,34	94,0	118
Podlaskie	2018701	1,68	92493	0,13	4,6	1926208	3,93	95,4	59
Pomorskie	1831425	0,83	110834	0,07	6,1	1720591	2,39	93,9	120
Śląskie	1233351	0,26	379652	0,10	30,8	853699	0,85	69,2	380
Świętokrzyskie	1170995	0,91	64640	0,11	5,5	1106355	1,58	94,5	110
Warmińsko-mazurskie	2417317	1,69	59660	0,07	2,5	2357657	4,13	97,5	59
Wielkopolskie	2982651	0,88	148754	0,08	5,0	2833897	1,96	95,0	113
Zachodniopomorskie	2289248	1,35	137334	0,12	6,0	2151914	4,12	94,0	74

a Stan w dniu 1 I.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

TABL. I/3. **ZASOBY EKSPLOATACYJNE WÓD PODZIEMNYCH WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2005 R.**

Stan w dniu 31 XII

WOJEWÓDZTWA	Ogółem	Przyrost lub ubytek (-) w stosunku do 2004 r.	Z utworów geologicznych			
			czwartorzędowych	trzeciorzędowych	kredowych	starszych
POLSKA	16575,6	120,6	10931,0	1682,3	2260,4	1701,9
Dolnośląskie	763,8	4,4	522,3	171,5	27,6	42,4
Kujawsko-pomorskie	1271,7	11,3	1016,1	199,6	45,4	10,6
Lubelskie	1142,8	8,2	187,4	106,0	842,3	7,1
Lubuskie	791,2	1,9	734,0	57,1	0,1	0,0
Łódzkie	1320,7	16,3	511,7	54,3	503,1	251,5
Małopolskie	586,3	8,6	328,4	61,4	109,4	87,2
Mazowieckie	1950,0	44,1	1503,7	152,7	208,2	85,4
Opolskie	472,1	4,1	205,8	125,9	16,8	123,6
Podkarpackie	502,9	2,9	452,5	37,9	12,3	0,3
Podlaskie	658,7	1,5	640,3	18,0	0,3	0,1
Pomorskie	1418,8	-1,2	1176,8	136,2	105,4	0,4
Śląskie	970,4	-5,6	191,9	18,3	37,1	723,2
Świętokrzyskie	522,6	-6,2	59,8	35,7	122,4	304,6
Warmińsko-mazurskie	1132,1	5,0	1070,9	59,9	1,3	0,0
Wielkopolskie	1586,0	19,6	960,8	383,6	216,7	24,9
Zachodniopomorskie	1485,5	5,9	1368,5	64,2	12,1	40,7

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

TABL. I/4. GRUNTY ROLNE I LEŚNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE W 2005 R.

WOJEWÓDZTWA	Ogółem	Kierunki wyłączenia					
		tereny			użytki kopalne	zbiorniki wodne	inne
		komunikacyjne	osiedlowe	przemysłowe			
w ha							
POLSKA	4520	251	1663	837	465	590	714
Dolnośląskie	617	26	97	327	57	29	81
Kujawsko-pomorskie	62	13	20	11	9	-	9
Lubelskie	130	53	43	20	4	-	10
Lubuskie	160	29	54	37	26	2	12
Łódzkie	340	14	59	77	109	-	81
Małopolskie	202	10	116	13	17	-	45
Mazowieckie	305	6	146	54	13	-	86
Opolskie	64	8	16	4	30	-	6
Podkarpackie	96	2	50	3	18	-	23
Podlaskie	43	5	19	2	9	-	8
Pomorskie	667	6	447	80	40	1	92
Śląskie	361	11	204	56	10	-	80
Świętokrzyskie	649	3	45	10	11	558	22
Warmińsko-mazurskie	191	7	36	110	21	-	18
Wielkopolskie	186	13	50	27	60	-	36
Zachodniopomorskie	447	43	260	6	31	-	107

Źródło: dane o wyłączonych gruntach rolnych - Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a w zakresie gruntów leśnych - Ministerstwa Środowiska.

TABL. I/5. GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI ORAZ ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE W 2005 R.

WOJEWÓDZTWA	Grunty wymagające rekultywacji ^a			Grunty ^b	
	ogółem	zdewastowane	zdegradowane	zrekultywowane	zagospodarowane
	w ha				
POLSKA	64978	59346	5632	1861	1132
Dolnośląskie	6764	4634	2130	125	7
Kujawsko-pomorskie	4423	4408	15	12	6
Lubelskie	3402	3197	205	48	26
Lubuskie	1234	756	478	71	42
Łódzkie	4558	4383	175	20	30
Małopolskie	2856	2827	29	160	40
Mazowieckie	4273	4244	29	32	18
Opolskie	3281	2956	325	80	39
Podkarpackie	2573	2513	60	171	152
Podlaskie	2887	2772	115	58	8
Pomorskie	2620	2319	301	34	12
Śląskie	4602	3835	767	114	55
Świętokrzyskie	2926	2862	64	34	32
Warmińsko-mazurskie	4950	4828	122	33	10
Wielkopolskie	10535	10331	204	779	639
Zachodniopomorskie	3094	2481	613	90	16

a Stan w dniu 31 XII. b W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. I/6. **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI W 2005 R.**

WOJEWÓDZTWA	Ogółem		Na cele		
	w hm ³	na 1 km ² w dam ³	produkcyjne ^a	nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełnienia stawów rybnych	eksploatacji sieci wodociągowej ^b
w hm ³					
POLSKA	10940,3	35,0	7734,1	1101,0	2105,2
Dolnośląskie	452,1	22,7	122,3	150,2	179,6
Kujawsko-pomorskie	240,9	13,4	73,1	51,2	116,6
Lubelskie	363,7	14,5	117,4	158,4	87,9
Lubuskie	98,1	7,0	13,2	32,0	52,8
Łódzkie	328,8	18,0	86,9	91,6	150,3
Małopolskie	938,7	61,8	706,2	83,1	149,4
Mazowieckie	2752,7	77,4	2356,3	98,3	298,2
Opolskie	124,3	13,2	45,3	28,2	50,8
Podkarpackie	338,2	19,0	197,6	60,2	80,4
Podlaskie	92,7	4,6	14,0	22,2	56,5
Pomorskie	276,4	15,1	147,9	8,8	119,7
Śląskie	519,3	42,1	117,1	82,0	320,2
Świętokrzyskie	941,1	80,4	789,3	84,0	67,8
Warmińsko-mazurskie	136,3	5,6	30,2	35,0	71,1
Wielkopolskie	1849,7	62,0	1551,1	98,8	199,9
Zachodniopomorskie	1487,3	65,0	1366,1	16,8	104,3

a Poza rolnictwem i leśnictwem - z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

TABL. I/7. **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI W 2005 R.**

WOJEWÓDZTWA	Ścieki odpro- wadzone	W tym wymagające oczyszczenia						
		ogółem	oczyszczone			nieoczyszczone		
			razem	w tym		w hm ³	odprowadzone	
				chemi- cznie i biolo- gicznie	z pod- wyższo- nym usuwa- niem bio- genów		bezpo- średnio z zakła- dów	siecią kanali- zacyjną
w hm ³	w % ścieków wymagających oczyszczenia			w % ścieków nieoczyszczanych				
POLSKA	8981,5	2115,1	91,2	28,8	35,1	185,7	28,1	71,9
Dolnośląskie	235,2	166,0	96,3	47,3	32,3	6,1	36,1	63,9
Kujawsko-pomorskie	116,3	112,2	98,2	32,4	47,5	2,1	100,0	-
Lubelskie	137,3	72,7	97,5	54,6	24,3	1,7	-	100,0
Lubuskie	36,7	36,2	91,7	33,7	54,4	3,0	10,0	90,0
Łódzkie	127,7	127,5	90,4	54,4	23,1	12,3	4,1	95,9
Małopolskie	898,5	268,8	99,2	11,2	18,1	2,2	72,7	27,3
Mazowieckie	2524,2	239,4	71,5	30,4	39,6	68,2	1,3	98,7
Opolskie	82,0	79,4	96,6	9,2	30,1	2,7	59,3	40,7
Podkarpackie	189,2	73,4	92,9	34,3	44,7	5,3	22,6	77,4
Podlaskie	39,3	38,8	99,2	25,3	72,2	0,3	33,3	66,7
Pomorskie	225,1	139,9	92,3	42,8	45,7	10,8	3,7	96,3
Śląskie	362,2	358,6	87,8	20,7	29,1	43,7	73,5	26,5
Świętokrzyskie	825,9	51,9	94,6	37,0	27,7	2,8	100,0	-
Warmińsko-mazurskie	67,1	51,2	95,3	18,2	76,0	2,3	13,0	87,0
Wielkopolskie	1695,1	184,0	98,6	9,0	44,8	2,7	59,3	40,7
Zachodniopomorskie	1419,8	115,1	83,1	43,6	31,8	19,5	5,6	94,4

TABL. I/8. EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W 2005 R.

WOJEWÓDZTWA	Emisja zanieczyszczeń						Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych	
	pyło- wych	gazowych (bez CO ₂)		pyło- wych ogółem	gazowych (bez CO ₂)			
		ogółem	w tym dwu- tlenku siarki		ogółem	w tym dwu- tlenku siarki		
	w tys. t/r			na 1 km ² w t			pyłowe	gazowe (bez CO ₂)
POLSKA	110,5	2007,3	855,5	0,35	6,42	2,74	99,4	49,5
Dolnośląskie	8,0	107,4	60,5	0,40	5,38	3,03	99,7	88,3
Kujawsko-pomorskie	7,1	63,5	29,6	0,40	3,54	1,64	98,6	26,8
Lubelskie	6,7	38,3	19,1	0,27	1,52	0,76	98,2	84,7
Lubuskie	2,8	32,9	5,2	0,20	2,35	0,37	97,9	0,0
Łódzkie	7,9	220,8	150,5	0,44	12,12	8,26	99,8	49,7
Małopolskie	9,3	179,2	56,4	0,61	11,80	3,71	99,2	47,6
Mazowieckie	11,3	217,1	145,7	0,32	6,11	4,10	99,2	16,8
Opolskie	3,8	51,8	12,2	0,41	5,50	1,31	99,6	62,2
Podkarpackie	3,9	26,6	14,6	0,22	1,50	0,82	98,6	13,8
Podlaskie	2,0	12,5	5,2	0,10	0,62	0,26	98,3	11,2
Pomorskie	3,5	41,7	25,2	0,19	2,28	1,38	98,9	47,6
Śląskie	22,4	713,7	146,5	1,82	57,88	11,88	99,4	28,6
Świętokrzyskie	4,5	60,7	22,4	0,38	5,18	1,91	99,7	32,3
Warmińsko-mazurskie	1,9	10,5	4,6	0,08	0,44	0,19	96,6	2,8
Wielkopolskie	9,7	191,7	138,4	0,32	6,43	4,64	99,2	9,9
Zachodniopomorskie	5,7	38,7	19,5	0,25	1,69	0,85	98,5	46,5

TABL. I/9. ODPADY^a WYTWORZONE I NAGROMADZONE W 2005 R.

WOJEWÓDZTWA	Odpady wytworzone w ciągu roku				Odpady nagromadzone ^b (stan w końcu roku)
	ogółem	poddane odzyskowi	w tym		
			unieszkodliwione		
			razem	w tym składowane ^c	
w tys. t					
POLSKA	124602,1	98756,1	21890,2	16712,7	1752569,8
Dolnośląskie	34882,1	26574,5	7606,8	7546,6	558727,7
Kujawsko-pomorskie	3150,6	2170,8	470,5	407,5	23248,3
Lubelskie	5155,4	4860,4	247,1	207,4	14234,7
Lubuskie	515,9	369,6	129,4	57,7	2559,6
Łódzkie	4449,5	3289,1	1074,8	1030,4	42428,1
Małopolskie	9484,4	6583,0	1891,9	1237,2	179456,5
Mazowieckie	5855,9	2929,3	2387,5	581,7	44425,9
Opolskie	1643,0	1487,5	102,8	96,4	23481,8
Podkarpackie	1236,3	1090,9	103,9	54,2	690,4
Podlaskie	927,9	795,1	69,8	47,3	2474,8
Pomorskie	2197,9	1676,9	449,3	354,5	22141,4
Śląskie	42273,0	39499,9	2193,9	1760,8	690493,3
Świętokrzyskie	1598,6	1136,0	426,3	245,5	17753,8
Warmińsko-mazurskie	609,3	545,6	42,4	8,3	1319,1
Wielkopolskie	5196,3	3664,2	1397,4	1273,8	46327,1
Zachodniopomorskie	5426,0	2083,3	3296,4	1803,4	82807,3

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na terenach własnych zakładów. c Na terenach własnych zakładów i na terenach obcych.

TABL. I/10. **OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE^a W 2005 R.**

WOJEWÓDZTWA	Ogółem			W tym			
	w ha	w % powierzchni ogólnej	na 1 mieszkańca w m ²	parki narodowe ^b	rezerваты przyrody ^b	parki krajobrazowe ^{bc}	obszary chronionego krajobrazu ^c
POLSKA	10172993,7	32,5	2666	317233,8	165244,7	2516855,7	7041556,7
Dolnośląskie	361597,4	18,1	1252	11920,2	10339,7	196727,4	136228,2
Kujawsko-pomorskie	581507,4	32,4	2812	-	17478,1	215043,0	334488,5
Lubelskie	572112,7	22,8	2625	18245,1	11549,5	233594,2	300857,1
Lubuskie	549524,6	39,3	5445	13606,4	3402,6	76313,5	438577,9
Łódzkie	298808,9	16,4	1159	72,4	7323,8	95089,8	184329,9
Małopolskie	894385,2	58,9	2738	38080,8	3024,0	175927,1	676003,5
Mazowieckie	1050705,2	29,5	2037	38476,1	17689,5	168150,1	818906,6
Opolskie	255463,0	27,1	2439	-	801,6	62403,0	189207,3
Podkarpackie	851455,9	47,7	4058	46636,2	10733,1	272819,2	520215,7
Podlaskie	644999,7	32,0	5376	92089,8	23599,4	83531,9	444021,0
Pomorskie	596097,6	32,6	2711	26185,9	7008,6	152694,4	394025,1
Śląskie	271243,1	22,0	579	-	3831,9	226967,0	36132,0
Świętokrzyskie	725285,9	61,9	5644	7626,4	2882,6	126808,9	587572,1
Warmińsko-mazurskie	1118802,0	46,2	7831	-	29817,3	140089,0	925562,7
Wielkopolskie	924862,2	31,0	2742	7961,7	5755,8	174344,7	732927,6
Zachodniopomorskie	476142,9	20,8	2810	16332,8	10007,2	116352,5	322501,5

a Łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwały rady gmin. b Bez utożsamienia. c Bez rezerwatów, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

TABL. I/11. **KIERUNKI FINANSOWANIA WOJEWÓDZKICH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W 2005 R.**

WOJEWÓDZTWA	Razem	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka odpadami	Pozostałe dziedziny
POLSKA	1655369,4	909119,4	382090,3	125498,0	238661,7
Dolnośląskie	133773,0	61391,4	13435,0	21135,5	37811,1
Kujawsko-pomorskie	98278,2	55423,8	15379,7	13014,9	14459,8
Lubelskie	61841,5	38025,2	8608,0	3662,1	11546,2
Lubuskie	22161,2	16908,5	1644,3	202,6	3405,8
Łódzkie	171590,1	92841,5	49801,1	14558,4	14389,1
Małopolskie	93772,4	49806,5	9196,0	10587,5	24182,4
Mazowieckie	284229,1	174916,2	72913,8	7371,1	29027,9
Opolskie	74724,4	44424,3	17858,0	8868,2	3573,8
Podkarpackie	61290,3	48048,5	3153,2	2745,8	7342,9
Podlaskie	26090,6	19837,3	1222,4	3726,6	1304,3
Pomorskie	52896,4	31774,0	5238,8	2345,3	13538,3
Śląskie	315942,0	121849,1	130100,9	28176,3	35815,6
Świętokrzyskie	34125,2	25212,7	3798,1	2004,0	3110,4
Warmińsko-mazurskie	33821,3	12943,1	13264,8	1411,6	6201,8
Wielkopolskie	123428,1	78994,9	25902,9	4864,7	13665,6
Zachodniopomorskie	67405,5	36722,4	10573,1	823,2	19286,8

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

II WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Powierzchnia w km ² (stan w dniu 1 I)	13982,0	13982,0	13989,2	13989,2
Ludność (stan w dniu 31 XII)	1008196	1008786	1009168	1009198
miasta	650165	649559	648212	647054
wieś	358031	359227	360956	362144
Pobór wody - w % poboru ogółem – na cele:				
produkcyjne ^a (poza rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem)	15,1	15,6	15,5	13,5
zaopatrzenie wodociągów komunalnych ^b	51,8	52,4	51,7	53,9
Zużycie wody na 1 km ² w dam ³ :				
na potrzeby gospodarki narodowej	6,1	6,2	6,2	6,0
do produkcji przemysłowej	1,0	1,1	1,1	1,0
Zużycie w gospodarstwach domowych:				
wody z wodociągów: w hm ³	31,9	31,8	30,9	30,5
na 1 mieszkańca w m ³	31,6	31,5	30,6	30,2
energii elektrycznej w miastach: w GW · h	405,5	412,8	429,0	441,2
na 1 mieszkańca w kW · h	623,0	635,6	660,8	681,3
gazu z sieci: w hm ³	116,1	108,0	111,7	118,9
na 1 odbiorcę w m ³	721,6	613,8	628,9	658,1
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km: wodociągowej	4951,9	5153,9	5333,5	5496,1
kanalizacyjnej	1545,0	1724,7	1786,8	1995,4
gazowej	2069,9	2176,1	2753,5	2956,5
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % wymagających oczyszczania	90,1	90,3	90,1	91,7
Ścieki przemysłowe i komunalne nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,3	0,3	0,3	0,2
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % ogółu ludności	60,9	61,8	62,7	64,0
Przemysłowe zanieczyszczenia powietrza:				
emisja na 1 km ² powierzchni ogólnej w t:				
pyłów	0,3	0,2	0,2	0,2
gazów (bez dwutlenku węgla)	1,5	1,9	2,4	2,3
stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń w %:				
pyłów	96,2	97,5	97,7	97,9
gazów (bez dwutlenku węgla)	0,3	0,0	0,0	0,0

a Z ujęć własnych. b Pobór na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

II WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wytworzone w ciągu roku na 1 km ² w t	56,1	39,3	44,5	36,9
Odpady komunalne (stałe) bez wyselekcjonowanych nagromadzone na składowiskach (wysypiskach) na 1 km ² w m ³	98	84	77	75
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) - w % nakładów ogółem na:				
ochronę środowiska	9,4	11,0	3,2	2,6
gospodarkę wodną	1,5	1,7	2,0	2,2
Obszary prawnie chronione ^a :				
w % powierzchni ogólnej	37,4	39,2	39,3	39,3
na 1 mieszkańca w m ²	5194	5443	5443	5445
Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	694,5	698,8	701,8	702,4
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
w tys. ha	674,3	678,5	681,4	681,6
na 1 mieszkańca w ha	0,7	0,7	0,7	0,7
Lesistość ^b (stan w dniu 31 XII) w %	48,2	48,5	48,7	48,7
Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	323,8	352,6	383,4	356,0
Użytki rolne ^c (stan w czerwcu) w tys. ha	497,3	478,4	531,4	549,2
w tym grunty orne:				
w tys. ha	384,5	365,0	403,5	407,5
w % powierzchni ogólnej	27,5	26,1	28,8	29,1
Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^d w kg :				
sztucznych	93,9	97,6	111,9	115,5
wapniowych	24,3	31,7	41,2	33,5

^a Bez rezerwatów przyrody położonych na terenach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

^b Stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa. ^c Według granic administracyjnych. ^d W roku gospodarczym.

III WAŻNIEJSZE DANE O PODREGIONACH W 2005 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lubuskie	Podregiony	
		gorzowski	zielonogórski
Powierzchnia w km ^{2a}	13989	6112	7877
Jednostki podziału terytorialnego ^a			
powiaty	12	5	7
miasta na prawach powiatu	2	1	1
gminy	83	29	54
Miasta ^a	42	16	26
Miejscowości wiejskie ^a	1376	594	782
Sołectwa ^a	1017	372	645
Ludność ogółem ^a	1009198	381623	627575
na 1 km ²	72	62	80
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	98,1	41,6	56,5
w tym - w % ogółem - na potrzeby:			
przemysłu	13,5	21,3	7,7
eksploatacji sieci wodociągowej ^b	53,9	44,7	60,8
Sieć rozdzielcza w km:			
wodociągów ^a	5496,1	1973,2	3522,9
na 100 km ²	39,3	32,3	44,7
kanalizacyjna ^c	1995,4	915,6	1079,8
na 100 km ²	14,3	15,0	13,7
gazowa	2955,8	1403,7	1552,1
na 100 km ²	21,1	23,0	19,7
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ^a :			
wodociągowe	112061	39988	72073
kanalizacyjne	43396	18342	25054
gazowe	38820	15850	22970
Zużycie w gospodarstwach domowych w hm ³ :			
wody z wodociągów	30,5	11,2	19,3
gazu z sieci ^d	118,9	33,2	85,7
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach w GW·h	441,2	179,5	261,7
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	36,2	15,8	20,4
Oczyszczane w hm ³	33,2	15,3	17,9
w tym chemicznie, biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczania	88,1	39,6	56,3
Nieoczyszczane w hm ³	3,0	0,5	2,5

a Stan w dniu 1 I. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Oraz kolektory. d W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami.

III WAŻNIEJSZE DANE O PODREGIONACH W 2005 R. (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lubuskie	Podregiony	
		gorzowski	zielonogórski
Oczyszczalnie ścieków ^a	137	71	66
przepustowość w m ³ /dobę	299391	120501	178890
w tym chemiczne, biologiczne i z podwyższonym usuwaniem biogenów	122	61	61
przepustowość w m ³ /dobę	268406	91473	176933
Ludność ^a obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % ludności ogółem	64,0	73,6	58,2
w tym chemiczne, biologiczne i z podwyższonym usuwaniem biogenów	63,5	73,6	57,3
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w tys. t:			
pyłowych	2,8	1,5	1,3
gazowych	2189,3	888,1	1301,2
w tym: dwutlenek siarki	5,2	3,2	2,0
dwutlenek węgla	2156,4	882,8	1273,6
Zanieczyszczenia powietrza zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych			
pyłowe	97,9	94,0	98,8
Odpady (z wyłączeniem komunalnych)			
wytworzone w ciągu roku w tys. t	515,9	151,5	364,4
w tym w % ogółem:			
poddane odzyskowi	71,6	62,4	75,5
unieszkodliwione	25,1	37,4	20,0
nagromadzone ^b w tys. t (stan w końcu roku)	2559,6	2477,6	82,0
Odpady komunalne (stałe) bez wyselekcjonowanych zebrane w tys. t (w ciągu roku)	274,1	116,4	157,7
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) na:			
ochronę środowiska			
w mln zł	154,4	60,1	94,3
na 1 mieszkańca w zł	153,0	158,0	149,7
gospodarkę wodną			
w mln zł	37,5	16,3	21,2
na 1 mieszkańca w zł	37,3	42,7	33,6
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^b :			
w % powierzchni ogólnej	39,3	50,7	30,4
na 1 mieszkańca w m ²	5445	8124	3816
Pomniki przyrody ^a	1785	708	1077
Powierzchnia gruntów leśnych ^a w tys. ha	702,4	308,7	393,7
w tym lasy ^c	681,6	299,7	381,9
z liczby ogółem: lasy publiczne	694,3	306,2	388,1
las prywatne	8,2	2,5	5,6
Lesistość w %	48,7	49,0	48,5
Zalesienia ha	663,9	247,5	416,4
Użytkowanie gruntów ^d (stan w czerwcu)			
użytki rolne:			
w % powierzchni ogólnej	39,3	38,0	40,2
w ha:			
grunty orne	407466	169159	238307
sady	3109	1334	1775
łąki i pastwiska	138664	62017	76647
las i grunty leśne	713075	315245	397830
pozostałe grunty	136606	63515	73091

a Stan w dniu 1 I. b Na terenach własnych zakładów. c Grunt pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) lub przejściowo jej pozbawiony. d Według granic administracyjnych.

Warunki naturalne

Położenie geograficzne województwa lubuskiego

Dział I**WARUNKI NATURALNE****TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE WOJEWÓDZTWA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	W stopniach i minutach	W kilometrach
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:		
na północ (szerokość geograficzna północna)	53°07'	x
na południe (szerokość geograficzna północna)	51°22'	x
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	14°32'	x
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	16°25'	x
Rozciągłość:		
z południa na północ	1°45'	196,3
z zachodu na wschód	1°53'	129,5

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE WOJEWÓDZTWA
Stan w dniu 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2006	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach
Powierzchnia w km ²	13989,2	x	13987,9	x
Długość granic w km:	939,3	100,0	938,8	100,0
z Niemcami	198,8	21,2	198,8	21,2
z województwem zachodniopomorskim	219,2	23,3	216,8	23,1
z województwem wielkopolskim	292,2	31,1	292,1	31,1
z województwem dolnośląskim	229,1	24,4	231,1	24,6

TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI

WYSZCZEGÓLNIENIE	Nazwa	Jednostka administracyjna (gmina)	Wzniesienie nad poziom morza w m
Najwyżej położony punkt	Góra Żarska	Żary	226,9
Najwyżej położona miejscowość	Łaz	Żary	174,8
Najniżej położony punkt	Dno doliny Odry	Kostrzyn	10,0
Najniżej położona miejscowość	Jamno	Słońsk	12,5

Źródło: Departament Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze.

TABL. 4. WIĘKSZE RZEKI

RZEKI	Recipient ^a	Długość całkowita	W tym na terenie województwa
		w km	
Odra	Zalew-Szczeciński	854,3	203,0
Warta	Odra	808,2	114,0
Noteć	Warta	388,0	45,0
Bóbr	Odra	270,0	118,0
Nysa Łużycka	Odra	251,6	120,0
Drawa	Noteć	186,0	43,0
Obra	Warta	253,0	85,0
Kwisa	Bóbr	127,0	18,0
Czarna Wielka	Bóbr	71,9	20,0
Lubsza	Nysa Łużycka	66,4	66,4
Szprotawa	Bóbr	57,6	20,0
Pliszka	Odra	65,7	59,5
Śląska Ochla	Odra	38,2	38,2
Ilanka	Odra	54,2	54,2

a Rzeką lub zbiornik wodny, do którego uchodzi odpływ.

TABL. 5. WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA

JEZIORA	Jednostka administracyjna (miasto, gmina)	Powierzchnia lustra wody w ha	Objętość jeziora w tys. m ³	Głębokość maksymalna w m
WEDŁUG POWIERZCHNI				
Sławskie	Sława	817,3	42664,8	12,3
Osiek (Chomętowskie)	Dobiegniew	532,9	53316,7	35,3
Niesztyz (Niesulickie)	Lubrza	486,2	34457,6	34,7
Ostrowiec k/Głuska	Dobiegniew	387,6	36433,1	28,5
Lubikowskie	Przytoczna	314,7	34842,1	35,5
Lubniewsko (Nakońskie)	Lubniewice	240,4	12412,8	15,1
Wojnowskie	Babimost, Kargowa	228,9	7565,1	9,7
Chłop k/Pszczewa	Pszczew	227,8	20579,6	23,0
Paklicko Wielkie	Świebodzin	196,0	15823,3	22,5

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

TABL. 5. WIEKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA (cd.)

JEZIORA	Jednostka administracyjna (miasto, gmina)	Powierzchnia lustra wody w ha	Objętość jeziora w tys. m ³	Głębokość maksymalna w m
WEDŁUG POWIERZCHNI (dok.)				
Wielkie (Obrzańskie)	Trzciel	188,7	4087,1	3,7
Trzeńskiego (Ciecz)	Łagów	185,7	35919,8	58,8
Radęcino	Dobiegniew	174,4	7341,2	15,0
Lipie.	Strzelce Krajeńskie	174,0	22202,9	42,0
Szarcz (Szarzeńskie)	Pszczew	169,8	13465,8	14,5
Rudno (Rudzieńskie, Orchowe)	Kolsko, Wolsztyn ^a	163,0	6590,4	9,1
Jańsko	Bobrowice	153,3	1073,1	2,9
Lutol	Trzciel	152,5	2746,2	9,0
Marwicko (Roztocz)	Lubiszyn	140,3	4853,6	12,4
Wielgie (Dobiegniewskie)	Dobiegniew	136,9	3077,6	6,8
Lubiąż	Lubniewice	130,5	6075,1	12,8
Wilkowskie	Świebodzin	130,5	11701,8	23,7
Głębokie k/Międzyrzecza	Międzyrzecz	124,9	11530,4	25,3
Bukowieckie (Borowy Młyn) . . .	Międzyrzecz	103,3	1956,5	3,6
Wielicko	Torzym	103,2	1569,9	3,5
Lubiewo (Łubowo)	Drezdenko	101,9	6125,4	15,4
Lubowo (Morawy)	Drezdenko	100,1	4052,7	8,0
WEDŁUG GŁĘBOKOŚCI MAKSYMALNEJ				
Trzeńskiego (Ciecz)	Łagów	185,7	35919,8	58,8
Lipie.	Strzelce Krajeńskie	174,0	22202,9	42,0
Jelito (Giełt)	Krosno Odrzańskie	49,9	4937,8	36,3
Buszno	Sulęcín	51,4	6273,9	36,0
Lubikowskie.	Przytoczna	314,7	34842,1	35,5
Osiek (Chomętowskie)	Dobiegniew	532,9	53316,7	35,3
Krajnik (Trzciniac, Żurawie) . . .	Lubniewice	40,3	4370,0	35,2
Lubie k/Lubrzy	Lubrza	28,4	3697,1	35,0
Niesłysz (Niesulickie)	Lubrza	486,2	34457,6	34,7
Słowa	Strzelce Krajeńskie	62,1	9141,4	31,7
Wielkie k/Witnicy	Witnica	52,3	5795,8	29,3
Ostrowiec k/Głuska	Dobiegniew	387,6	36433,1	28,5
Słowie (Sława, Wologoszcz Duży)	Dobiegniew	92,5	12457,0	28,3
Czarne k/Głuska	Dobiegniew	19,1	2137,7	26,5
Cisie (Czyste)	Bledzew	39,2	3788,4	26,1
Głębokie k/Międzyrzecza	Międzyrzecz	124,9	11530,4	25,3

^a Województwo wielkopolskie.

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

TABL. 5. **WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA** (dok.)

JEZIORA	Jednostka administracyjna (miasto, gmina)	Powierzchnia lustra wody w ha	Objętość jeziora w tys. m ³	Głębokość maksymalna w m
WEDŁUG OBJĘTOŚCI				
Osiek (Chomętowskie)	Dobiegniew	532,9	53316,7	35,3
Sławskie	Sława	817,3	42664,8	12,3
Ostrowiec k/Głuska	Dobiegniew	387,6	36433,1	28,5
Trześniowskie (Ciecz)	Łagów	185,7	35919,8	58,8
Lubikowskie	Przytoczna	314,7	34842,1	35,5
Niestysz (Niesulickie)	Lubrza	486,2	34457,6	34,7
Lipie	Strzelce Krajeńskie	174,0	22202,9	42,0
Chłop k/Pszczewa	Pszczew	227,8	20579,6	23,0
Paklicko Wielkie	Świebodzin	196,0	15823,3	22,5
Szarcz (Szarzeńskie)	Pszczew	169,8	13465,8	14,5
Słowie (Sława, Wologoszcz Duży)	Dobiegniew	92,5	12457,0	28,3
Lubniewsko (Nakońskie)	Lubniewice	240,4	12412,8	15,1
Wilkowskie	Świebodzin	130,5	11701,8	23,7
Głębokie k/Międzyrzecza	Międzyrzec	124,9	11530,4	25,3

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

TABL. 6. **TEMPERATURY POWIETRZA I OPADY ATMOSFERYCZNE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gorzów Wlkp.	Zielona Góra
Temperatury w °C średnie ^a :		
1971-2000	8,6	8,5
1991-2000	9,0	8,8
1996-2000	8,9	8,8
2005	9,1	9,1
skrajne w okresie 1971-2005		
maksimum	37,4	36,8
minimum	-24,6	-22,2
amplitudy temperatur skrajnych . .	62,0	59,0
Roczne sumy opadów w mm średnie ^a :		
1971-2000	531	572
1991-2000	541	598
1996-2000	566	643
2005	582	505

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

Wykorzystanie i ochrona powierzchni ziemi i gleby. Kopaliny

Podział administracyjny województwa lubuskiego w 2005 r. Stan w dniu 31 XII

Dział II

WYKORZYSTANIE I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY. KOPALINY

Uwagi metodyczne

Dane o stanie i zmianach w ewidencyjnym przeznaczeniu gruntów opracowano na podstawie rocznych wykazów gruntów wprowadzonych rozporządzeniami Ministrów: Rolnictwa oraz Gospodarki Komunalnej z dnia 20 II 1969 r. w sprawie ewidencji gruntów (MP. Nr 11, poz. 98), od 1997 r. – Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 17 XII 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 158, poz. 813), a od 2002 r. Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454). W kolejnych rozporządzeniach klasyfikacje zaliczenia gruntów do poszczególnych użytków gruntowych były zmieniane m. in. ze względu na potrzebę dostosowywania do standardów międzynarodowych. Od danych za 1997 r. wykazy gruntów sporządzają Główny Urząd Geodezji i Kartografii oraz wojewódzkie wydziały geodezji i gospodarki gruntami. Dane te prezentowane są według powierzchni geodezyjnej.

Nowa ewidencja gruntów (Dz. U. z 2001 r. Nr 38, poz. 454) wprowadziła różnice zakresowe w stosunku do lat poprzednich polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (dotychczas ujmowanych w pozycji „grunty zabudowane i zurbanizowane”), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji „wody śródlądowe stojące”) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję). Dane według wymienionej ewidencji o:

- **użytkach rolnych** dotyczą:
 - **gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk trwałych, gruntów rolnych zabudowanych zajętych pod budynki mieszkalne oraz inne budynki i urządzenia budowlane służące produkcji rolniczej**, nie wyłączając produkcji rybnej oraz przetwórstwa rolno-spożywczego (kotłownie, komórki, garaże, szopy, stodoły, wiaty, spichlerze, budynki inwentarskie, place składowe i manewrowe w obrębie zabudowy itp.), a także **ogródków przydomowych** w gospodarstwach rolnych, **gruntów pod stawami** obejmującymi zbiorniki wodne (z wyjątkiem jezior i zbiorników zaporowych z urządzeniami do regulacji poziomu wód) wyposażone w urządzenia hydrotechniczne, nadające się do chowu, hodowli i przetrzymywania ryb obejmujące powierzchnię ogroblowaną wraz z systemem rowów oraz z terenami przyległymi do stawów i z nimi związane, a należącymi do obiektu stawowego, **gruntów pod rowami** do których zalicza się otwarte rowy pełniące funkcję urządzeń melioracji wodnych dla gruntów wykorzystywanych do produkcji rolniczej.
- **gruntach leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych** dotyczą:
 - **lasów** do których zalicza się grunty określone jako „las” w ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679, Nr 86, poz. 958 i Nr 120, poz. 1268),
 - **gruntów zadrzewionych i zakrzewionych**, do których zalicza się grunty porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze od 0,1000 ha, a także: śródpolne skupiska drzew i krzewów niezaliczone do lasów, tereny torfowisk, pokrytych częściowo kępami krzewów i drzew karłowatych, grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym i krzewiastymi formami wierzb w dolinach rzek i obniżeniach terenu, przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną, strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych, jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami naturalnie lub sztucznie w celu zabezpieczenia przed erozją, niezaliczone do lasów, wysypiska kamieni i gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami, zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cementarzy, poza zwartymi kompleksami lasów, skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, niewyposażone w urządzenia i budowle dla rekreacji i wypoczynku.

- **gruntach pod wodami** dotyczą:
 - **gruntów pod morskimi wodami wewnętrznymi**,
 - **gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi**, do których zalicza się grunty pod wodami płynącymi w rzekach, potokach górskich, kanałach i innych ciekach, o przepływach stałych lub okresowych oraz źródła, z których cieki biorą początek, a także grunty pod wodami znajdującymi się w jeziorach i zbiornikach sztucznych, z których cieki wypływają lub do których wpływają,
 - **gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi**, do których zalicza się grunty pod wodami w jeziorach i zbiornikach innych niż określone powyżej,
- **gruntach zabudowanych i zurbanizowanych** dotyczą:
 - **terenów mieszkaniowych**, do których zalicza się grunty zajęte pod budynki mieszkalne, urządzenia funkcjonalnie związane z budynkami mieszkalnymi (podwórza, dojazdy, przejścia, przydomowe place gier i zabaw itp.), a także ogródki przydomowe,
 - **terenów przemysłowych** do których zalicza się grunty zajęte pod budynki i urządzenia służące produkcji przemysłowej, a także ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, stacje transformatorowe, czynne hałdy i wysypiska, urządzenia magazynowo-składowe, bazy transportowe i remontowe itp.,
 - **innych terenów zabudowanych** do których zalicza się grunty zajęte pod budynki i urządzenia związane z administracją, służbą zdrowia, handlem, kultem religijnym, rzemiosłem, usługami, nauką, oświatą, kulturą i sztuką, wypoczynkiem, łącznością itp., czynne cmentarze, grzebowiska zwierząt oraz inne grunty zabudowane (nie ujęte w poz. dotyczących terenów mieszkaniowych i przemysłowych),
 - **zurbanizowanych terenów niezabudowanych** do których zalicza się grunty niezabudowane, ale przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, wyłączone z produkcji rolniczej i leśnej,
 - **terenów rekreacyjno-wypoczynkowych** do których zalicza się nie zajęte pod budynki:
 - tereny ośrodków wypoczynkowych, zabaw dziecięcych, plaże, urządzone parki, skwery, zieleńce (poza pasami ulic),
 - tereny o charakterze zabytkowym: ruiny zamków, grodziska, kurhany, pomniki przyrody itp.,
 - tereny sportowe: stadiony, boiska sportowe, skocznie narciarskie, tory saneczkowe, strzelnice sportowe, kąpieliska itp.,
 - tereny spełniające funkcje rozrywkowe: lunaparki, wesołe miasteczka itp.,
 - ogrody zoologiczne i botaniczne,
 - tereny zieleni nieurządzonej nie zaliczone do lasów oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych.
 - **terenów komunikacyjnych** do których zalicza się grunty zajęte pod:
 - drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne, w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych oraz do obiektów użyteczności publicznej; place postojowe i manewrowe przy dworcach kolejowych, autobusowych i lotniczych, portach morskich i rzecznych, i innych oraz ogólnodostępne dojazdy do ramp wyładowniczych i placów składowych,
 - tereny kolejowe,
 - inne tereny komunikacyjne obejmujące: porty lotnicze i inne budowle oraz urządzenia służące komunikacji lotniczej, urządzenia portowe, przystanie obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty, budowle i urządzenia górskich kolei linowych, torowiska tramwajowe poza pasami ulic i dróg, a także obiekty i urządzenia związane z komunikacją miejską, urządzone parkingi poza lasami państwowymi, dworce autobusowe, wały ochronne wód przystosowane do ruchu kołowego.
 - **użytków kopalnych** dotyczą gruntów zajętych przez czynne odkrywkowe kopalnie, w których odbywa się wydobycie kopaliny.

- **użytkach ekologicznych** dotyczą prawnie chronionych pozostałości ekosystemów, takich jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp. Użytki ekologiczne określa się na podstawie rozporządzenia właściwego wojewody lub uchwały właściwej rady gminy, podjętych na podstawie przepisów o ochronie przyrody.
- **nieużytkach** dotyczą:
 - niezakwalifikowanych do użytków ekologicznych: bagna (błota, topieliska, trzęsawiska, moczary, rojsty), piaski (piaski ruchome, plaże nieurządzone, piaski nadbrzeżne, wydmy), naturalne utwory fizjograficzne, takie jak: urwiska, strome stoki, uskoki, skały, rumowiska,
 - nieprzeznaczonych do rekultywacji wyrobisk po wydobywaniu kopaliny.
- **terenach różnych** dotyczą wszystkich pozostałych gruntów, których nie można zaliczyć do innych użytków, takich jak: grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego. Do terenów przeznaczonych do rekultywacji zalicza się zdegradowane lub zdewastowane grunty, takie jak: nieczynne hałdy, wysypiska, zapadliska, tereny po działalności przemysłowej i górniczej oraz po poligonach wojskowych, dla których właściwe organy zatwierdziły projekty rekultywacji.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytku rolnego pod względem jego przydatności do produkcji rolniczej. Klasa I określa najwyższą wartość rolniczą, a klasa VI najniższą. Grunty orne oraz pastwiska zaliczone do klasy VI z odpowiednim symbolem RZ (grunty orne) lub PsZ (pastwiska) są to grunty, które ze względu na niską jakość zostały uznane w toku gleboznawczej klasyfikacji gruntów za nieprzydatne do uprawy i przeznaczone do zalesienia.

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty: dla gruntów nabytych do 1981 r., – w trybie rozporządzeń Rady Ministrów (Dz. U. 1974, Nr 19, poz. 104; Dz.U. 1977, Nr 33, poz. 145) do ustawy z dnia 26 X 1971 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji (Dz. U. Nr 27, poz. 249); dla gruntów wyłączonych w latach 1982-1994 – w trybie rozporządzenia Rady Ministrów (Dz. U. 1982, Nr 20, poz. 149) do ustawy z dnia 26 III 1982 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 11, poz. 79 z późn. zmianami), a dla gruntów wyłączonych od 1995 r. w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych – tekst jednolity (Dz.U. Nr 121 z 2004 r., poz. 1266).

Ochrona gruntów rolnych i leśnych w myśl tej ustawy polega na:

- ograniczeniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej lub leśnej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nierolniczej lub nieleśnej,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- przywracaniu i poprawianiu wartości użytkowej gruntem, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej, a także na zapobieganiu obniżania produktywności gruntów leśnych.

Dane nie uwzględniają ubytku gruntów rolnych nie związanego ze zmianą właściciela, np. ubytku tych gruntów w ramach rozwoju budownictwa indywidualnego na gruntach własnych gospodarstw rolnych.

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 II 1995 r. chroni grunty rolne zaliczone do klas I-III oraz grunty rolne klas IV-VI wytworzone z gleb organicznych, nie uwzględnia natomiast klas V-VI wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego. Zgodnie z art. 12a ust. 15 ustawy rada gminy może podjąć uchwałę o objęciu na jej obszarze ochroną również gruntów zaliczonych do klas IV, IVa i IVb wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego.

Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty

zdeastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej.

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdeastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowaniu stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zreakultwowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Melioracje wodne szczegółowe obejmują: ciek wodne naturalne i sztuczne odwadniające i nawadniające o szerokości dna do 1,5 m w ich dolnym biegu oraz rucoiagi o średnicy do 1 m z wyjątkiem rucoiagów o średnicy większej niż 0,4 m na odcinkach przebiegających przez zabudowane tereny wsi i miast, groble na obszarach nawadnianych, drenowania, deszczownie wraz z pompami przenośnymi, stawy rybne i inne podobne urządzenia. Melioracje scharakteryzowano powierzchnią zmeliorowanych gruntów oraz łąk i pastwisk zagospodarowanych według rodzajów melioracji szczegółowych.

Erozja gleb to proces niszczenia (zmywania, żłobienia, wywiewania) wierzchniej warstwy gleby wywołany siłą wiatru i płynącej wody. Erozję gleb przyspiesza działalność gospodarcza człowieka: nadmierny wyrab lasów, niszczenie szaty roślinnej, nieprawidłowa uprawa gruntów i dobór roślin uprawnych, odwadnianie bagien itp. w zależności od bezpośredniego czynnika sprawczego wyróżnia się erozję: wietrzną (eoliczną), wodną, wodnogravitacyjną (ruchy masowe) oraz uprawową. Masowo występuje erozja wietrzna oraz wodna (powierzchniowa i wąwozowa).

Erozja wietrzna (eoliczna) polega na wywiewaniu odspojonych cząstek gruntu, a następnie ich przemieszczaniu, sortowaniu i osadzaniu.

Zagrożenie gleb erozją wietrzną ocenia się przy pomocy 3-stopniowej skali, uwzględniając rzeźbę terenu, pokrycie powierzchni roślinnością (lesistość) oraz rodzaj gleby. Najbardziej narażone na erozję wietrzną są piaski luźne drobnoziarniste i utwory murszowe, na których silne zagrożenie występuje już nawet w terenie płaskim o lesistości 25%.

Erozja wodna polega na zmywaniu i wymywaniu cząstek gleby. W przypadku, gdy niewielki spływ wody po zboczu powoduje jedynie rozbryzgi i splukiwanie odspojonych frakcji gleby ma miejsce **erozja wodna powierzchniowa**, natomiast gdy przy silnym spływie wody powstają rozmywy o głębokości ponad 2 m mówimy o **erozji wąwozowej**.

Dane o **odczynie gleb oraz potrzebie wapnowania** pochodzą z badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej. Oceny odczynu dokonano na podstawie liczb granicznych zawartych w polskich normach PN-ISO 10390.

Zgodnie z art. 76 ust.1 ustawy z dnia 18.12.2003 r. o ochronie roślin (Dz.U. z 2004 r., Nr 11, poz. 94, z późn. zmianami) środki ochrony należy stosować sprzętem sprawnym technicznie, który użyty zgodnie z przeznaczeniem zapewnia skuteczne zwalczanie organizmów szkodliwych i nie spowoduje zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt i środowiska. Badanie opryskiwaczy na terenie woj. lubuskiego jest prowadzone przez 7 upoważnionych jednostek organizacyjnych.

Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** – z dniem 1 maja 2004 r. zaczęły obowiązywać nowe przepisy w zakresie **rolnictwa ekologicznego**, a mianowicie:

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 93, poz. 898),
- rozporządzenie Rady nr 2092/91/EWG z dnia 24 czerwca 1991 r. w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych i środków spożywczych (Dz. Urz. WE L 198, 22.07.1991 r., z późn. zm.) oraz pozostałe akty prawa wspólnotowego wymienione w art. 1. ustawy o rolnictwie ekologicznym.

Dane na temat **stanu rolnictwa ekologicznego w Polsce w 2004 r.** zostały opracowane na podstawie sprawozdań z działalności upoważnionych jednostek certyfikujących, przekazanych zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rolnictwie ekologicznym do Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

TABL. 1 (7). **POWIERZCHNIA GEODEZYJNA WOJEWÓDZTWA WEDŁUG KIERUNKÓW WYKORZYSTANIA**

Stan w dniu 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2003	2004	2005	2006			
	ogółem				powierzchnia ewidencyjna		po- wierzchnia wyrów- nawcza
					ogółem	na 1 mie- szkańca ^a	
w ha							
OGÓŁEM	1398920	1398920	1398920	1398788	1397274	1,38	1514
Użytki rolne	576325	575936	574384	573040	572339	0,57	701
w tym:							
grunty orne	408467	408646	407466	407577	407057	0,40	520
sady	3346	3262	3109	3028	3029	0,00	-1
użytki zielone	139161	139386	138664	137775	137610	0,14	165
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	685798	700610	713075	714172	713462	0,71	710
Grunty pod wodami	26346	24667	23664	23736	23715	0,02	21
Grunty zabudowane i zurbanizowane	72073	64294	58158	58452	58393	0,06	59
w tym tereny:							
komunikacyjne	52714	44201	37728	37481	37443	0,04	38
mieszaniowe	7775	7723	7853	7916	7906	0,01	10
użytki kopalne	1079	1000	895	851	851	0,00	-
Użytki ekologiczne	1284	1786	2186	2280	2278	0,00	2
Nieużytki	19430	18897	18438	18287	18262	0,02	25
Tereny różne	17664	12730	9015	8821	8825	0,01	-4

a Stan ludności w dniu 31 XII 2005.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

TABL. 2 (8). **POWIERZCHNIA GEODEZYJNA TERENÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH W 2006 R.**

Stan w dniu 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym tereny	
		miejskie	wiejskie
Powierzchnia w ha	1398788	63688	1335100
na 1 mieszkańca	1,39	0,10	3,69
w % ogółem	100,0	4,6	95,4

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

TABL. 3 (9). **UŻYTKI ROLNE^a WEDŁUG KLAS BONITACYJNYCH W 2000 R.**

Stan w dniu 1 I									
WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Klasy bonitacyjne							
		I	II	III	IV	V	VI	w tym: RZ VI, PsZ VI	grunty nie objęte klasyfika- cją glebo- znawczą
W ha									
OGÓŁEM	551862	4	2057	89185	224356	152889	83075	2470	296
Grunty orne	408952	1	1752	74428	150993	111652	69942	2182	184
Sady	3801	1	27	1266	1345	785	376	1	1
Łąki trwałe	101952	-	212	9950	56244	28460	7079	-	7
Pastwiska trwałe	37157	2	66	3541	15774	11992	5678	287	104
W ODSETKACH									
OGÓŁEM	100,0	0,0	0,4	16,2	40,6	27,7	15,0	0,4	0,1
Grunty orne	100,0	0,0	0,4	18,2	36,9	27,3	17,2	0,5	0,0
Sady	100,0	0,0	0,7	33,3	35,4	20,7	9,9	0,0	0,0
Łąki trwałe	100,0	-	0,2	9,8	55,2	27,9	6,9	-	0,0
Pastwiska trwałe	100,0	0,0	0,2	9,5	42,5	32,2	15,3	0,8	0,3

a Według granic administracyjnych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

TABL. 4 (10). **POWIERZCHNIA ODŁOGÓW I UGORÓW NA GRUNTACH ORNYCH**

Stan w czerwcu				
WYSZCZEGÓLNIENIE	2002 ^a	2003	2004	2005
Powierzchnia w tys. ha	121,3	109,2	89,5	62,4
w tym gospodarstwa indywidualne.	61,5	51,7	43,0	27,6
Z ogółem w % powierzchni gruntów ornych	32,8	31,1	23,2	17,0

a Dane z Powszechnego Spisu Rolnego 2002.

TABL. 5 (11). **GRUNTY ROLNE I LEŚNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w ha			
OGÓŁEM	84	105	261	160
Grunty: rolne	33	70	155	116
leśne	51	35	106	44
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW				
Użytki rolne	17	28	84	57
klasy bonitacyjne:				
I-III	11	9	35	9
IV ^a	6	18	49	39
V-VI	-	1	-	9
Pozostałe grunty rolne	16	42	71	59
Grunty leśne	51	35	106	44
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA ^b				
Na tereny:				
osiedlowe	17	50	71	54
przemysłowe	42	26	92	37
komunikacyjne	6	27	45	29
Pod użytki kopalne	5	-	1	26
Na inne cele	15	2	52	14

a Użytki rolne pochodzenia mineralnego i organicznego. b W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródło: w zakresie gruntów rolnych wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; w zakresie gruntów rolnych – dane Ministerstwa Środowiska.

TABL. 6 (12). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w ha			
Grunty zdezastowane i zdegradowane ^a (stan w dniu 31 XII)	1311	1248	1257	1234
Grunty zreaktywowane (w ciągu roku)	61	119	76	71
w tym na cele:				
rolnicze	30	41	69	23
leśne	31	28	7	19
Grunty zagospodarowane (w ciągu roku)	79	44	11	42
w tym na cele:				
rolnicze	-	30	8	-
leśne	79	13	2	-

a Zaewidencjonowane w oparciu o kryteria i zasady określone w odpowiednich ustawach o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródła: do 2004 r. dane Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, 2005 r. dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

TABL. 7 (13). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI WEDŁUG POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI**

Stan w dniu 31 XII

LATA	Ogółem	W wyniku działalności w zakresie				
		górnictwa i kopalnictwa surowców		produkcji metali	zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	innej
		energetycznych	innych niż energetyczne			
w ha						
2002	1311	49	825	-	42	395
2003	1248	42	811	-	42	353
2004	1257	39	836	24	31	327
2005	1234	41	878	-	43	272

Źródła: do 2004 r. dane Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, 2005 r. dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

TABL. 8 (14). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Grunty wymagające rekultywacji		
		ogółem	zdezastowane	zdegradowane
		w ha		
WOJEWÓDZTWO	2002	1310,99	841,42	469,57
	2003	1248,31	792,78	455,53
	2004	1257,01	780,13	476,88
	2005	1234,25	755,98	478,27
Podregion gorzowski		485,81	471,37	14,44
Powiaty:				
Gorzowski		151,40	151,40	-
Międzyrzeczki		73,46	73,46	-
Stubiński		20,62	6,18	14,44
Strzelecko-drezdenecki		122,50	122,50	-
Sulęciński		69,01	69,01	-
Miasto na prawach powiatu				
Gorzów Wlkp.		48,82	48,82	-
Podregion zielonogórski		748,44	284,61	463,83
Powiaty:				
Krośniński		24,29	-	24,29
Nowosolski		25,82	25,82	-
Świebodziński		63,84	63,84	-
Wschowski		34,40	-	34,40
Zielonogórski		98,28	95,49	2,79
Żagański		113,57	55,06	58,51
Żarski		388,24	44,40	343,84

Źródła: do 2004 r. dane Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, 2005 r. dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

TABL. 9 (15). **POWIERZCHNIA ZMELIOROWANYCH UŻYTKÓW ROLNYCH ORAZ SPÓŁKI WODNE**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tys. ha			
OGÓŁEM	199,2	199,2	199,2	199,3
w % ogólnej powierzchni użytków rolnych	41,5	43,1	38,9	41,5
Grunty orne	116,2	116,2	116,2	116,2
w tym:				
zdrenowane	60,1	60,1	60,1	60,1
nawadniane	5,5	5,5	5,5	5,5
Łąki i pastwiska	83,0	83,0	83,0	83,1
w tym:				
zdrenowane	6,0	6,0	6,0	6,0
nawadniane	22,9	22,9	22,9	22,9
Spółki wodne				
liczba	62	62	56	47
grunty zmeliorowane	130,0	129,9	109,8	95,7

Źródło: dane Ministerstw Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 10 (16). **POWIERZCHNIA ZMELIOROWANYCH UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG
PODREGIONÓW I POWIATÓW W 2005 R.**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Grunty orne			Łąki i pastwiska		
		razem	w tym		razem	w tym	
			zdrenowane	nawadniane		zdrenowane	nawadniane
		w ha					
WOJEWÓDZTWO	199264	116167	60071	5504	83097	5961	22914
Podregion gorzowski	65938	30922	10534	4367	35016	904	13551
Powiaty:							
Gorzowski	20219	7756	2448	907	12463	256	5162
Międzyrzecki	10760	5561	1323	851	5199	63	1698
Stubicki	13157	8537	1940	1462	4620	243	844
Strzelecko-drezdenecki	13085	5457	3294	784	7628	242	3565
Sulęciński	8717	3611	1529	363	5106	100	2282
Podregion zielonogórski	133326	85245	49537	1137	48081	5057	9363
Powiaty:							
Krośnieński	19639	10640	2155	349	8999	261	1631
Nowosolski	15820	10730	3747	498	5090	284	1053
Świebodziński	6034	2497	1446	27	3537	128	641
Wschowski	12762	8803	7498	-	3959	270	1210
Zielonogórski	21355	11606	3474	93	9749	354	2021
Żagański	31007	24252	19017	107	6755	1566	649
Żarski	26709	16717	12200	63	9992	2194	2158

Źródło: dane Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.

TABL. 11 (17). URZĄDZENIA MELIORACJI WODNYCH PODSTAWOWYCH WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW W 2005 R.

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rzeki	Kanały	Wały przeciwpowodziowe	Stacje pomp			Zbiorniki wodne			Budowle	Rurociągi w km
				razem	obszar oddziaływania		wydajność w l/s	razem	obszar w ha		
					odwadniającego	nawadniającego					
w km			w ha								
WOJEWÓDZTWO	1953,63	2023,56	815,85	43	77699	5417	168880	5	502	4293	12,84
Podregion gorzowski	458,27	1367,89	369,93	29	48118	5417	111760	3	148	1516	2,37
Powiaty:											
Gorzowski	36,48	411,89	119,34	12	17617	1352	56970	2	62	333	-
Międzyrzecki	106,88	208,22	62,84	3	4069	-	6400	1	86	291	2,37
Ślubicki	88,12	174,11	84,26	5	8360	-	18940	-	-	289	-
Strzelecko-drezdenecki	73,84	312,17	61,30	3	11200	2003	10850	-	-	137	-
Sulęciński	152,95	261,50	42,19	6	6872	2062	18600	-	-	466	-
Podregion zielonogórski	1495,36	655,67	445,92	14	29581	-	57120	2	354	2777	10,47
Powiaty:											
Krośniński	257,00	83,41	97,21	1	4000	-	12000	-	-	336	1,20
Nowosolski	111,92	134,07	110,97	4	3571	-	10680	-	-	397	0,96
Świebodziński	140,71	1,71	-	-	-	-	-	1	76	120	1,71
Wschowski	66,62	14,80	7,89	-	-	-	-	-	-	49	-
Zielonogórski	159,19	361,18	138,46	9	22010	-	34440	1	278	719	3,95
Żagański	318,96	-	59,08	-	-	-	-	-	-	483	1,35
Żarski	440,96	60,50	32,31	-	-	-	-	-	-	673	1,30

Źródło: dane Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.

TABL. 12 (18). ZAGROŻENIE GLEB NIEKORZYSTNYM ODDZIAŁYWANIEM CZYNNIKÓW PRZYRODNICZYCH W 2005 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia zagrożona		Według stopnia zagrożenia					
	w km ²	w % powierzchni ogólnej	ślaba	średnia	silna	ślaba	średnia	silna
			w km ²			w % powierzchni ogólnej		
Zagrożenie gleb:								
erozją wietrzną	676	4,8	588	40	48	4,2	0,3	0,3
erozją wodną powierzchniową	3113,0	22,3	1650,1	1435,1	27,8	11,8	10,3	0,2
erozją wąwozową	1939,5	13,9	1859,2	67,8	12,5 ^a	13,3	0,5	0,1 ^a

a Silna i bardzo silna.

Źródło: dane Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa.

TABL. 13 (19). WĄWOZY DROGOWE

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Gęstość wąwozów		
		ślaba	średnia	silna
Długość wąwozów w km	491,5	467,5	24,6	1,1
W % powierzchni ogółem	16,1	15,8	0,3	0,0

Źródło: „Erozja wąwozowa i metody zagospodarowania wąwozów”, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa. Biblioteka Monitoringu Środowiska – Warszawa 1996 r.

TABL. 14 (20) **POŻARY^a UPRAW ROLNYCH, ŁĄK I NIEUŻYTKÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Liczba pożarów:				
upraw rolnych, łąk, rżysk	14	27	10	6
nieużytków	118	930	354	275
stert, stogów, brogów	3	2	1	1
budynków inwentarskich, budowli magazynowych, szklarni	-	4	-	-
budynków gospodarczych	-	8	-	2
Powierzchnia pożarów w ha:				
upraw rolnych, łąk, rżysk	19,58	105,94	13,36	5,20
nieużytków	146,95	2076,37	733,06	324,05

^a Powstałe w wyniku wypalania pozostałości rolnych.

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej.

TABL. 15 (21). **STRUKTURA ODCZYNU GLEB W LATACH 2002-2005**

LICZBA PRÓBEK	Przebadana powierzchnia użytków rolnych w ha	Bardzo kwaśne pH <4,5	Kwaśne pH 4,6-5,5	Lekko kwaśne pH 5,6-6,5	Obojętne pH 6,6-7,2	Zasadowe pH >7,2
		w %				
48885	93218,28	14,4	32,7	34,6	12,5	5,8

Źródło: dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej.

TABL. 16 (22). **POTRZEBY WAPNOWANIA GLEB W LATACH 2002-2005**

LICZBA PRÓBEK	Przebadana powierzchnia użytków rolnych w ha	Konieczne	Potrzebne	Wskazane	Ograniczone	Zbędne
		w %				
48885	93218,28	18,4	16,6	18,2	17,2	29,6

Źródło: dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej.

TABL. 17 (23). **ZUŻYCIENIA NAWOZÓW SZTUCZNYCH I WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005			
	ogółem			sektor publiczny	sektor prywatny		
					razem	w tym gospodarstwa indywidualne	

W TYSIĄCACH TON

Nawozy sztuczne (NPK)	49,0	45,2	57,3	55,4	1,8	53,6	45,4
Azotowe (N)	29,7	26,1	31,5	30,6	0,9	29,7	25,2
Fosforowe (P ₂ O ₅)	9,4	9,5	12,5	12,3	0,4	11,9	10,6
Potasowe(K ₂ O)	9,9	9,6	13,3	12,5	0,5	12,0	9,6
Nawozy wapniowe ^a (CaO)	12,7	14,7	21,1	16,1	0,9	15,2	11,1

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH^b

Nawozy sztuczne (NPK)	93,9	97,6	111,9	115,5	30,4	127,7	125,6
Azotowe (N)	56,9	56,4	61,4	63,8	15,2	70,8	69,7
Fosforowe (P ₂ O ₅)	18,1	20,5	24,5	25,6	5,9	28,4	29,2
Potasowe(K ₂ O)	18,9	20,7	26,0	26,1	9,3	28,5	26,7
Nawozy wapniowe ^a (CaO)	24,3	31,7	41,2	33,5	14,3	36,3	30,8

^a Przeważnie w postaci wapna palonego, łącznie z wapnem defekacyjnym. ^b Nie uwzględniono gruntów niestanowiących gospodarstw rolnych.

TABL. 18 (24). ZUŻYCIENIE NAWOZÓW ORGANICZNYCH POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO^a W 2002 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Razem na 1 ha użytków rolnych w kg	Obornik		Gnojówka		Gnojowica	
		w mln t	na 1 ha użytków rolnych w kg	w mln t	na 1 ha użytków rolnych w kg	w mln t	na 1 ha użytków rolnych w kg
Polska	69,7	48,8	40,7	93,0	6,0	31,5	22,9
Lubuskie	61,3	0,6	17,9	2,7	6,1	1,5	37,3

^a Dane z Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. – dotyczą obornika, gnojówki i gnojowicy stosowanych w ciągu 12 miesięcy poprzedzających spis.

TABL. 19 (25). POWIERZCHNIA UPRAW CHRONIONYCH CHEMICZNIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002		2003		2004		2005	
	chroniona ^a	robocza ^b	chroniona ^a	robocza ^b	chroniona ^a	robocza ^b	chroniona ^a	robocza ^b
w ha								
OGÓŁEM^c	542274	662809	511474	621150	602253	762739	609700	798635
Siew zaprawionymi nasionami	188864	188864	187713	187713	195871	195871	196327	196327
Chemiczne zwalczanie chwastów w:								
zbożach	160560	172710	146147	168514	160764	191715	168412	203858
ziemniakach	3011	3467	4075	4622	5505	6696	4546	5502
burakach	3744	9472	3221	8842	3179	8874	2843	7783
rzepaku i rzepiku	17699	20151	16567	23362	16091	22432	16674	24811
kukurydzy	17567	18931	17513	18840	16792	19223	19562	24542
roślin motylkowych	1840	2222	1412	1534	2191	2747	1800	1950
warzywach	3007	4727	2646	4394	2694	5774	2407	3635
truskawkach	591	899	465	838	412	820	495	970
drzewach i krzewach owocowych	945	1179	1167	1333	1448	1877	1454	2187
Zwalczanie:								
chorób zbóż w okresie wegetacji	68634	107030	52980	72615	84781	124685	96644	154408
stonki ziemniaczanej	9459	14990	9297	16286	10449	17583	10275	18298
zarazy ziemniaka	6003	11797	5908	11238	7739	15824	8720	18460
chorób i szkodników:								
buraków	3194	4457	2590	3354	2704	3807	2520	3764
rzepaku i rzepiku	27591	55497	26643	48890	28757	58114	30551	62201
roślin motylkowych	1852	2385	1407	1563	2062	2116	1691	2655
warzyw i truskawek drzew i krzewów owocowych	5545	10158	4210	8288	5035	11111	4405	9878
owocowych	3495	12574	3862	14570	4036	18052	3979	17550
Kompleksowa ochrona:								
tytoniu	57	87	32	50	73	289	41	123
chmielu	6	30	14	40	14	62	15	73
Inu i konopi	2	2	6	6	7	7	119	128
szkółek roślin sadowniczych	13	70	13	154	22	273	3	24
ziół	210	261	201	313	131	242	112	116
Zapobieganie wyleganiu zbóż	34252	39035	26831	27830	50060	54987	53480	56374

^a Powierzchnia chroniona jest to powierzchnia objęta ochroną roślin. ^b Powierzchnia robocza jest to wielkość powierzchni, na której faktycznie wykonywano zabiegi, z uwzględnieniem ich wielkości. ^c Ogółem suma z wyłączeniem zapobiegania wyleganiu zbóż.

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

TABL. 20 (26). POZOSTAŁOŚCI ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN W POBRANYCH PRÓBACH PŁODÓW ROLNYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	Związki, których obecność wykryto analitycznie	Wykryta pozostałość środka ochrony roślin w mg na kg	Najwyższa dopuszczalna pozostałość w mg na kg
2002			
Ilość i rodzaj pobranych prób produktów rolnych:			
2 próby - wiśnie	kaptan	0,140	2,00
	kaptan	0,110	2,00
5 prób - jabłka	tolyfluanid	0,030	.
	tolyfluanid	0,010	.
	tiofanad-metylu	0,020	1,00
	tiofanad-metylu	0,020	1,00
	diazynon	0,010	0,30
4 próby - marchew	fozalon	0,090	2,00
	trifluralina	0,060	0,50
	diazynon	0,020	0,30
	diazynon	0,010	0,30
	chloropiryfos	0,010	0,10
	linuron	0,070	0,20
2003			
Ilość i rodzaj pobranych prób produktów rolnych:			
2 próby - ogórki pod osłonami	bifentryna	0,030	0,10
	bifentryna	0,020	0,10
2 próby - sałata	procymidon	0,050	5,00
	tolyfluanid	0,040	.
	tolyfluanid	0,210	.
8 prób - truskawki	tolyfluanid	0,010	.
	tolyfluanid	0,010	.
	tolyfluanid	0,020	.
	tolyfluanid	0,020	.
	tolyfluanid	0,010	.
	tolyfluanid	0,050	.
	procymidon	0,010	5,00
	procymidon	0,080	5,00
	ditiokarbaminiany	0,260	2,00
	ditiokarbaminiany	0,070	2,00
	endosulfan-suma	0,029	0,05
	winchlozolina	0,010	5,00
6 prób - pomidory pod osłonami	bifentryna	0,070	0,10
	chlorotalonil	0,020	2,00
	chlorotalonil	0,180	2,00
	chlorotalonil	0,050	2,00
	chlorotalonil	0,020	2,00
	chlorotalonil	0,040	2,00
	ditiokarbaminiany	0,090	3,00
3 próby - pieczarki	benomyl	0,070	1,00
	benomyl	0,050	1,00
	karbendazym	0,070	1,00
	karbendazym	0,050	1,00
	tiofanad metylowy	0,700	1,00
	tiofanad metylowy	0,050	1,00
	alfa-cypermetyryna	0,020	0,05
1 próba - ziemniaki wczesne	chlorotalonil	0,005	0,01

TABL. 20 (26). POZOSTAŁOŚCI ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN W POBRANYCH PRÓBACH
PŁODÓW ROLNYCH (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Związki, których obecność wykryto analitycznie	Wykryta pozostałość środka ochrony roślin w mg na kg	Najwyższa dopuszczalna pozostałość w mg na kg
2003 (dok.)			
Ilość i rodzaj pobranych prób produktów rolnych (dok.):			
8 prób - wiśnie	kaptan	0,040	2,00
	kaptan	0,370	2,00
	kaptan	0,930	2,00
	kaptan	0,110	2,00
	lambda-cyhalotryna	0,010	0,10
	lambda-cyhalotryna	0,010	0,10
	bitertanol	0,140	2,00
	bitertanol	0,030	2,00
	fenarymol	0,020	1,00
1 próba - ogórki gruntowe	chlorotalonil	0,005	1,00
2 próby - śliwki	cypermetryna	0,010	1,00
	tebukonazol	0,060	.
	fosalon	0,080	2,00
2 próby - jabłka	tolyfluanid	0,020	.
	tolyfluanid	0,090	.
	pirymetanil	0,030	.
3 próby - marchew	chloropiryfos	0,010	0,10
	DDT-suma	0,014	0,05
	DDT-suma	0,049	0,05
	trifluralina	0,060	0,50
2004			
Ilość i rodzaj pobranych prób produktów rolnych:			
7 prób - truskawki	tolyfluanid	0,100	.
	tolyfluanid	0,020	.
	tolyfluanid	0,110	.
	tolyfluanid	0,040	.
	tolyfluanid	0,020	.
	tolyfluanid	0,020	.
	procymidon	0,060	5,00
	chlorotalonil	0,040	3,00
	iprodion	0,110	10,00
	iprodion	0,080	10,00
2 próby - pieczarki	chlorotalonil	0,060	2,00
	chlorotalonil	0,010	2,00
1 próba - ogórki gruntowe	azoksystrobina	0,040	1,00
4 próby - pomidory gruntowe	ditiokarbaminiany	0,260	3,00
	ditiokarbaminiany	0,070	3,00
	ditiokarbaminiany	0,090	3,00
	chlorotalonil	0,030	2,00
1 próba - porzeczki czarne	bromopropylant	0,530	0,05
	karbendazym	0,120	0,10
1 próba - jabłka	pirymikarb	0,030	0,50
	tolyfluanid	0,020	.
1 próba - gruszki	kaptan	0,290	3,00
5 prób - wiśnie	ditiokarbaminiany	0,380	1,00
	ditiokarbaminiany	0,050	1,00
	kaptan	0,460	2,00
	kaptan	0,240	2,00
	karbendazym	0,180	0,10
	karbendazym	0,090	0,10
	pirymikarb	0,010	0,50
1 próba - marchew	trifluralina	0,010	0,50

TABL. 20 (26). **POZOSTAŁOŚCI ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN W POBRANYCH PRÓBACH PŁODÓW ROLNYCH** (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Związki, których obecność wykryto analitycznie	Wykryta pozostałość środka ochrony roślin w mg na kg	Najwyższa dopuszczalna pozostałość w mg na kg
2005			
Ilość i rodzaj pobranych prób produktów rolnych:			
3 próby - jabłka	pirymikarb	0,010	0,50
	pirymikarb	0,010	0,50
	cyprodynil	0,010	0,01
2 próby - pietruszki	chloropiryfos	0,010	0,05
	procymidon	0,020	0,02
1 próba - gruszka	fozalon	0,030	2,00
5 prób - jęczmień	flusilazol	0,030	0,02
	flusilazol	0,030	0,02
	pirymifos metylowy	0,060	5,00
	pirymifos metylowy	0,020	5,00
	pirymifos metylowy	0,010	5,00
	tebukonazol	0,040	0,20
1 próba - pomidor gruntowy	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,200	3,00
	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,460	2,00
7 prób - truskawki	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,100	2,00
	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,100	2,00
	tolilofluanid	0,050	brak
	tolilofluanid	0,250	brak
	endosulfulan	0,035	0,05
	cyprodinil	0,060	brak
	tolyfluanid	0,050	5,00
	fenheksamid	0,520	5,00
4 próby - pszenica.	malation	0,010	8,00
	pirymifos metylowy	0,010	5,00
	pirymifos metylowy	0,040	5,00
	tebukonazol	0,070	0,20
1 próba - fasolka szparagowa	procymidon	0,280	1,00
3 próby - ogórki spod osłon. . .	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,100	0,50
	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,100	0,50
	ditiokarbaminiany ozn. jako CS ₂	0,200	0,50
5 prób - pieczarki	alfa-cypermetryna	0,030	0,05
	karbendazym	0,260	1,00
	karbendazym	0,420	1,00
	karbendazym	0,070	1,00
	karbendazym	1,270	1,00

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

TABL. 21 (27). **ILOŚĆ ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN WYCOFANYCH Z OBROTU W DRODZE DECYZJI ADMINISTRACYJNYCH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Ilość środków ochrony roślin wycofanych z obrotu w kg	23237,83	1078,25	77,21	454,09
Ilość opakowań jednostkowych środka ochrony roślin, które nie posiadały określonej masy w szt	21	6	-	-

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

TABL. 22 (28). ILOŚĆ PRZEPROWADZONYCH BADAŃ OPYSKIWACZY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OGÓŁEM	814	909	1013	1490
Z wynikiem pozytywnym				
opryskiwacze polowe	775	717	490	1334
opryskiwacze sadownicze	29	9	36	30
Z wynikiem negatywnym				
opryskiwacze polowe	3	3	-	-
Ilość wykonanych badań opryskiwaczy pochodzących z terenu innych województw	7	180	487	126

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

TABL. 23 (29). GOSPODARSTWA EKOLOGICZNE Z CERTYFIKATEM ORAZ W TRAKCIE PRZESTAWIANIA NA PRODUKCJĘ EKOLOGICZNĄ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004
Ilość gospodarstw:			
z certyfikatem	17	16	18
w drugim roku przestawiania	2	2	2
w pierwszym roku przestawiania	3	2	46
Powierzchnia gospodarstw w ha:			
z certyfikatem	1305,1	862,0	1084,2
w drugim roku przestawiania	39,5	177,8	61,0
w pierwszym roku przestawiania	59,0	51,5	1421,7

^a Dotyczy tylko gospodarstw otrzymujących dotacje.

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

TABL. 24 (30). UPRAWY EKOLOGICZNE^a WEDŁUG RODZAJÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004
OGÓŁEM w ha	1257,4	928,6	1908,6
Rolnicze	838,6	770,7	687,2
Łąki i pastwiska	327,5	124,7	1087,7
Warzywne	9,1	18,1	4,6
Sadownicze i jagodowe	82,2	15,1	129,0

^a Dotyczy tylko gospodarstw otrzymujących dotacje.

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

TABL. 25 (31). PRODUKCJA ROŚLINNA W GOSPODARSTWACH EKOLOGICZNYCH W 2004 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia upraw w ha	Zbiory w t
Pszenica	182,5	654,5
Żyto	456,3	1351,3
Jęczmień	154,8	539,2
Owies	312,6	799,2
Strączkowe na ziarno	128,7	133,5
Ziemniaki	19,7	404,7
Jabłka	13,1	41,3
Truskawki	15,4	82,5
Porzeczka czarna i czerwona	51,5	299,3

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

TABL. 26 (32). **PRODUKCJA ZWIERZĘCA W GOSPODARSTWACH EKOLOGICZNYCH W 2004 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem
Cielęta w szt	4
Młode bydło opasowe w szt.	8
Jałówki w szt	6
Krowy mleczne w szt	87
Prosięta w szt	129
Maciory w szt	6
Tucznie w szt	49
Kozy w szt	70
Kury noski w szt	270
Mleko krowie w tys. l	294,5
Żywiec wołowy w t	62,3
Mięso wieprzowe w t	4,5
Jaja w tys. szt	34,5

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

TABL. 27 (33). **LICZBA ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW ORAZ KWOTA DOTACJI DO KOSZTÓW KONTROLI GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH W 2004 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem
Liczba złożonych wniosków	65
Kwota dotacji w zł	53200

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

TABL. 28 (34). **SKONTROLOWANE EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE I PRZETWÓRNIE EKOLOGICZNE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004
Liczba skontrolowanych :			
gospodarstw ogółem	22	20	66
z certyfikatem	17	16	18
w okresie przestawiania	5	4	48
przetwórnici	-	1	-
Powierzchnia gospodarstw w ha	1430,6	1091,3	2567,0
w tym użytków rolnych	1374,8	1037,9	2297,7

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

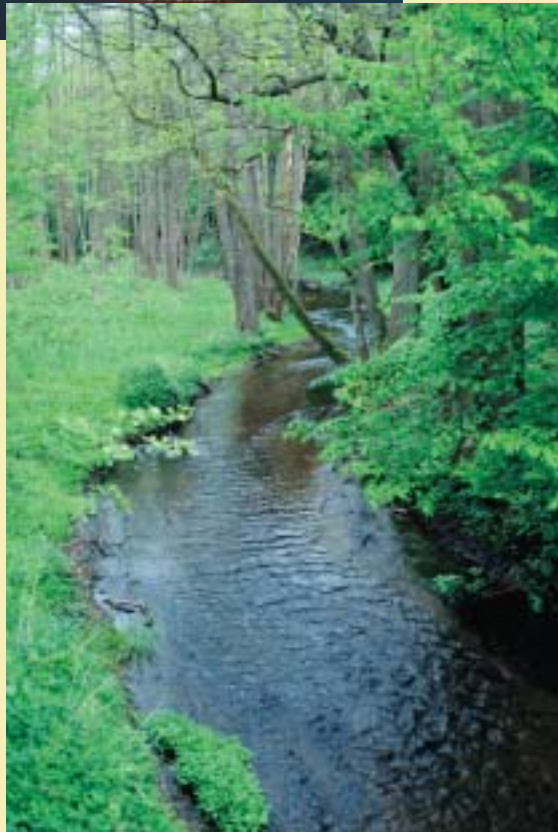
TABL. 29 (35). **ZASOBY I EKSPLOATACJA ZŁOŻ TORFÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zasoby							
	ogółem				eksploatowane			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
Powierzchnia w ha:								
udokumentowanych								
zasobów ogółem	37778	37778	37778	37783	6	1	1	2
trwałych użytków zielonych								
(z) według kompleksów								
glebowo-rolniczych ^a								
1z	266	266	266	266	-	-	-	-
2z	21508	21508	21508	21510	-	1	1	2
3z	12550	12550	12550	12553	-	-	-	-
innych użytków rolnych	715	715	715	715	-	-	-	-
nieużytków rolnych	2739	2739	2739	2739	6	-	-	-
Szacunkowe zasoby w mln m ³	528,8	528,8	528,8	529,7	x	x	x	x

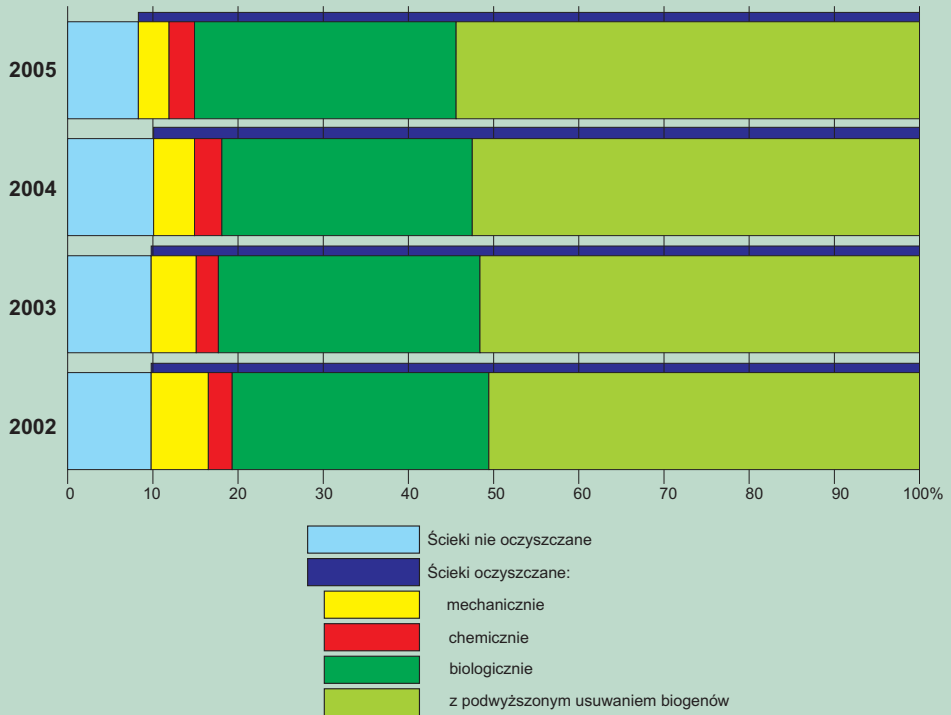
a Określonych na podstawie waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowanej przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa.

Źródło: do 2004 r. dane Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, od 2005 r. dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

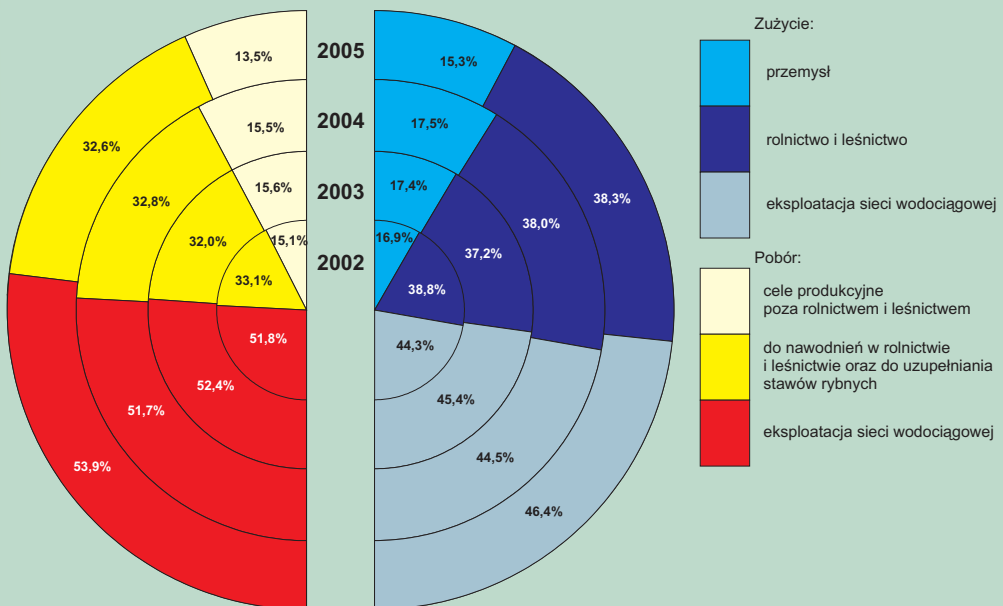
Zasoby, wykorzystanie, zanieczyszczenie i ochrona wód

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania odprowadzanych do wód lub do ziemi

Struktura poboru i zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

Dział III

ZASOBY, WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Uwagi metodyczne

W dziale zawarto informacje dotyczące: zasobów wodnych i głównych kierunków ich wykorzystania, ścieków przemysłowych i komunalnych oraz stopnia ich oczyszczania, wyposażenia miast i wsi w instalacje wodne i oczyszczalnie ścieków, a także stanu czystości wód powierzchniowych (rzek i jezior).

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych stanowią część zasobów, które z uwzględnieniem zasad ich ochrony i warunków technicznych, mogą być pobierane z określonego poziomu wodonośnego bez naruszenia równowagi hydrogeologicznej. Przyrost zasobów wód podziemnych obejmuje ilość wody dodatkowo udokumentowanej w wyniku przeprowadzonych w danym roku prac hydrogeologiczno-studiennych przy budowie ujęć wód podziemnych i przekazanej do wykorzystania.

Zasoby wód podziemnych pochodzą z utworów kredowych (130-60 mln lat temu - era mezozoiczna), trzeciorzędowych (60-70 mln do 1 mln lat temu) i czwartorzędowych (1mln lat temu do chwili obecnej - era kenozoiczna).

Informacje o **poborze wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, łowiectwem i leśnictwem)” - wszystkich jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków,
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełnianie stawów rybnych” - jednostek organizacyjnych rolnictwa i leśnictwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha,
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” - wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

Dane o **recykulacji wody w przemyśle** dotyczą zakładów przemysłowych wyposażonych w zamknięte obiegi wody oraz udziału wody zużytej w obiegach zamkniętych w ogólnym zużyciu wody na cele produkcyjne.

Przez **obieg zamknięty** rozumie się układ, w którym woda raz użyta nie jest odprowadzana do odbiornika, lecz zwracana do punktu bezpośredniego podawania wody do obiegu celem powtórnych rotacji i wykorzystania.

Wskaźnik ujęcia pobieranej wody w obiegach zamkniętych obliczono dzieląc ilość wody pobieranej w ciągu roku na uzupełnienie obiegów zamkniętych z tytułu strat wody (bezzwrotnych i w sieci), zrzutów wód zanieczyszczonych, np. dla odświeżenia obiegu zamkniętego itp. przez ilość wody zużytej w ciągu roku na cele produkcyjne. Wyrażona w procentach wartość tego wskaźnika może być zawarta w granicach od zera (obieg otwarty) do 100 (wartość teoretyczna w warunkach całkowitego zamknięcia obiegów i braku uzupełniającego poboru wody).

Dane o ściekach przemysłowych dotyczą ścieków odprowadzonych z jednostek określonych w pkt 1), które według Polskiej Klasyfikacji Działalności zostały ujęte w „Przemysłe” obejmującym sekcje „Górnictwo”, „Przetwórstwo przemysłowe” oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę”, jak również w pozostałych sekcjach, których udział w ilości odprowadzanych ścieków jest niewielki.

Jako ścieki przemysłowe wymagające oczyszczania przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami kopalnianymi, lecz bez wód używanych w przemyśle do celów chłodniczych).

Wody chłodnicze są to ścieki o podwyższonej temperaturze powstałe w wyniku użycia wód do celów chłodzenia w procesach technologicznych.

Za wody chłodnicze nie wymagające oczyszczania (umownie czyste) uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi oddzielnym systemem kanalizacji,
- ilości zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzanych do odbiornika nie przekracza 26°C, czyli górnej granicy temperatury dopuszczalnej dla II i III klasy czystości wód.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz o podwyższonym usuwaniu biogenów i odprowadzonych do wód powierzchniowych lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. przez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Przez **osady ściekowe** rozumie się pochodzące z oczyszczalni ścieków osady z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków.

Za **wykorzystanie osadów do celów rolniczych** uważa się zastosowanie osadów ściekowych do uprawy wszystkich plodów rolnych wprowadzonych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz.

Unieszkodliwianie osadów ściekowych polega na ich usuwaniu lub ograniczeniu uciążliwości poprzez spalanie, pirolizę (odgazowanie), utlenianie na mokro, neutralizację chemiczną, chlorowanie lub inne metody, których efektem jest zmniejszenie lub likwidacja uciążliwości osadów.

Przez **osady ściekowe nagromadzone** należy rozumieć osady nagromadzone na terenie oczyszczalni na składowiskach, poletkach, lagunach i w stawach osadowych, w okresie sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Ładunek zanieczyszczeń w ściekach to masa zanieczyszczeń zawartych w ściekach odprowadzona w jednostce czasu, równa iloczynowi natężenia przepływu ścieków i stężenia zanieczyszczeń.

Biochemiczne zużycie tlenu (BZT₅) jest to ilość tlenu zużyta w ciągu 5 dni w procesie biochemicznego utleniania substancji (głównie organicznych) zawartych w ściekach, przy użyciu żywych bakterii i enzymów pozakomórkowych. Pięciodniowe dlatego, że procesy mineralizacji najbardziej intensywnie przebiegają w ciągu pierwszych 5 dni.

Chemiczne zużycie tlenu (ChZT) jest to ilość tlenu pobrana w procesie chemicznego utleniania ścieków.

Zawiesiny w ściekach to nierozpuszczone, zawieszane substancje i materiały o różnym stopniu rozdrobnienia.

Dane o **ściekach komunalnych** obejmują ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną przez jednostki będące w gestii przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych, dla których organem założycielskim jest wojewoda (lub będących pod zarządem samorządów terytorialnych) oraz

przez zbiorczą kanalizację wojewódzkich zakładów usług wodnych, spółdzielnie mieszkaniowe, kółka rolnicze i zakłady pracy (przemysłowe, rolnicze, budowlane itp. obsługujące domy mieszkalne).

Ścieki te przed odprowadzeniem do odbiornika powinny być w całości poddane procesom oczyszczania, stąd w statystyce zostały ujęte jako **ścieki wymagające oczyszczania**. Dane te nie obejmują wód opadowych i infiltracyjnych odprowadzanych siecią kanalizacyjną.

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują jednostki będące w gestii przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych, tzw. oczyszczalnie zbiorcze należące do spółek wodnych oraz jednostki (oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej), będące pod zarządem samorządów terytorialnych, wojewódzkich zakładów usług wodnych, spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy - jeśli oczyszczają ścieki miejskie lub wiejskie doprowadzane siecią kanalizacyjną. Nie są objęte badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone, (czyli oczyszczalnie nie pracujące na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ściekach oczyszczanych odprowadzonych kanalizacją** obejmują ścieki oczyszczane w oczyszczalniach mechanicznych, mechaniczno-chemicznych, mechaniczno-biologicznych oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Do miast wyposażonych w wodociąg zaliczono te miasta, w których sieć wodociągowa rozdzielcza (uliczna) wynosiła co najmniej 250 m i równocześnie obsługiwała 5 budynków mieszkalnych posiadających co najmniej 25 mieszkań lub 2 droje uliczne.

Do miast wyposażonych w kanalizację zaliczono te miasta, w których sieć kanalizacyjna (uliczna) ogólnospławna i na ścieki gospodarcze wynosiła co najmniej 250 m - od której prowadzi co najmniej 5 połączeń do budynków mieszkalnych lub do wpustów podwórzowych oraz miasta posiadające sieć na wody opadowe, jeżeli do tej sieci są odprowadzane również ścieki gospodarcze.

Do miast obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków zaliczono te miasta, w których ścieki komunalne przed odprowadzeniem ich do odbiornika były poddawane procesom oczyszczania mechanicznego, chemicznego, biologicznego lub z podwyższonym usuwaniem biogenów. W przypadku wyposażenia miasta w kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o klasyfikacji miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decydowała przewaga ilości ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie lub z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Dane o ludności miast obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie oczyszczające ścieki komunalne z miast.

Informację o **czystości rzek** podano na podstawie rozporządzenia z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz.U. Nr 32 poz. 284). Rozporządzenie to straciło moc z dniem 1 stycznia 2005 r., jednak (z powodu braku nowych aktów prawnych), zostało uznane za dopuszczalną podstawę oceny stanu wód w 2005 r. (pismo Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 1 lutego 2006 r.).

Ocenę stanu zanieczyszczenia wód wyraża się zaliczeniem odcinków rzek do poszczególnych klas czystości. O przynależności wód do danej klasy czystości decyduje wskaźnik o najdłuższym zasięgu przekroczenia wartości normatywnej. Klasa I określa wody o najwyższym stopniu czystości.

Klasyfikację czystości wód według kryterium fizykochemicznego oparto na badaniach 23 cech fizyczno-chemicznych wody.

Klasyfikację poziomu czystości wód według kryterium bakteriologicznego opracowano na podstawie wyników badań wartości miana Coli typu fekalnego.

Informacje o stanie czystości jezior podano na podstawie wyników badań monitoringowych wykonanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Kategorię podatności jezior na degradację określono na podstawie wskaźników morfometrycznych, hydrograficznych i zlewniowych.

TABL. 1 (36). ZASOBY EKSPLOATACYJNE WÓD PODZIEMNYCH

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w hm ³			
OGÓŁEM	780,8	785,3	791,5	791,2
z utworów geologicznych:				
czwartorzędowych	723,5	728,1	734,3	734,0
trzeciorzędowych	57,2	57,1	57,1	57,1
kredowych	0,1	0,1	0,1	0,1
Przyrost zasobów w stosunku do poprzedniego roku ^a	0,7	4,5	4,1	1,9

a Patrz uwagi metodyczne.

Źródło: dane Państwowego Instytutu Geologicznego.

TABL. 2 (37). POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ WEDŁUG ŹRÓDEŁ POBORU

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	
	w hm ³				w odsetkach
OGÓŁEM	100,5	101,4	101,1	98,1	100,0
na 1 km ² ^a	7,2	7,2	7,2	7,0	x
Wody powierzchniowe	45,1	49,6	43,0	42,2	43,0
Wody podziemne	55,5	56,4	56,2	55,9	57,0
Na cele:					
Produkcyjne (poza rolnictwem i leśnictwem - z ujęć własnych)	15,2	15,8	15,7	13,2	13,5
wody powierzchniowe	7,7	8,2	5,8	5,8	5,9
wody podziemne	7,5	7,7	7,9	7,5	7,6
Nawodnień w rolnictwie, leśnictwie oraz uzupełnienie stawów rybnych (wody powierzchniowe)	33,3	32,4	33,2	32,0	32,6
Eksploatacji sieci wodociągowej ^b	52,1	53,1	52,3	52,8	53,9
wody powierzchniowe	4,1	4,5	4,0	4,4	4,5
wody podziemne	48,0	48,7	48,3	48,4	49,3

a W dam³. b Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

TABL. 3 (38). ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	
	w hm ³				w odsetkach
OGÓŁEM	85,8	87,2	87,2	83,5	100,0
Przemysł	14,5	15,2	15,3	12,8	15,3
w tym do produkcji	10,7	11,6	11,9	9,7	11,6
Rolnictwo i leśnictwo ^a	33,3	32,4	33,2	32,0	38,3
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	38,0	39,6	38,8	38,7	46,4

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów wodnych i spółek wodnych.

TABL. 4 (39). ZUŻYCIE WODY W ZAKŁADACH PRZEMYSŁOWYCH I ICH WYPOSAŻENIE W ZAMKNIĘTE OBIEGI WODY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Zużycie wody na cele produkcyjne w hm ³	10,7	11,6	11,9	9,7
w tym w obiegach zamkniętych w % ogółem	11,2	9,8	8,8	12,2
Zakłady wyposażone w obiegi zamknięte:				
w % zakładów ogółem ^a	38,2	40,8	35,8	38,3
według wskaźnika ujęcia w obiegi zużywanej wody:				
poniżej 10,0%	17	13	14	15
10,1 – 50,0	6	9	6	5
50,1 – 90,0	2	1	1	2
90,1 – 99,0	1	-	-	-

a Zużywające wodę do produkcji.

TABL. 5 (40). BILANS GOSPODAROWANIA WODĄ W PRZEMYSŁE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w hm ³			
PRZYCHÓD WODY	16,7	16,7	16,5	14,0
Z ujęć własnych	15,2	15,8	15,7	13,2
wody powierzchniowe	7,7	8,2	5,8	5,8
wody podziemne	7,5	7,7	7,9	7,5
Z zakupu od innych jednostek	1,5	0,9	0,8	0,7
ROZCHÓD WODY	16,7	16,7	16,5	14,0
Zużycie na potrzeby własne	14,5	15,2	15,3	12,8
w tym do produkcji	10,7	11,6	11,9	9,7
w tym z wodociągów komunalnych	0,5	0,5	0,8	0,3
Sprzedaż wody	2,0	1,4	1,1	1,1
Straty w sieci	0,1	0,1	0,1	0,1

TABL. 6 (41). GOSPODAROWANIE WODĄ W PRZEMYSŁE WEDŁUG SEKCJI I DZIAŁÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE		Przychód wody				Rozchód wody		
		ogółem	z ujęć własnych			z zakupu	zużycie na potrzeby własne	sprzedaż
			razem	w tym				
				powierzchniowych	podziemnych			
w hm ³								
OGÓŁEM	2002	16,7	15,2	7,7	7,5	1,5	14,5	2,0
	2003	16,7	15,8	8,2	7,7	0,9	15,2	1,4
	2004	16,5	15,7	5,8	7,9	0,8	15,3	1,1
	2005	14,0	13,2	5,8	7,5	0,7	12,8	1,1
	w tym:							
Górnictwo	2002	1,0	1,0	1,0	0,0	-	1,0	0,0
	2003	2,4	2,4	2,4	0,0	-	2,4	0,0
	2004	2,0	2,0	-	-	-	2,0	-
Przetwórstwo przemysłowe.	2002	8,4	7,2	3,5	3,6	1,2	7,7	0,6
	2003	6,9	6,3	3,3	3,0	0,6	6,3	0,5
	2004	7,9	7,4	3,2	4,2	0,6	7,5	0,4
	2005	7,6	7,2	3,2	4,0	0,4	7,2	0,4
w tym:								
produkcja artykułów	2002	1,9	1,8	-	1,8	0,1	1,9	0,4
spożywczych i napojów	2003	1,7	1,5	-	1,5	0,2	1,7	0,0
	2004	2,0	1,7	-	1,7	0,2	1,9	0,1
	2005	1,5	1,4	-	1,4	0,1	1,5	0,0
produkcja drewna i wyrobów	2002	0,6	0,6	-	0,6	-	0,6	-
z drewna oraz ze słomy	2003	0,5	0,5	-	0,5	-	0,5	-
i wikliny	2004	1,0	1,0	-	1,0	-	1,0	-
	2005	1,1	1,1	-	1,1	-	1,1	-
produkcja masy włóknistej	2002	3,3	3,3	3,2	0,1	0,0	2,9	0,4
oraz papieru	2003	3,2	3,2	3,0	0,2	-	2,8	0,4
	2004	3,5	3,5	2,9	0,6	0,0	3,3	0,3
	2005	3,5	3,5	2,9	0,6	0,0	3,3	0,2
produkcja wyrobów	2002	1,0	0,5	0,0	0,5	0,5	0,9	0,1
chemicznych	2003	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	-
	2004	0,0	0,0	-	0,0	-	0,0	-
	2005	0,0	0,0	-	0,0	-	0,0	-

TABL. 6 (41). **GOSPODAROWANIE WODĄ W PRZEMYSŁE WEDŁUG SEKCJI I DZIAŁÓW** (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Przychód wody				Rozchód wody		
		ogółem	z ujęć własnych		z zakupu	zużycie na potrzeby własne	sprzedaż	
			razem	w tym				
				powierzchniowych				podziemnych
w hm ³								
Przetwórstwo przemysłowe (dok.)								
produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	2002	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1	0,3	0,1
	2003	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1	0,3	0,1
	2004	0,5	0,4	0,1	0,3	0,1	0,4	0,1
	2005	0,5	0,4	0,1	0,3	0,1	0,4	0,1
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	2002	0,1	0,0	0,0	-	0,0	0,1	-
	2003	0,1	0,0	0,0	-	0,0	0,1	-
	2004	0,1	0,0	0,0	-	0,0	0,1	-
	2005	0,1	0,0	0,0	-	-	0,0	-
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2002	3,9	3,8	3,1	0,7	0,1	2,9	1,0
	2003	4,5	4,4	2,5	1,9	0,1	3,9	0,5
	2004	4,1	4,0	2,6	1,4	0,1	3,7	0,4
	2005	3,6	3,4	2,6	0,8	0,2	3,1	0,4
Handel i naprawy	2002	0,1	0,1	-	0,1	-	0,1	0,0
	2003	0,2	0,2	-	0,2	-	0,2	0,0
	2004	0,0	0,0	-	0,0	-	0,0	-
	2005	0,0	0,0	-	0,0	-	0,0	-
Administracja publiczna i obrotowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	2002	1,2	1,1	-	1,1	0,1	1,1	0,1
	2003	0,7	0,7	-	0,7	0,0	0,7	-
	2004	0,7	0,6	-	0,6	0,1	0,7	-
	2005	1,0	1,0	-	1,0	0,0	1,0	0,0
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2002	1,3	1,3	-	1,3	0,0	1,2	0,1
	2003	1,3	1,2	-	1,2	0,1	1,2	0,1
	2004	1,1	1,0	-	1,0	0,0	1,0	0,1
	2005	1,1	1,0	-	1,0	0,0	1,0	0,1

TABL. 7 (42). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Sieć w km:				
wodociągowa rozdzielcza ^a	4951,9	5153,9	5333,5	5496,1
miasta	1545,3	1551,8	1565,8	1594,1
wieś	3406,6	3602,1	3767,7	3902,0
kanalizacja ^{ab}	1545,0	1724,7	1786,8	1995,4
miasta	1166,0	1227,2	1250,3	1308,2
wieś	379,0	497,5	536,5	687,2
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ^c w tys. szt:				
wodociągowe	100,2	104,9	109,6	112,1
miasta	44,4	45,2	47,1	47,8
wieś	55,8	59,7	62,5	64,3
kanalizacyjne	34,7	37,9	49,9	43,4
miasta	29,0	30,5	41,4	33,1
wieś	5,7	7,4	8,5	10,3
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych ^d :				
w dam ³	31883,1	31789,5	30902,1	30464,0
na 1 mieszkańca w m ³	31,6	31,5	30,6	30,2

a Bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów. b Sieć rozdzielcza i kolektory. c Łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. d W ciągu roku.

TABL. 8 (43). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych ^c		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych ^d	
	wodociągowa rozdzielcza ^a	kanalizacyjna ^{ab}	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam ³	na 1 mieszkańca w m ³
WOJEWÓDZTWO 2002	4951,9	1545,0	100168	34689	31883,1	31,6
2003	5153,9	1724,7	104911	37952	31789,5	31,5
2004	5333,5	1786,8	109585	49950	30902,1	30,6
2005	5496,1	1995,4	112061	43396	30464,0	30,2
Podregion gorzowski	1973,2	915,6	39988	18342	11211,8	29,4
Powiaty:						
Gorzowski	576,4	151,5	8523	2576	1596,4	24,6
Międzyrzecki	313,5	208,6	7317	3648	1832,7	31,4
Słubicki	253,8	117,5	5697	2325	1441,2	30,7
Strzelecko-drezdenecki	322,8	120,2	6799	2372	1291,8	25,6
Sulęciński	316,1	135,8	5269	2534	934,6	26,4
Miasto na prawach powiatu						
Gorzów Wlkp.	190,6	182,0	6383	4887	4115,1	32,8
Podregion zielonogórski	3522,9	1079,8	72073	25054	19252,2	30,7
Powiaty:						
Krośnieński	429,2	137,0	7864	2574	1739,4	30,7
Nowosolski	457,4	108,8	10086	3360	2396,3	27,6
Świebodziński	222,3	140,1	6237	3350	1501,2	26,7
Wschowski	264,8	69,2	5633	2199	1282,9	32,9
Zielonogórski	658,1	151,9	13700	2687	2544,6	28,6
Żagański	551,8	168,4	10044	3072	2354,0	28,5
Żarski	733,4	121,7	12633	3623	3030,2	30,6
Miasto na prawach powiatu						
Zielona Góra	205,9	182,7	5876	4189	4403,6	37,2

a Bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów. b Sieć rozdzielcza i kolektory. c Łącznie z połączeniami do budynków zbiorowego zamieszkania. d W ciągu roku.

TABL. 9 (44). **NAWADNIANE UŻYTKI ROLNE I GRUNTY LEŚNE ORAZ NAPELNIANE STAWY RYBNE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	982	1282	1088	1381
według sposobu nawadniania:				
podsiąkowe	658	968	933	893
deszczowe	324	314	155	488
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	2196	2277	2331	2297
Pobór wody do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych ^c w dam ³	2132	2437	2571	2466
według sposobu nawadniania:				
podsiąkowe	2060	2396	2552	2410
deszczowe	72	41	19	56
na 1 ha	2,2	1,9	2,4	1,8
Pobór wody do napelniania stawów rybnych ^c w dam ³	31184	29989	30599	29586
na 1 ha	14,2	13,2	13,1	12,8

a Obiekty o powierzchni co najmniej 20 ha. b Obiekty o powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.

TABL. 10 (45). **NAWADNIANE UŻYTKI ROLNE I GRUNTY LEŚNE ORAZ NAPEŁNIANE STAWY RYBNE^a WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia		Pobór wody ^b					
	nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^c	napelnianych stawów rybnych ^d	ogółem	do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych		do napelnienia stawów rybnych		
				ogółem	na 1 ha	ogółem	na 1 ha	
				w ha		w dam ³		
WOJEWÓDZTWO 2002	982	2196	33316	2132	2,2	31184	14,2	
2003	1282	2277	32426	2437	1,9	29989	13,2	
2004	1088	2331	33170	2571	2,4	30599	13,1	
2005	1381	2297	32052	2466	1,8	29586	12,8	
Podregion gorzowski	538	954	14205	156	0,3	14049	14,7	
Powiaty:								
Gorzowski	-	284	3184	-	-	3184	11,2	
Międzyrzecki	-	183	3263	-	-	3263	17,8	
Stubicki	538	247	3562	156	0,3	3406	13,8	
Strzelecko-drezdenecki	-	207	3603	-	-	3603	17,4	
Sulęciński	-	33	593	-	-	593	18,0	
Podregion zielonogórski	843	1343	17847	2310	2,7	15537	11,6	
Powiaty:								
Krośniński	160	634	7021	320	2,0	6701	10,6	
Świebodziński	89	20	444	94	1,0	350	17,5	
Zielonogórski	189	-	216	216	1,0	-	-	
Żagański	-	182	2090	-	-	2090	11,5	
Żarski	405	507	8076	1680	4,0	6396	12,6	

a Bez pstrągarni. b Łącznie z poborem ścieków do nawodnień. c Obiekty o powierzchni co najmniej 20 ha. d Obiekty o powierzchni co najmniej 10 ha.

TABL. 11 (46). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
W hm ³				
Odprowadzone:	39,6	38,5	38,2	36,7
bezpośrednio z zakładów przemysłowych ^a	7,5	6,7	6,6	6,2
w tym wody chłodnicze (umownie czyste)	0,8	0,7	0,5	0,5
siecią kanalizacyjną	32,1	31,8	31,6	30,4
Ścieki wymagające oczyszczenia	38,8	37,8	37,7	36,2
Oczyszczane	35,0	34,1	33,9	33,2
mechanicznie	2,6	2,0	1,8	1,3
chemicznie	1,1	1,0	1,2	1,1
biologicznie	11,7	11,6	11,1	11,1
z podwyższonym usuwaniem biogenów	19,6	19,5	19,8	19,7
Nieoczyszczane	3,8	3,7	3,7	3,0
odprowadzone:				
bezpośrednio z zakładów przemysłowych	0,2	0,2	0,2	0,3
siecią kanalizacyjną	3,6	3,5	3,5	2,7

a Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami kopalnianymi i zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

TABL. 11 (46). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
W ODSETKACH				
Odprowadzone:	100,0	100,0	100,0	100,0
bezpośrednio z zakładów przemysłowych ^a	18,9	17,4	17,3	17,0
w tym wody chłodnicze (umownie czyste)	2,0	1,8	1,3	1,4
siecią kanalizacyjną	81,1	82,6	82,7	83,0
Ścieki wymagające oczyszczenia	100,0	100,0	100,0	100,0
Oczyszczane	90,2	90,2	89,9	91,7
mechanicznie	6,7	5,3	4,8	3,6
chemicznie	2,8	2,6	3,2	3,0
biologicznie	30,1	30,7	29,4	30,7
z podwyższonym usuwaniem biogenów	50,5	51,6	52,5	54,4
Nieoczyszczane	9,8	9,8	9,8	8,3
odprowadzone:				
bezpośrednio z zakładów przemysłowych	0,5	0,5	0,5	0,8
siecią kanalizacyjną	9,3	9,3	9,3	7,5

a Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami kopalnianymi i zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

TABL. 12 (47). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE WYMAGAJĄCE OCZYSZCZANIA ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Oczyszczane					Nieoczyszczane	
		razem	mecha- nicznie	chemi- cznie	biologi- cznie	z pod- wyższony- m usuwa- niem biogenów	razem	w tym odprowa- dzone siecią kanaliza- cyjną
w hm ³								
WOJEWÓDZTWO 2002	38,8	35,0	2,6	1,1	11,7	19,6	3,8	3,6
2003	37,8	34,1	2,0	1,0	11,1	19,5	3,7	3,4
2004	37,7	33,9	1,8	1,2	11,1	19,8	3,7	3,5
2005	36,2	33,2	1,3	1,1	11,1	19,7	3,0	2,7
Podregion gorzowski	15,8	15,3	1,0	0,3	6,8	7,1	0,5	0,5
Powiaty:								
Gorzowski	3,9	3,8	0,0	-	3,3	0,4	0,1	0,1
Międzyrzecki	1,8	1,6	0,0	-	0,7	0,9	0,2	0,2
Stubicki	1,3	1,3	-	-	1,3	-	0,0	0,0
Strzelecko-drezdenecki	1,0	0,9	0,0	0,0	0,5	0,4	0,0	0,0
Sulęciński	1,1	1,1	-	-	0,9	0,2	0,0	0,0
Miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp.	6,6	6,5	0,9	0,4	0,0	5,2	0,1	0,1
Podregion zielonogórski	20,4	17,9	0,3	0,7	4,2	12,6	2,5	2,2
Powiaty:								
Krośnieński	1,4	1,4	0,0	-	0,0	1,3	0,0	0,0
Nowosolski	2,1	1,6	0,0	0,0	1,6	0,0	0,5	0,5
Świebodziński	2,0	1,7	0,2	-	0,2	1,2	0,3	0,3
Wschowski	1,1	1,0	-	-	0,5	0,5	0,1	0,1
Zielonogórski	2,0	1,8	0,0	-	1,5	0,3	0,2	0,1
Żagański	2,5	1,7	0,0	0,0	0,0	1,5	0,8	0,6
Żarski	3,1	2,4	-	0,7	0,3	1,5	0,6	0,6
Miasto na prawach powiatu Zielona Góra	6,2	6,2	-	-	-	6,2	-	-

TABL. 13 (48). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE ODPROWADZONE BEZPOŚREDNIO DO WÓD LUB DO ZIEMI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
	w hm ³				w odsetkach			
OGÓŁEM^a	7,5	6,7	6,6	6,2	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym wody chłodnicze (umownie czyste)	0,8	0,7	0,5	0,5	10,7	10,5	7,6	8,1
Ścieki wymagające oczyszczania	6,7	6,0	6,1	5,7	89,3	89,5	92,4	91,9
Oczyszczane	6,5	5,8	5,9	5,4	86,7	86,5	89,4	87,1
mechanicznie	1,8	1,3	1,2	1,1	24,0	19,4	18,2	17,7
chemicznie	1,1	1,0	1,2	1,1	14,7	14,9	18,2	17,7
biologicznie	3,6	3,5	3,5	3,2	48,0	52,2	53,0	51,6
Nieoczyszczane	0,2	0,2	0,2	0,3	2,6	3,0	3,0	4,8

a Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami kopalnianymi i zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

TABL. 14 (49). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZANE I NIEOCZYSZCZANE WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ścieki odprowadzone ^a			W tym ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi					nieoczyszczane
	ogółem	w tym bezpośrednio do wód lub do ziemi		razem	oczyszczane				
		razem	w tym wody chłodnicze (umownie czyste)		razem	w tym			
						mechanicznie	chemicznie	biologicznie	
w dam ³									
WOJEWÓDZTWO ... 2002	11408	7519	752	6767	6545	1814	1099	3604	222
2003	10008	6703	716	5987	5761	1286	972	3479	226
2004	10283	6622	533	6089	5857	1175	1226	3433	232
2005	9656	6230	486	5744	5454	1089	1085	3258	290
Podregion gorzowski	5874	4110	91	4019	4002	961	354	2687	17
Powiaty:									
Gorzowski	2533	2167	38	2129	2129	59	-	2070	-
Międzyrzecki	343	91	19	72	69	5	-	64	3
Stubicki	193	148	3	145	131	-	-	131	14
Strzelecko-drezdenecki	77	19	2	17	17	8	3	6	-
Sulęciński	374	355	-	355	355	-	-	355	-
Miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp.	2354	1330	29	1301	1301	889	351	61	-
Podregion zielonogórski ...	3782	2120	395	1725	1452	128	731	571	273
Powiaty:									
Krośniński	268	268	238	30	30	21	-	9	-
Nowosolski	203	103	44	59	48	27	15	6	11
Świebodziński	498	153	16	137	137	-	-	137	-
Wschowski	181	64	10	54	54	-	-	54	-
Zielonogórski	468	369	87	282	211	78	-	127	71
Żagański	617	306	-	306	116	2	62	36	190
Żarski	1020	857	-	857	856	-	654	202	1
Miasto na prawach powiatu Zielona Góra	527	-	-	-	-	-	-	-	-

a Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami kopalnianymi i zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

TABL. 15 (50). ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZANE I NIEOCZYSZCZANE WEDŁUG WYBRANYCH SEKCJI I DZIAŁÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ścieki odprowadzone ^a	W tym ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi						nieoczyszczane
		razem	oczyszczone			nieoczyszczane		
			razem	mechanicznie	chemicznie		biologicznie	
		w hm ³						
OGÓŁEM	2002	11,4	6,8	6,5	1,8	1,1	3,6	0,2
	2003	10,0	6,0	5,8	1,3	1,0	3,5	0,2
	2004	10,3	6,1	5,9	1,2	1,2	3,4	0,2
	2005	9,7	5,7	5,5	1,1	1,1	3,3	0,3
w tym:								
Górnictwo	2002	0,0	-	-	-	-	-	-
	2003	0,0	-	-	-	-	-	-
	2004	0,0	-	-	-	-	-	-
	2005	0,0	-	-	-	-	-	-
Przetwórstwo przemysłowe	2002	7,8	4,9	4,7	1,8	0,5	2,5	0,1
	2003	5,0	3,1	3,0	0,2	0,4	2,3	0,1
	2004	6,3	4,0	3,9	0,2	1,2	2,5	0,1
	2005	5,8	3,9	3,7	0,2	1,1	2,5	0,2
w tym:								
produkcja artykułów spożywczych i napojów	2002	1,5	0,3	0,3	0,0	-	0,2	-
	2003	1,3	0,2	0,2	-	-	0,2	-
	2004	1,3	0,3	0,3	-	-	0,3	-
	2005	1,3	0,3	0,3	-	-	0,3	-
włókiennictwo	2002	0,8	0,4	0,4	-	0,4	-	-
	2003	0,7	0,3	0,3	-	0,3	-	-
	2004	0,6	0,3	0,3	-	0,3	-	-
	2005	0,6	0,4	0,4	-	0,4	-	-
produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	2002	0,3	0,0	0,0	-	-	0,0	-
	2003	0,3	0,0	0,0	-	-	0,0	-
	2004	1,2	0,9	0,9	-	0,8	0,1	-
	2005	1,0	0,7	0,7	-	0,7	0,1	-
produkcja masy włóknistej oraz papieru	2002	2,7	2,5	2,5	0,5	-	2,0	-
	2003	2,1	2,0	2,0	0,2	-	1,9	-
	2004	2,6	2,0	2,0	0,0	-	2,0	-
	2005	2,3	2,0	2,0	0,1	-	2,0	-
produkcja wyrobów chemicznych	2002	1,8	1,2	1,2	1,2	-	-	0,0
	2003	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0
produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	2002	0,4	0,3	0,2	0,1	-	0,2	0,1
	2003	0,4	0,3	0,2	0,1	-	0,2	0,1
	2004	0,3	0,3	0,2	0,1	-	0,1	0,1
	2005	0,5	0,4	0,2	0,1	-	0,1	0,2
produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczip	2002	0,1	0,1	0,0	-	0,0	0,0	0,0
	2003	0,1	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0
	2004	0,0	-	-	-	-	-	-
	2005	0,1	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2002	0,7	0,6	0,6	0,0	0,6	0,1	-
	2003	2,3	2,0	2,0	1,0	0,5	0,4	-
	2004	1,8	1,3	1,3	0,9	-	0,3	0,0
	2005	1,4	0,9	0,9	0,9	-	-	0,0
Handel i naprawy	2002	0,1	0,1	0,1	-	-	0,1	-
	2003	0,1	0,1	0,1	-	-	0,1	-
	2004	0,0	-	-	-	-	-	-
	2005	0,0	-	-	-	-	-	-
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	2002	1,2	0,5	0,5	0,0	-	0,5	-
	2003	0,7	0,2	0,2	0,0	-	0,1	-
	2004	0,6	0,1	0,1	0,0	-	0,1	-
	2005	1,0	0,5	0,5	0,0	-	0,5	0,0
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna. . .	2002	1,3	0,5	0,5	-	-	0,5	0,0
	2003	1,3	0,5	0,5	-	-	0,5	-
	2004	1,1	0,4	0,4	-	-	0,4	-
	2005	1,0	0,2	0,2	-	-	0,2	-

^a Łącznie z wodami chłodniczymi, wodami kopalnianymi i zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

TABL. 16 (51). OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
PRZEMYSŁOWE				
OGÓŁEM	52	48	51	47
Mechaniczne	14	10	14	13
Chemiczne	6	7	7	6
Biologiczne	30	30	28	26
Z podwyższonym usuwaniem biogenów ...	2	1	2	2
KOMUNALNE ^a				
OGÓŁEM	91	92	89	90
Mechaniczne	6	7	5	2
Biologiczne	68	63	59	63
Z podwyższonym usuwaniem biogenów ...	17	22	25	25

a Oczyszczalnie miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

TABL. 17 (52). ZAKŁADY WEDŁUG WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	
	w liczbach bezwzględnych			w odsetkach	
OGÓŁEM	113	108	104	100	100,0
Posiadające oczyszczalnie ścieków ^a	44	39	41	37	37,0
o wystarczającej przepustowości	42	37	40	35	35,0
o niewystarczającej przepustowości	2	2	1	2	2,0
Bez oczyszczalni ścieków	69	69	63	63	63,0
odprowadzające ścieki do:					
wód lub do ziemi	5	6	5	6	6,0
sieci kanalizacyjnej	64	63	58	57	57,0

a Odprowadzające ścieki do wód powierzchniowych lub do ziemi.

TABL. 18 (53). CHARAKTERYSTYKA PRZEMYSŁOWYCH OCZYSZCZALNI I PODCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OCZYSZCZALNIE				
OGÓŁEM	52	48	51	47
Mechaniczne	14	10	14	13
Przepustowość projektowa w m ³ /dobę	38589	29081	30895	30452
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	15369	13641	15388	15721
Chemiczne	6	7	7	6
Przepustowość projektowa w m ³ /dobę	76680	73740	5489	5429
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	3141	2991	51	3904
Biologiczne	30	30	28	26
Przepustowość projektowa w m ³ /dobę	19302	17939	17549	17106
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	11767	9911	9624	18910
Z podwyższonym usuwaniem biogenów ...	2	1	2	2
Przepustowość projektowa w m ³ /dobę	16560	15000	15072	15072
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	5958	4361	4030	4063
PODCZYSZCZALNIE				
OGÓŁEM	19	11	12	12
Mechaniczne	16	9	10	8
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	2124	2676	3774	2719
Chemiczne	3	2	2	3
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	165	148	152	433
Biologiczne	-	-	-	1
Ścieki oczyszczane w m ³ /dobę	-	-	-	16

TABL. 19 (54). ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W PRZEMYSŁOWYCH ŚCIEKACH ODPROWADZONYCH DO WÓD LUB DO ZIEMI

RODZAJ ŁADUNKU	2002	2003	2004	2005
	w kg/r			
BZT ₅	133318	116272	113993	97009
ChZT	582745	518281	501807	334146
Zawiesina	200179	184885	165395	124146

TABL. 20 (55). OSADY Z PRZEMYSŁOWYCH OCZYSZCZALNI I PODCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Osady wytworzone ^a w ciągu roku	2587	2345	2907	3275
w tym:				
stosowane: w rolnictwie ^b	x	25	19	6
do rekultywacji terenów, w tym na cele rolne	x	7	51	620
do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	x	245	2	6
przekształcone termicznie	1520	1658	2252	2089
składowane	717	312	293	345
magazynowane czasowo	x	.	3	3
Osady nagromadzone na terenie zakładu ^{ac}	32194	32348	32456	32362

a W tonach suchej masy. b Rozumianym jako uprawa wszystkich plodów rolnych wprowadzonych do obrotu handlowego łącznie z uprawami przeznaczonymi do produkcji pasz. c Na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych. Stan w końcu roku.

TABL. 21 (56). ŚCIEKI ODPROWADZANE SIECIĄ KANALIZACYJNĄ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	W hm ³			
OGÓŁEM	32,1	31,8	31,6	30,4
Oczyszczane	28,4	28,3	28,1	27,7
mechanicznie	0,7	0,8	0,6	0,2
biologicznie	8,1	8,1	7,7	7,8
z podwyższonym usuwaniem biogenów	19,6	19,5	19,8	19,7
Nieoczyszczane	3,6	3,5	3,5	2,7
	W ODSETKACH			
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Oczyszczane	88,7	89,1	88,9	91,1
w tym biologicznie z podwyższonym usuwaniem biogenów	86,4	86,7	86,9	90,4
Nieoczyszczane	11,3	10,9	11,1	8,9

TABL. 22 (57). OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Oczyszczalnie (stan w dniu 31 XII)		Wielkość oczyszczalni		Ścieki komunalne w dam ³		
	ogółem	w tym nieposiadające pozwoleń wodno- prawnych	w m ³ /dobę	liczba równo- ważnych mieszkańców (LRM)	dopływające do oczyszczalni	w tym oczyszczone ^b	
						razem	w tym bez wód opa- dowych i infiltracyj- nych
TYPU MECHANICZNEGO							
2002	6	4	2873	16590	952	834	745
2003	7	4	2973	17620	929	855	763
2004	5	3	2553	14420	748	682	613
2005	2		533	5200	224	224	210
TYPU BIOLOGICZNEGO							
2002	68	16	67226	320601	10977	10977	8137
2003	63	11	65806	313825	10736	10736	8100
2004	59	8	61848	298718	9776	9755	7686
2005	63	6	65294	322684	10262	10262	7842
Z PODWYŻSZONYM USUWANIEM BIOGENÓW							
2002	17	-	154487	755996	30459	30459	19560
2003	22	2	157839	770591	27414	27414	19477
2004	25	-	165105	824076	28582	28582	19767
2005	25	1	165505	833371	28729	28729	19689

a Miejskich i wiejskich. b Łącznie ze ściekami komunalnymi oczyszczonymi przez oczyszczalnie przemysłowe.

TABL. 23 (58). MIASTA I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW OBSŁUGUJĄCE MIASTA

Stan w dniu 31 XII				
WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
MIASTA				
OGÓŁEM	42	42	42	42
Obsługiwane przez oczyszczalnie ścieków ..	37	37	36	36
mechaniczne	3	3	2	1
biologiczne	22	20	19	20
z podwyższonym usuwaniem biogenów ..	12	14	15	15
OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW				
OGÓŁEM	44	43	38	38
Mechaniczne	3	3	2	1
Biologiczne	29	26	21	22
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	12	14	15	15
LUDNOŚĆ ^a W MIASTACH OBSŁUGIWANYCH PRZEZ OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW w tys.				
OGÓŁEM	572,0	577,6	579,1	582,1
Mechaniczne	17,2	17,1	13,6	5,1
Biologiczne	156,4	157,2	148,2	159,4
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	398,3	403,3	417,2	417,5

a Na podstawie bilansów.

TABL. 24 (59). CHARAKTERYSTYKA KOMUNALNYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	Typ oczyszczalni			Przepustowość oczyszczalni			Ścieki oczyszczane ^b w dam ³ /r
	mechani- czna	biolo- giczna	z pod- wyższonym usuwaniem biogenów	mecha- nicznych	biolo- gicznych ^a	z pod- wyższonym usuwaniem biogenów	
WOJEWÓDZTWO 2002	6	68	17	2873	67226	154487	42270
2003	7	63	22	2973	65806	157839	39005
2004	5	59	25	2553	61848	165105	39019
2005	2	63	25	533	65294	165505	39215
Podregion gorzowski	1	36	10	33	32453	42652	15147
Powiaty:							
Gorzowski	-	7	2	-	7227	1100	1828
Międzyrzecki	1	7	3	33	3674	13014	2286
Stubicki	-	10	-	-	10077	-	1631
Strzelecko-drezdenecki	-	8	1	-	7779	3000	1424
Sulęciński	-	4	3	-	3696	1038	862
Miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp.	-	-	1	-	-	24500	7116
Podregion zielonogórski	1	27	15	500	32841	122853	24068
Powiaty:							
Krośnieński	-	3	4	-	325	19192	2330
Nowosolski	-	5	1	-	17580	128	2476
Świebodziński	1	2	2	500	1000	14200	2151
Wschowski	-	2	1	-	1746	3500	1042
Zielonogórski	-	10	2	-	9230	2108	1891
Żagański	-	1	3	-	630	17500	1847
Żarski	-	4	1	-	2330	15000	1952
Miasto na prawach powiatu Zielona Góra	-	-	1	-	-	51225	10379

^a Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. ^b Łącznie z wodami opadowymi dowożonymi do oczyszczalni; bez ścieków oczyszczanych na oczyszczalniach przemysłowych.

TABL. 25 (60). ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH KOMUNALNYCH ODPROWADZONYCH DO WÓD LUB DO ZIEMI

RODZAJ ŁADUNKU	2002	2003	2004	2005
	w kg/r			
BZT ₅	586804	490517	504774	386091
ChZT	1932764	1907677	1986525	1943615
Zawiesina	500359	426828	484580	519234

TABL. 26 (61). OSADY Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tonach suchej masy			
Osady wytworzone ^a w ciągu roku	13347	13421	14287	14275
stosowane: w rolnictwie ^b	x	1020	1666	1921
do rekultywacji terenów, w tym na cele rolne	x	1460	1319	1010
do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	x	559	5212	7453
przekształcone termicznie	-	-	-	1
składowane	7383	8857	4104	2156
magazynowane czasowo	x	x	476	292
inne	2934	1525	1510	1442
Osady nagromadzone na terenie oczyszczalni ^{ac}	33920	30381	30622	29303

a W tonach suchej masy. b Rozumianym jako uprawa wszystkich płodów rolnych wprowadzonych do obrotu handlowego łącznie z uprawami przeznaczonymi do produkcji pasz. c Na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych. Stan w końcu roku.

TABL. 27 (62). STAN CZYSTOŚCI GŁÓWNYCH RZEK KONTROLOWANYCH W 2005 R.^a

RZEKI ^b	Ilość punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk)	Wody – w % ilości ppk – o klasie jakości		
		III (zadowalającej)	IV (niezadowalającej)	V (złej)
OGÓLEM	33	3,0	84,9	12,1
Rzeki:				
Rów Polski	2	-	-	100,0
Barycz	1	-	100,0	-
Odra	9	-	88,9	11,1
Bóbr	6	-	100,0	-
Kwisa	1	-	100,0	-
Nysa Łużycka	7	14,3	85,7	-
Warta	4	-	75,0	25,5
Noteć	3	-	100,0	-

a Na terenie województwa. b Uszeregowane w porządku hydrograficznym.

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

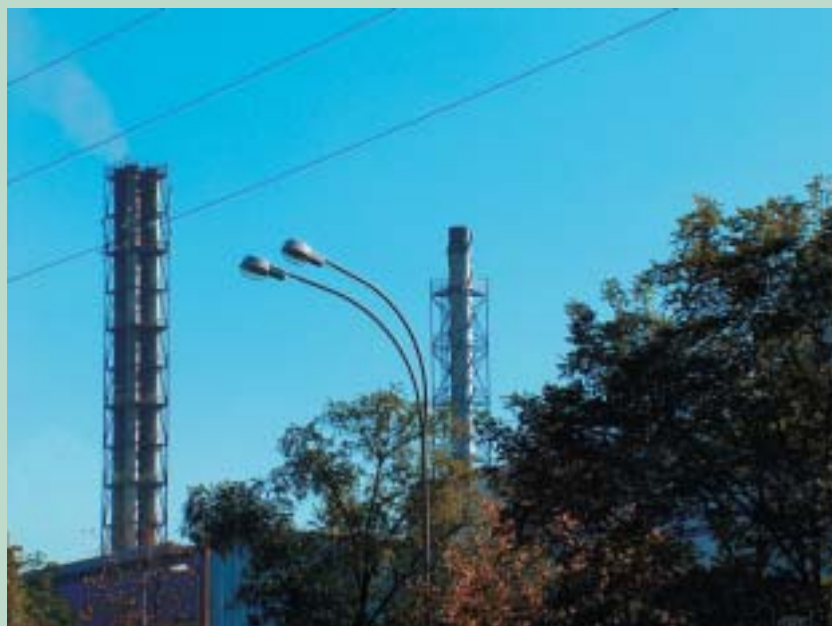
TABL. 28 (63). STAN CZYSTOŚCI JEZIOR KONTROLOWANYCH W 2005 R.

JEZIORA ^a	Jednostka administracyjna (miasto, gmina)	Powierzchnia zwierciadła wody w ha	Objętość jeziora w hm ³	Głębokość maksymalna w m	Klasa czystości wód według kryterium	
					fizykochemicznego	bakteriologicznego
Niesłysz (Niesulickie)	Lubrza	486,2	34,458	34,7	II	I
Trześniowskie (Ciecz)	Łagów	185,7	35,920	58,8	II	I
Radęcino	Dobiegniew	174,4	7,341	15,0	II	II
Szarcz (Szarzeńskie)	Pszczew	169,8	13,465	14,5	II	I
Wielgie (Dobiegniewskie) ..	Dobiegniew	136,9	3,078	6,8	III	II
Głębokie k/Międzyrzecz ..	Międzyrzecz	124,9	11,530	25,3	I	I
Tarnowskie Duże	Sława	91,6	3,504	7,5	II	I
Łagowskie	Łagów	82,4	4,349	13,5	II	I
Rokitno (Rokitniańskie)	Przytoczna	61,5	3,134	10,2	I	I
Bobowickie (Bobowicko) ..	Międzyrzecz	36,5	2,815	14,5	III	II
Łochowice (Gli Biel)	Krosno Odrzańskie	24,4	1,750	15,0	II	I

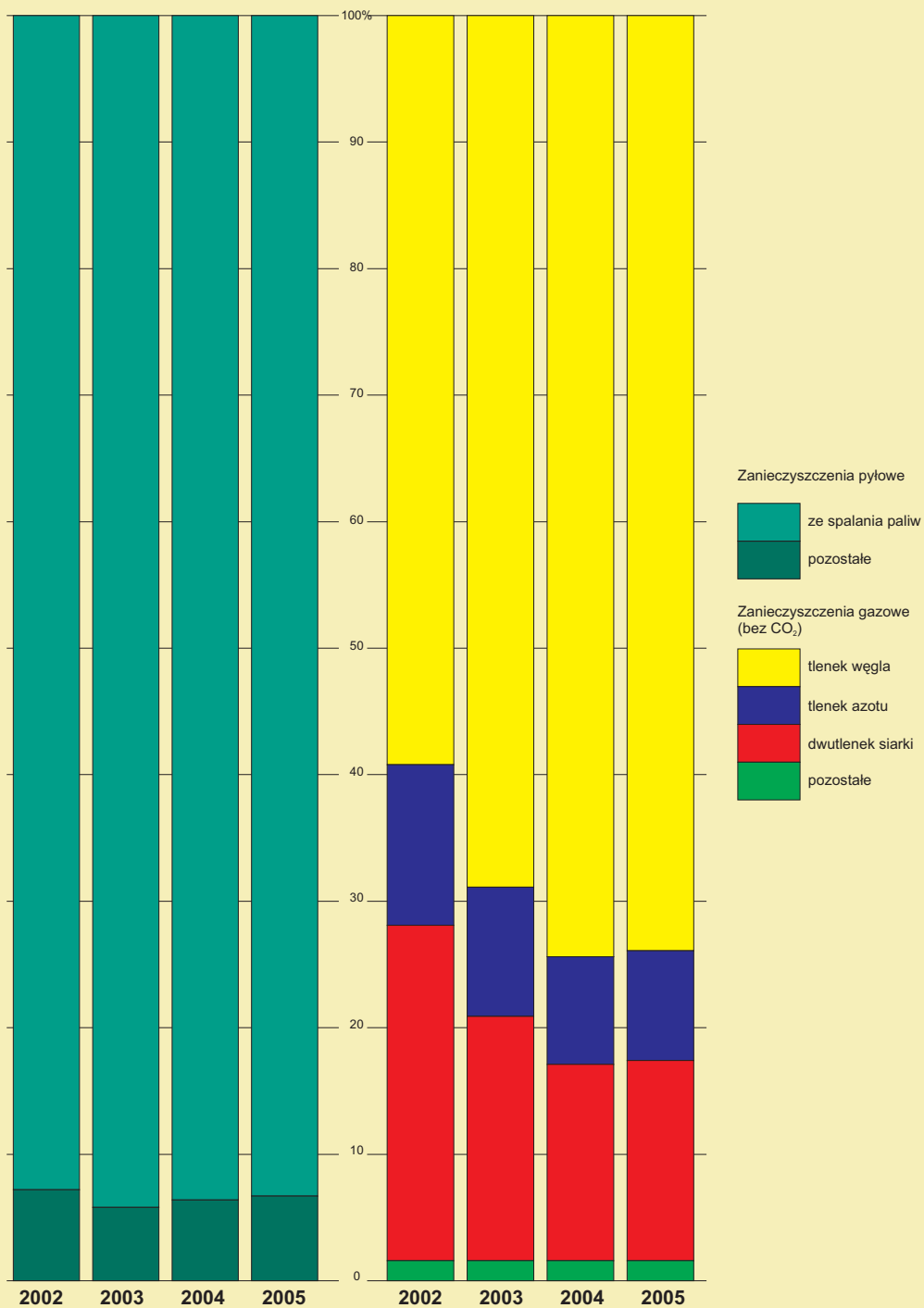
a Uszeregowane malejąco według powierzchni zwierciadła wody.

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

Emisja zanieczyszczeń powietrza pyłowych i gazowych

Dział IV

ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

Uwagi metodyczne

Zawarte w tym dziale informacje charakteryzują źródła, rozmiary, strukturę zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz przedsięwzięcia mające na celu ochronę powietrza przed nadmiernym zanieczyszczeniem. Dotyczy to w szczególności charakterystyki stanu wyposażenia i efektów eksploatacji zainstalowanych urządzeń do ochrony powietrza.

Przez **zanieczyszczenie powietrza** rozumie się wprowadzanie do atmosfery substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpływać na zdrowie człowieka, klimat, przyrodę żywą, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku.

Przez **źródło emisji zanieczyszczeń powietrza** należy rozumieć miejsce, w którym następuje wydalenie (wyemitowanie) do powietrza substancji zanieczyszczających. Ogólnie źródłami zanieczyszczeń są: zakłady energetyczne (elektrownie i elektrociepłownie), zakłady przemysłowe, kotłownie komunalne, paleniska indywidualne (domowe), środki transportu, źródła wtórne powstałe w wyniku wydalania oraz utylizacji ścieków i odpadów (np. hałdy i wysypiska), rolnictwo (np. rozsiewanie nawozów sztucznych, stosowanie środków ochrony roślin), a także przemiany i reakcje chemiczne zachodzące w zanieczyszczonej atmosferze oraz źródła naturalne (np. pożary lasów, burze pyłowe, pyły kosmiczne).

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń (określonych prawnie) jest możliwa do ustalenia albo na drodze pomiarów, albo na drodze obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych. Statystyka wykorzystuje oba źródła danych z tego zakresu, co znajduje odzwierciedlenie w niniejszej publikacji.

Zbiorowość źródeł zanieczyszczeń objętą statystyczną charakterystyką w oparciu o coroczną sprawozdawczość GUS stanowią tzw. **punktowe źródła emisji zanieczyszczeń**, do których zaliczono wszystkie jednostki organizacyjne ustalone przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych wnoszące opłaty za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40 z późniejszymi zmianami).

Ustalona w ten sposób zbiorowość jednostek sprawozdawczych (zakładów) utrzymywana jest corocznie, co m.in. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników odnośnego badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowouruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Należy podkreślić, że wyniki tego badania nie charakteryzują globalnej emisji zanieczyszczeń powietrza, lecz dotyczą sektora energetyczno-przemysłowego decydującego o skali i strukturze emisji. W niniejszej publikacji dla zbiorowości tej przyjęto określenie „**zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza**”.

Dane o emisji z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą zanieczyszczeń wprowadzonych w sposób zorganizowany (tzn. z wszelkiego rodzaju urządzeń technologicznych i ogrzewczych za pośrednictwem emitorów - kominów, wyrzutni wentylacyjnych) lub w sposób nie zorganizowany (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Wielkość **emisji zanieczyszczeń pyłowych** dotyczy ilości zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj. pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość **emisji zanieczyszczeń gazowych** dotyczy ilości zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz.U. Nr 55, poz. 477).

Należy podkreślić, że mimo nałożonych odpowiednimi przepisami prawnymi, obowiązków dotyczących wykonywania pomiarów emisji zanieczyszczeń powietrza, szereg zakładów pomiarów takich w charakteryzowanym zakresie nie realizowało wcale, bądź też wykonywało je w ograniczonym stopniu i w odniesieniu do niektórych tylko spośród emitowanych zanieczyszczeń.

Jednakże wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych, a także dwutlenku siarki określana jest dość powszechnie metodami pomiarowymi, a nawet w przypadku braku urządzeń pomiarowych nie było trudności w wyszacowaniu emisji tych rodzajów zanieczyszczeń. Stąd dane statystyczne dotyczące tych zanieczyszczeń odzwierciedlają przebieg zjawisk w stopniu zbliżonym do rzeczywistego obrazu oddziaływania zakładów na czystość powietrza.

Wielkości emisji **pozostałych zanieczyszczeń gazowych** opierają się przeważnie na ustaleniach szacunkowych, przy czym znaczna jeszcze grupa zakładów nie była w stanie dokonać oszacowania wszystkich emitowanych i objętych badaniem statystycznym rodzajów zanieczyszczeń. Dane te mają więc charakter orientacyjny i niepełny, a w połączeniu z wyżej omówionymi rodzajami zanieczyszczeń (pyły i dwutlenek siarki) dają obraz w pewnym stopniu zaniżony w stosunku do rzeczywistych rozmiarów sumarycznej emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Dotyczy to m.in. danych o wielkości emisji dwutlenku węgla (CO₂), który objęty został badaniem statystycznym od 1993 r. Ze względu na to, że wielkość emisji CO₂ charakteryzuje się dużymi bezwzględными wartościami, prezentowany w publikacji wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych został wyliczony i przedstawiony w warunkach porównywalnych do lat poprzednich, tzn. bez uwzględnienia emisji CO₂. Mimo powyższych zastrzeżeń i uwarunkowań jednolita metodologia określania emisji poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń i w miarę stabilna w kolejnych latach zbiorowość zakładów pozwala na ogólną ocenę skali zjawisk oraz tendencji i dynamiki zmian zagrożenia atmosfery ze strony głównych przemysłowych i energetycznych źródeł zanieczyszczeń powietrza.

Źródła zanieczyszczeń powietrza mają prawny obowiązek stosowania metod, technologii i środków technicznych chroniących powietrze przed nadmiernym zanieczyszczeniem.

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami polega na zapobieganiu przekraczania dopuszczalnych stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu i ograniczeniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza ilości tych substancji.

Dane o ilości zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych (według rodzajów) obrazują rozmiary zanieczyszczeń zredukowanych w urządzeniach do ochrony powietrza, zainstalowanych w zakładach uznanych za szczególnie uciążliwe dla atmosfery.

Stopień redukcji zanieczyszczeń wskazuje jaki procent całkowitej ilości danego zanieczyszczenia wprowadzonego do urządzeń oczyszczających został przez te urządzenia zatrzymany.

Wskaźnik ten wyraża się procentowym stosunkiem ilości zanieczyszczenia zatrzymanego do ilości zanieczyszczenia wytworzonego, tj. zatrzymanego i wyemitowanego. Wartość tego wskaźnika może wahać się od 0 do 100%. Im bliższa jest 100%, tym większy jest potencjał ochrony danego źródła zanieczyszczeń.

Dane o **emitorach** na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza przedstawiają ilość oraz udział emitorów w ogólnej emisji zorganizowanej z podziałem według ich wysokości.

Pod pojęciem **imisja** (stężenie zanieczyszczeń) należy rozumieć ilość danego zanieczyszczenia pyłowego lub gazowego w jednostce objętości powietrza. Stężenia zanieczyszczeń służą do oceny stopnia zanieczyszczenia powietrza poprzez porównanie ich ze stężeniami dopuszczalnymi.

TABL. 1 (64). ZAKŁADY SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWE DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA WEDŁUG POSIADANIA WYNIKÓW POMIARU DOPUSZCZALNEJ EMISJI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OGÓŁEM	58	58	58	56
Zakłady nie posiadające: wyników pomiarów:				
emisji: pyłów	29	34	28	27
gazów	24	26	26	24
emisji	58	56	56	53
określonej emisji dopuszczalnej:				
dwutlenku siarki	18	19	24	22
tlenków azotu	15	17	24	20
tlenku węgla	18	22	26	22
Posiadające urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:				
pyłowych	36	37	34	32
gazowych	3	1	2	1

TABL. 2 (65). WYPOSAŻENIE ZAKŁADÓW^a W PODSTAWOWE URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		Urządzenia o skuteczności						
			niskiej		średniej		wysokiej		
	liczba	przepływ gazów odlotowych w dm^3/h	liczba	przepływ gazów odlotowych w dm^3/h	liczba	przepływ gazów odlotowych w dm^3/h	liczba	przepływ gazów odlotowych w dm^3/h	
Cyklony	2002	173	4600	29	999	69	1896	75	1705
	2003	129	4509	21	735	49	1536	59	2238
	2004	125	4492	16	605	47	1640	62	2247
	2005	118	4271	7	441	53	1656	58	2174
Multicyklony	2002	23	1069	4	57	8	274	11	738
	2003	19	925	1	42	7	85	11	798
	2004	15	935	-	-	7	85	8	850
	2005	15	935	-	-	7	85	8	850
Filtry tkaninowe	2002	64	2900	12	280	40	2270	12	350
	2003	79	3312	8	200	59	2762	12	350
	2004	78	3312	8	200	59	2762	11	350
	2005	77	3308	8	200	59	2762	10	346
Elektrofiltry	2002	6	778	-	-	1	194	5	584
	2003	6	778	-	-	1	194	5	584
	2004	6	778	-	-	1	194	5	584
	2005	6	778	-	-	1	194	5	584
Urządzenia mokre ...	2002	5	70	-	-	-	-	5	70
	2003	4	70	-	-	-	-	4	70
	2004	4	105	-	-	-	-	4	105
	2005	4	105	-	-	-	-	4	105
Inne	2002	14	28	x	x	x	x	x	x
	2003	15	19	x	x	x	x	x	x
	2004	1	19	x	x	x	x	x	x
	2005	1	19	x	x	x	x	x	x

a Szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza.

TABL. 3 (66). **ZAKŁADY SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWE DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA WEDŁUG STOPNIA REDUKCJI WYTWARZANYCH ZANIECZYSZCZEŃ**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
ZAKŁADY EMITUJĄCE ZANIECZYSZCZENIA PYŁOWE OGÓŁEM	51	47	45	42
Posiadające urządzenia do redukcji zanieczyszczeń	36	37	34	32
o stopniu redukcji zanieczyszczeń:				
10% i mniej	1	1	1	1
10,1 – 30,0	-	2	2	-
30,1 – 50,0	7	6	6	7
50,1 – 70,0	1	-	1	-
70,1 – 90,0	20	20	17	14
90,%1 i więcej	7	8	7	10
Nieposiadające urządzeń do redukcji zanieczyszczeń	15	10	11	10
ZAKŁADY EMITUJĄCE ZANIECZYSZCZENIA GAZOWE OGÓŁEM	58	58	57	56
Posiadające urządzenia do redukcji zanieczyszczeń	3	1	2	1
o stopniu redukcji zanieczyszczeń:				
10% i mniej	3	1	1	1
10,1 – 30,0%	-	-	1	-
Nieposiadające urządzeń do redukcji zanieczyszczeń	55	57	55	55

TABL. 4 (67). **EMITORY NA TERENIE ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA WEDŁUG WIELKOŚCI EMISJI**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Liczba emitorów ogółem	991	976	861	766
o wysokości:				
do 50 m	953	943	829	736
51-99	25	21	20	18
100 m i więcej	13	12	12	12
Emisja zanieczyszczeń w tys. t/r:				
pyłowych z emitorów o wysokości:				
do 50 m	1,1	1,1	1,2	1,1
51-99	1,5	1,1	0,7	0,4
100 m i więcej	1,8	1,0	1,2	1,2
gazowych z emitorów o wysokości:				
do 50 m	536,3	709,2	929,6	967,0
51-99	430,2	462,6	517,6	573,3
100 m i więcej	552,7	613,4	663,1	648,9

TABL. 5 (68). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w t/r			
Zanieczyszczenia pyłowe	4390	3198	3147	2751
w tym pyły ze spalania paliw	4076	3011	2947	2566
	21114	26937	33486	32866
Zanieczyszczenia gazowe ^a	1519292	1785783	2110630	2189278
w tym:				
dwutlenek węgla	1498178	1758846	2077144	2156412
dwutlenek siarki	5601	5195	5207	5189
tlenek węgla	12501	18555	24904	24280
tlenek azotu	2689	2748	2841	2854
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:				
pyłowe	110686	126042	135698	126682
gazowe (bez CO ₂)	57	2	2	1
w % zanieczyszczeń wytworzonych:				
pyłowych	96,2	97,5	97,7	97,9
gazowych (bez CO ₂)	0,3	0,0	0,0	0,0

a W liczniku bez dwutlenku węgla, a w mianowniku z dwutlenkiem węgla.

TABL. 6 (69). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW
SZCZEGÓLNICIE UCIAŹLIWYCH WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zanieczyszczenia								
	pyłowe	gazowe (z CO ₂)	w tym			na 1 km ²		zatrzymane w urządzeniach oczyszczających w % zanie- czyszczeń wytworzonych	
			dwutle- nek siarki	tlenki azotu	dwutle- nek węglu	pyłowe	gazowe		
	w t/r							pyłowe	gazowe
WOJEWÓDZTWO	4390	1519292	5601	2689	1498178	0,3	108,6	96,2	0,3
2002	3198	1785783	5195	2748	1758846	0,2	127,7	97,5	0,0
2003	3147	2110630	5207	2841	2077144	0,2	150,9	97,7	0,0
2004	3147	2110630	5207	2841	2077144	0,2	150,9	97,7	0,0
2005	2751	2189278	5189	2854	2156412	0,2	156,5	97,9	0,0
Podregion gorzowski.	1489	888089	3239	1207	882812	0,0	112,8	94,0	0,0
Powiaty:									
Gorzowski	989	277672	1169	368	275911	0,8	228,9	84,3	-
Międzyrzecki	185	37664	122	51	37317	0,1	27,1	33,9	-
Ślubicki	56	14042	75	27	13876	0,1	14,0	82,7	-
Strzelecko-drezdenecki	48	15895	24	22	15709	0,0	12,7	98,4	-
Sulęciński	52	15128	61	20	14914	0,0	12,9	65,1	-
Miasto na prawach powiatu									
Gorzów Wlkp.	159	527688	1788	719	525085	1,8	6135,9	98,9	0,0
Podregion zielonogórski	1262	1301189	1950	1647	1273600	0,2	165,2	98,8	-
Powiaty:									
Krośniński	137	57230	220	88	56854	0,1	41,2	97,8	-
Nowosolski	128	32471	178	61	32077	0,2	42,1	79,9	-
Świebodziński	115	33188	170	63	32799	0,1	35,4	84,7	-
Wschowski	30	5461	23	10	5404	0,0	8,8	44,4	-
Zielonogórski	164	179619	225	89	157326	0,1	114,3	96,4	-
Żagański	162	77137	215	113	76402	0,1	68,2	75,6	-
Żarski	404	312695	420	605	310558	0,3	224,3	99,6	-
Miasto na prawach powiatu									
Zielona Góra	122	603388	499	618	602180	2,1	10403,2	91,0	-

TABL. 7 (70). ZANIECZYSZCZENIA ZATRZYMANE I ZNEUTRALIZOWANE W URZĄDZENIACH OCZYSZCZAJĄCYCH^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Pyły w t/r	110686	126042	135698	126682
w % zanieczyszczeń wytworzonych	96,2	97,5	97,7	97,9
Gazy (bez CO ₂) w t/r	57	2	2	1
w % zanieczyszczeń wytworzonych	0,3	0,0	0,0	0,0
Dwutlenek siarki w t/r	5	-	-	-
w % zanieczyszczeń wytworzonych	0,1	-	-	-
Inne ^b w t/r	2	2	1	1
w % zanieczyszczeń wytworzonych	0,9	0,5	0,2	0,2

a Zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Głównie amoniak, związki chloroorganiczne, dwusiarczki węgla, siarkowodór.

TABL. 8 (71). EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA^a WEDŁUG RODZAJÓW SUBSTANCJI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w t/r			
Benzo(a)piren	0	0	0	0
Amoniak	181	297	382	422
Dwutlenek siarki	5601	5195	5207	5189
Dwutlenek węgla	1498178	1758846	2077144	2156412
Pyły ze spalania paliw	4076	3011	2947	2566
Pyły krzemowe (powyżej 30% wolnej krzemionki)	35	60	76	53
Pyły węglowo-grafitowe, sadza	21	19	14	11
Pyły pozostałe	52	107	104	110
Tlenki azotu (w przeliczeniu na NO ₂)	2689	2748	2841	2854
Tlenek węgla	12501	18555	24904	24280
Węglowodory alifatyczne i ich pochodne ^b	35	21	11	9
Węglowodory pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne	55	37	35	38
Aldehydy alifatyczne i ich pochodne	8	24	29	23
Alkohole alifatyczne i ich pochodne	7	0	0	-
Alkohole pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne	20	29	40	16
Kwasy organiczne	1	1	1	1
Ketony i ich pochodne	2	2	2	2
Kwasy nieorganiczne, ich sole i bezwodniki	6	14	17	16
Pierwiastki metaliczne i ich związki	0	0	0	1
Związki heterocykliczne	6	6	7	8

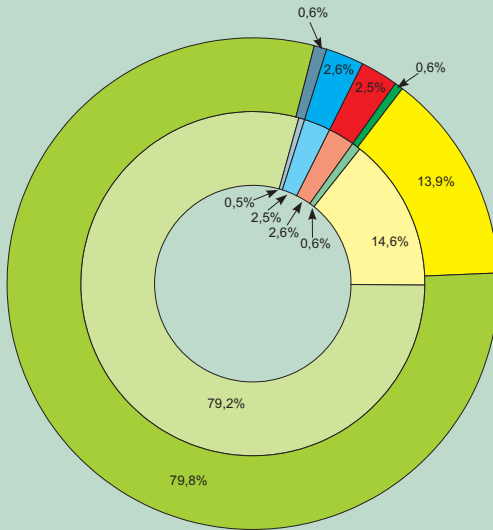
a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. b Z wyjątkiem wymienionych w innych grupach.

Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona

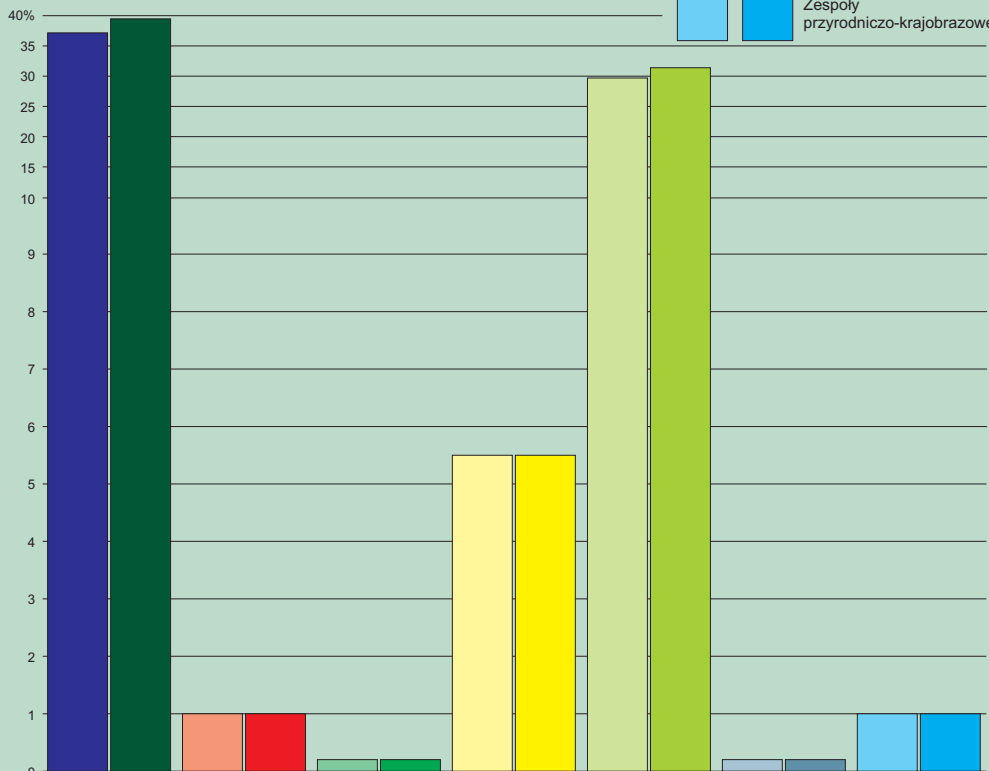
Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona

2002 2005

Udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w % powierzchni ogólnej województwa

^a Bez otuliny. ^b Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody

Dział V

OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Uwagi metodyczne

W dziale zawarto statystyczną charakterystykę zagadnień dotyczącą: obszarów, obiektów, stanu zasobów leśnych oraz zagrożeń i ochrony środowiska leśnego, a także zadrzewień, zieleni miejskiej, parków i ogrodów historycznych oraz rodzinnych ogrodów działkowych.

Różnorodność biologiczna jest to zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących na ziemi w ekosystemach lądowych, morskich i słodkowodnych oraz w zespołach ekologicznych, których są częścią; dotyczy to różnorodności w obrębie gatunku, pomiędzy gatunkami oraz różnorodności ekosystemów.

Park narodowy obejmuje obszar chroniony wyróżniający się szczególnymi wartościami naukowymi, przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i wychowawczymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega całość przyrody oraz swoiste cechy krajobrazu.

Wszelkie działania na terenie parku narodowego podporządkowane są ochronie przyrody i mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi działaniami.

Nadrzędnym celem parku narodowego jest poznanie, zachowanie całości systemów przyrodniczych danego terenu, wraz z warunkami ich funkcjonowania, oraz odtwarzanie zniekształconych i zanikłych ogniw rodzimej przyrody.

Utworzenie parku narodowego następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.

Rezerwat przyrody jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

Uznanie obszaru za rezerwat następuje w drodze rozporządzenia wojewody.

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.

Utworzenie parku krajobrazowego następuje w drodze rozporządzenia wojewody.

Park Mużakowski - część Parku Krajobrazowego „Łuk Mużakowa”. W kwietniu 2004 r. decyzją prezydenta RP uznany za pomnik historii, a 2 czerwca 2004 r. wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje wyróżniające się krajobrazowe tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych systemów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Obszar chronionego krajobrazu uwzględnia się w planach zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie tej formy ochrony przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub na mocy uchwały rady gminy.

Sieć obszarów Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej (UE), nałożonych przez Konwencję o różnorodności biologicznej (tzw. Konwencja z Rio, sporządzona w Rio de Janeiro w 1992 r.). Obejmuje ona obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk.

Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) to obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju.

Specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) to obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginieciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałe drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzska, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie.

O uznaniu obiektu za pomnik decyduje wojewoda w drodze rozporządzenia lub rada gminy w drodze uchwały.

Użytki ekologiczne - zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy - wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego dla zachowania jego wartości estetycznych.

Użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe ustanawia się w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały rady gminy.

Do powierzchni gruntów leśnych w rozumieniu ustawy o lasach, zalicza się grunty:

- 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha:
 - pokryte roślinnością leśną (uprawami leśnymi),
 - przejściowo jej pozbawione (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz polećka łowieckie). Są to grunty przeznaczone do produkcji lub stanowiące rezerwy przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków. Są one definiowane określeniem „powierzchnia lasów”.
- 2) związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywanie dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Powierzchnia zalesiona obejmuje grunty pokryte uprawami, młodnikami i starszymi drzewostanami oraz plantacjami: topoli, nasiennymi i drzew szybkorosnących.

Lasy ochronne (lasy szczególnie chronione) to obszary leśne podlegające ochronie ze względu na spełnianie funkcje. Za lasy ochronne mogą być uznane lasy, które chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem; powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin; chronią brzegi wód przed obrywaniem się, a źródła rzek przed zasypaniem; ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków; stanowią drzewostany uszkodzone na skutek działalności przemysłu; stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej; mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa; są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców; w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk; w strefie górnej granicy lasów.

Zręby są to grunty leśne pozbawione drzewostanu w okresie ostatnich 2 lat.

Płazowiny są to grunty leśne pokryte drzewostanem II klasy wieku (21-40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie (z wyjątkiem klasy odnowienia i do odnowienia).

Lesistość - to stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Odnowienie lasu polega na zakładaniu młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego.

Drzewostan - zbiorowisko drzew rosnących w lesie na określonej powierzchni, różniące się od otoczenia warunkami siedliskowymi i budową.

Grubizna jest to drewno okrągłe wielkowymiarowe i średniowymiarowe. Drewno wielkowymiarowe jest to drewno o średnicy górnej od 14 cm (bez kory) mierzone w pojedynczych sztukach. Drewno średniowymiarowe jest to drewno o średnicy (mierzonej bez kory): górnej od 5 cm wwyż i dolnej do 24 cm - mierzone w pojedynczych sztukach, w sztukach grupowo i stosach.

Użytkowanie rębne to pozyskiwanie drewna związane z odnowieniem drzewostanu lub wylesieniem z powodu zmiany przeznaczenia gruntu. Użytki rębne - to drewno pozyskane w ramach użytkowania rębego. Powierzchnia cięć rębnych - to rzeczywista powierzchnia, na której dokonano wyrębu drzew.

Użytkowanie przedrębne to pozyskiwanie drewna związane z pielęgnowaniem lasu (czyszczenia późne i trzebieże). Powierzchnia cięć przedrębnych jest to całkowita powierzchnia, na której wykonano cięcia pielęgnacyjne.

Przez **pozyskanie drewna** należy rozumieć ostateczne pozyskanie sortymentów z drewna pochodzącego z bieżących wyrębów i remanentów.

Zadrzewienia to produkcyjne i ochronne nasadzenia drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami i granicami administracyjnymi miast. Celem ich jest produkcja drewna i użytków niedrzewnych, oddziaływanie na środowisko przyrodnicze oraz kształtowanie krajobrazu. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych oraz gruntów nieleśnych przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji oraz szkólek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach (parki miejskie, lasy komunalne, zieleńce użyteczności publicznej), obszaru morskiego pasa nadbrzeżnego, ogrodów działkowych, nieruchomości otaczających obiekty zabytkowe.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw itp. Do powierzchni parków wliczane są również wody znajdujące się na terenie tych obiektów (np. stawy) oraz tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp., o ile są dostępne do użytku powszechnego.

Do kategorii **zieleńce** zaliczono obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek (np. występują alejki z ławkami, place zabaw itp.). Do tej kategorii obiektów należy zaliczyć również zielen przy budynkach użyteczności publicznej (o ile udostępniona jest do użytku powszechnego), pomnikach itp., bulwary i promenady oraz tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp., o ile są dostępne do użytku powszechnego.

Przez **zieleń uliczną** rozumie się tereny zieleni towarzyszącej komunikacji miejskiej (ulicom, arteriom itp.).

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

TABL. 1 (72). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005			
	w ha				w odsetkach	w % powierzchni ogólnej województwa	na 1 mieszkańca w ha
OGÓŁEM	523703,6	549049,9	549247,4	549524,6	100,0	39,3	5445
Parki narodowe ^b	13606,4	13606,4	13606,4	13606,4	2,5	1,0	134
Rezerwy przyrody ^b	2917,9	3334,0	3334,0	3402,6	0,6	0,2	34
Parki krajobrazowe ^{bc}	76382,1	76382,1	76382,1	76313,5	13,9	5,5	756
Obszary chronionego krajobrazu ^c ..	414830,7	438576,9	438576,9	438577,9	79,8	31,4	4346
Użytki ekologiczne	2622,0	2622,0	2819,5	3095,7	0,6	0,2	31
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	13344,5	14528,5	14528,5	14528,5	2,6	1,0	144

a Łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin. b Bez otuliny. c Bez rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

TABL. 2 (73). **PARKI NARODOWE W 2005 R.**

Stan w dniu 31 XII

PARKI NARODOWE	Rok utworzenia	Kategoria według IUCN	Powierzchnia w ha				otuliny
			ogółem	w tym lasów	z ogółem pod ochroną ścisłą		
					razem	w tym lasów	
OGÓŁEM	x	x	13606,4	4792,4	881,9	192,9	17274,9
Drawieński ^a	1990	II	5568,8	4710,7	200,0	192,9	6821,0
Ujście Warty	2001	-	8037,6	81,7	681,9	-	10453,9

a W granicach województwa lubuskiego.

TABL. 3 (74). **PARKI NARODOWE WEDŁUG KATEGORII GRUNTÓW W 2005 R.**

PARKI NARODOWE	Ogółem	Grunty				Wody	Tereny pozostałe
		leśne		rolne	zadrzewione i zakrzewione		
		razem	w tym niezalesione				
w ha							
Drawieński ^a	5568,8	4710,7	21,3	187,1	16,6	477,9	176,5
Ujście Warty	8037,6	81,7	-	2661,6	3721,3	297,4	1275,6

a W granicach województwa lubuskiego.

TABL. 4 (75). **PARKI NARODOWE WEDŁUG KATEGORII OCHRONNOŚCI W 2005 R.**

PARKI NARODOWE	Powierzchnia w ha						strefy ochronnej
	ogółem	parku narodowego					
		pod ochroną				krajobrazową	
		ściłą		częściową			
razem	w tym grunty leśne						
Drawieński ^a	5568,8	200,0	192,9	5096,7	272,1	6821,0	
Ujście Warty	8037,6	681,9	-	4022,6	3333,1	10453,9	

a W granicach województwa lubuskiego.

TABL. 5 (76). **WYBRANE INFORMACJE O PARKACH NARODOWYCH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Drawieński Park Narodowy ^a		Park Narodowy Ujście Warty ^b
	ogółem	w tym w granicach województwa lubuskiego	
Powierzchnia ogółem w ha	11342,0	5568,8	8037,6
Ilość obwodów ochronnych	7	4	3
Ilość powiatów, na terenie których znajduje się park	4	1	3
Ilość gmin, na terenie których znajduje się park	6	1	4
Powierzchnia leśna w ha	9548,0	4710,7	81,7
Ilość stwierdzonych gatunków :			
ptaków	169	.	255
w tym lęgowych	174
ssaków	44	.	38
ryb	41	.	35
roślin	919	.	431
zbiorowisk roślin	224	.	60

a Dane Drawieńskiego Parku Narodowego. b Dane Parku Narodowego Ujście Warty.

TABL. 6 (77). **TURYSTYKA W PARKACH NARODOWYCH W 2005 R.**

PARK NARODOWY	Szlaki turystyczne w km	Liczba turystów		Liczba		Biblioteki - liczba pozycji księgozbioru w szt
		w tys.	na 1 ha	impres dydaktycznych	ścieżek dydaktycznych	
Drawieński ^a	77,0	13,7	1,2	28	5	3219
Ujście Warty ^b	12,6	20,0	2,5	204	4	1211

a Dane Drawieńskiego Parku Narodowego. b Dane Parku Narodowego Ujście Warty.

TABL. 7 (78). **STAN LICZEBNY GŁÓWNYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT ŁOWNYCH I CHRONIONYCH W PARKACH NARODOWYCH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Drawieński Park Narodowy				Park Narodowy Ujście Warty			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
Jeleń	508	457	450	342	.	50	60	60
Sarna	632	611	786	738	.	160	300	300
Dzik	408	365	270	285	.	160	300	300
Bóbr	108	134	132	156	100	160	160	200
Wydra	87	76	95	14-19	-	-	.	.
Borsuk	62	72	77	75	-	10	20	20
Lis	181	182	164	135	40	40	60	60

TABL. 8 (79). **STAN LICZEBNY GŁÓWNYCH GATUNKÓW PTAKÓW (par lęgowych) CHRONIONYCH W PARKACH NARODOWYCH W 2005 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Drawieński Park Narodowy ^a	Park Narodowy Ujście Warty ^b
Bielik	4	1
Bocian czarny	1	1
Derkacz	-	16
Kania ruda	-	1
Krwawodziób	-	29
Kulik wielki	-	1
Ohar	-	7-8
Perkoz zausznik	-	395
Puchacz	1	-
Rybitwa białoskrzydła	-	5
Rybitwa białowąsa	-	34
Rybitwa czarna	-	51
Rybitwa rzeczna	-	197
Rybołów	1	-
Rycyk	-	5
Wodniczka	-	4
Żuraw	16-20	10

a Dane Drawieńskiego Parku Narodowego. b Dane Parku Narodowego Ujście Warty.

TABL. 9 (80). **GATUNKI DRZEW PANUJĄCYCH W PARKACH NARODOWYCH W 2005 R.**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Drawieński Park Narodowy ^a		Park Narodowy Ujście Warty ^b	
	w ha	w % powierzchni lasów	w ha	w % powierzchni lasów
Drzewa panujące:				
Sosna	7513,4	79,2	-	-
Świerk	56,9	0,6	-	-
Modrzew	47,4	0,5	-	-
Buk	929,7	9,8	-	-
Dąb	351,0	3,7	-	-
Brzoza	265,6	2,8	-	-
Olcha	284,6	3,0	81,7	100,0
Liściaste pozostałe	37,9	0,4	-	-

a Dane Drawieńskiego Parku Narodowego. b Dane Parku Narodowego Ujście Warty.

TABL. 10 (81). REZERWATY PRZYRODY WEDŁUG TYPÓW

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Obiekty	Powierzchnia w ha				
		ogółem	w tym pod ochroną ścisłą	z ogółem		
				lasy	użytki rolne	
OGÓŁEM	2002	49	2917,9	77,0	1758,4	160,3
	2003	51	3334,0	77,0	2156,3	160,3
	2004	51	3334,0	77,0	2156,3	160,3
	2005	52	3402,6	77,0	2215,0	161,6
Faunistyczne		6	532,9	50,7	83,8	-
Leśne		29	1627,8	-	1607,3	7,7
Torfowiskowe		8	560,8	26,3	343,2	39,9
Florystyczne		4	544,3	-	90,6	114,0
Wodne		4	125,0	-	90,1	-
Stepowe		1	11,8	-	-	-

TABL. 11 (82). REZERWATY PRZYRODY W 2005 R.

Stan w dniu 31 XII

NAZWA REZERWATU, LOKALIZACJA	Rok utworzenia	Powierzchnia w ha	Typ	Charakterystyka
Bukowa Góra pow. nowosolski gm. Otyń	1954	10,64	leśny	Ochrona lasu naturalnego porastającego strome zbocze krawędzi doliny Odry, który spełnia również rolę zabezpieczającą przed erozją gleby.
Bażantarnia pow. nowosolski gm. Otyń	1959	17,88	leśny	Zachowanie naturalnego siedliska lasu mieszanego z pojedynczymi okazami drzew pomnikowych wśród obszaru zniekształconego gospodarką człowieka.
Czaplenice pow. strzelecko-drezdenecki gm. Drezdenko	1959	8,10	faunistyczny	Półwysp z fragmentem lasu sosnowego w wieku 140-170 lat z kolonią czapli siwej.
Czaplisko pow. strzelecko-drezdenecki gm. Drezdenko	1959	2,90	faunistyczny	Ochrona starych drzew sosnowych rodzimego pochodzenia w wieku 160-190 lat. Dąb pomnikowy ok. 300 lat.
Łabędziniec pow. strzelecko-drezdenecki gm. Drezdenko	1959	2,79	faunistyczny	5 wysp o powierzchni 0,05 ha do 2,17 ha na jeziorze Solecko z bogatą fauną, szczególnie ptactwa wodno-błotnego. Pojedynczo sosny 150 letnie i dęby 300 letnie.
Zimna Woda pow. zielonogórski gm. Zielona Góra	1959	88,69	leśny	Zachowanie lasu jesionowo-olszowego częściowo naturalnego pochodzenia.
Bagno Chłopiny pow. gorzowski gm. Lubiszyn	1963	118,99	torfowiskowy	Ochrona torfowiska z sukcesją roślinności od płata mszarnego do lasów torfowiskowych.
Buczyna Szprotawska pow. żagański gm. Szprotawa	1965	152,32	leśny	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego pochodzenia naturalnego, rosnącego na granicy zasięgu buka, o cechach buczyny karpackiej z bogatym runem.
Nad Jeziorem Trześniowskim pow. świebodziński gm. Łągów	1965	47,73	leśny	Las bukowy pochodzenia naturalnego z domieszką innych gatunków drzew.

TABL. 11 (82). REZERWATY PRZYRODY W 2005 R. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

NAZWA REZERWATU, LOKALIZACJA	Rok utworzenia	Powierzchnia w ha	Typ	Charakterystyka
Wilanów pow. gorzowski gm. Kłodawa	1966	67,16	leśny	Ochrona fragmentu lasu mieszanego pochodzenia naturalnego z udziałem buka na krańcowym zasięgu występowania, z bogatym runem.
Buczyna Łagowska pow. sulęciński gm. Sulęcín	1968	115,86	leśny	Drzewostan bukowy na krańcu gromadnego występowania. Liczne wąwozy i jary w utworach moreny czołowej.
Uroczysko Grodziszczce pow. świebodziński gm. Szczaniec	1969	15,75	leśny	Wielogatunkowy las liściasty o charakterze naturalnym wraz ze średniowiecznym grodziskiem.
Żurawie Bagno pow. żarski gm. Przewóz	1970	44,52	florystyczny	Zachowanie zbiorowiska roślinności bagiennej i torfowiskowej.
Wrzosiec pow. żarski gm. Lipinki Łużyckie	1970	64,96	florystyczny	Fragment lasu z wrzoścem bagiennym (<i>Erica tetralix</i>).
Pawski Ług pow. świebodziński gm. Łagów	1970	34,52	torfowiskowy	Zachowanie zbiorowiska roślinności bagiennej i torfowiskowej z otaczającym je lasem.
Dębowy Ostrów pow. świebodziński gm. Świebodziń	1970	1,84	leśny	Zachowanie fragmentu naturalnego lasu o charakterze dąbrowy wielogatunkowej, z występującą konwalią majową.
Lemierzycze pow. sulęciński gm. Słońsk	1970	3,32	leśny	Ochrona fragmentu lasu mieszanego o charakterze naturalnym. Drzewostan w wieku 150-200 lat na trasie i stoku pradolinny Warty
Nad Młyńską Strugą pow. żarski gm. Przewóz	1970	132,56	leśny	Zachowanie fragmentu lasu dębowo-bukowego z charakterystycznym wielogatunkowym runem
Czarna Droga pow. międzyrzecki gm. Trzciel	1972	21,95	leśny	Chroni 2 sąsiadujące zespoły lasu: grąd niski i buczyna.
Jeziora Gołyńskie pow. pszczyński gm. Pszczew	1972	3,10	florystyczny	Ochrona fragmentu jeziora osuszonego przez las i rzadkiej roślinności: wełnianeczki alpejskiej, rosiczki okrągło- i długolistnej, storczyków.
Pamięcin pow. słubicki gm. Górzycza	1972	11,80	stepowy	Zbiorowisko roślinności stepowej na obszarze wąwozów.
Bogdaniec I pow. gorzowski gm. Witnica	1974	20,83	leśny	Ochrona naturalnych lasów liściastych: dęby, graby w wieku 170-190 lat.
Bogdaniec II pow. gorzowski gm. Bogdaniec	1974	40,03	leśny	Cenny pod względem naukowym i krajoobrazowym grąd.
Annabrzeskie Wąwozy pow. żagański gm. Bytom Odrzański	1977	56,11	leśny	Las mieszany z udziałem drzewostanów starszych klas wieku rosnących na stromych zboczach wąwozu, cenne gatunki fauny i flory.

TABL. 11 (82). REZERWATY PRZYRODY W 2005 R. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

NAZWA REZERWATU, LOKALIZACJA	Rok utworzenia	Powierzchnia w ha	Typ	Charakterystyka
Laski pow. zielonogórski gm. Babimost	1977	42,92	leśny	Ochrona naturalnego lasu pierwotnego oraz prowadzenie badań nad powstawaniem przejściowych form.
Nietoperek pow. międzyrzecki gm. Międzyrzecz	1980	50,77	faunistyczny	Ochrona miejsc zimowania oraz kolonii letniej nietoperzy, największej w Europie. Zimą spotyka się ponad 20 typów osobników z 12 gatunków nietoperzy.
Jezioro Święte pow. nowosolski gm. Kolsko	1983	19,51	wodny	Jezioro zasilane wodami podziemnymi oraz stanowiska rzadkich gatunków roślin wodnych.
Mesze pow. nowosolski gm. Kolsko	1983	19,88	wodny	Zachowanie zarastającego jeziora z charakterystycznymi zespołami oraz rzadkimi gatunkami roślin bagiennych.
Buki Zdroiskie pow. strzelecko-drezdenecki gm. Strzelce Krajeńskie	1982	75,54	leśny	Ochrona fragmentu naturalnego lasu mieszanego z dużym udziałem buczyn pomorskich na krańcowym stanowisku gromadnego zasięgu występowania, na zboczach wąwozu wzdłuż rzeki Santoczna.
Janie im. Włodzimierza Korsaka pow. sulęciński gm. Lubniewice	1984	50,52	wodny	Ochrona płytkiego i wąskiego jeziora Janowiec (Janie) pochodzenia lodowcowego, rozległego bagna powstałego w procesie zarastania jeziora oraz pasa lasu będącego najstarszą częścią basenu pojeziernego. Ostoja licznych gatunków ptaków wodnych.
Dębowiec pow. krośnieński gm. Gubin	1984	9,39	leśny	Zachowanie starodrzewia dębowego oraz stanowiska chronionych owadów: jelonka rogacza i kozioroga dębosza
Kręcki Łęg pow. świebodziński gm. Zbąszynek	1987	65,57	leśny	Naturalne zespoły łęgu olszowo-jesionowego i olsu porzeczkowego z drzewami pomnikowymi oraz bogata awifauna.
Uroczysko Węglińskie pow. krośnieński gm. Gubin	1987	6,82	leśny	Naturalny wielogatunkowy starodrzew z licznymi dębami pomnikowymi.
Młodno pow. słubicki gm. Cybinka	1988	92,91	torfowiskowy	Zachowanie torfowiska niskiego i fragmentu łąk z charakterystycznymi zespołami roślinnymi. Stanowiska chronionych roślin i zwierząt.
Dąbrowa Brzeźnicka pow. żagański gm. Brzeźnica	1989	5,88	leśny	Grąd oraz dąbrowa świetlista z licznymi dębami pomnikowymi.

TABL. 11 (82). REZERWATY PRZYRODY W 2005 R. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

NAZWA REZERWATU, LOKALIZACJA	Rok utworzenia	Powierzchnia w ha	Typ	Charakterystyka
Dębina pow. gorzowski gm. Kłodawa	1995	12,18	leśny	Ochrona fragmentu lasu liściastego, a szczególnie zespołu grądu środkowo-europejskiego z bogatym i typowo wykształconym ruchem leśnym.
Pniewski Ług pow. świebodziński gm. Lubrza	1990	6,84	torfowiskowy	Zachowanie torfowiska wysokiego oraz stanowiska rosiczki okrągłolistnej.
Mokradła Sułowskie pow. słubicki gm. Rzepin	1990	45,27	torfowiskowy	Ochrona i zachowanie rzadkich i ginących gatunków roślin i ptactwa wodno-błotnego na zarastającym jeziorze i podtopionym kompleksie torfowisk.
Jezioro Łubówko pow. strzelecko-drezdenecki gm. Drezdenko	1991	77,50	leśny	Unikalny i urozmaicony krajobraz morenowy oraz buczyna pomorska o naturalnym charakterze.
Jezioro Wielkie pow. międzyrzecki gm. Trzciel	1991	236,30	faunistyczny	Ochrona miejsc lęgowych rzadkich gatunków ptaków wodnych i błotnych oraz żerowisk i miejsc odpoczynku ptaków przelotnych.
Bogdaniec III pow. gorzowski gm. Bogdaniec	1995	11,23	leśny	Ochrona fragmentu dąbrowy o charakterze naturalnym na terenie falisto-pagórkowym.
Dąbrowa na wyspie pow. międzyrzecki gm. Przytoczna	1995	4,40	leśny	Malownicza wyspa jeziora Lubikowskiego porośnięta lasem liściastym.
Rybojady pow. międzyrzecki gm. Trzciel	1995	5,61	torfowiskowy	Ochrona jednego z większych i lepiej zachowanych torfowisk przejściowych wraz z występującą florą i fauną.
Rzeka Przyłężek pow. gorzowski gm. Kłodawa	1995	35,08	wodny	Ochrona i zabezpieczenie odpowiednich warunków dla tarlisk oraz rozwoju ryb łososiowatych (pstrąg potokowy) i innych gatunków ryb na wydzielonym odcinku rzeki Przyłężek.

TABL. 11 (82). REZERWATY PRZYRODY W 2005 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

NAZWA REZERWATU, LOKALIZACJA	Rok utworzenia	Powierzchnia w ha	Typ	Charakterystyka
Santockie Zakole pow. gorzowski gm. Deszczno	1998	454,94	leśny	Zachowanie pozostałości lasów łęgowych w postaci kęp starych drzewostanów dla zachowania ich unikatowych zasobów genowych oraz ochrona miejsc łęgowych ptaków wodno-błotnych.
Bogdanieckie Cisy pow. gorzowski gm. Bogdaniec	2000	21,24	leśny	Duże na skalę krajową skupiska cisa pospolitego, pozostałości lasów łęgowych. Ochrona miejsc łęgowych ptaków wodno-błotnych.
Dolina Ilanki pow. sułeciński gm. Torzym	2000	239,23	torfowiskowy	Kompleks przestrzenny 3 typów torfowisk. Ostatnią pozostałością pierwotnego zbiornika wodnego jest jezioro Pniów, otoczone pływającym trzęsawiskiem. Bogactwo flory, fauny i swoistych rzadkich fitocenoz.
Radowice pow. zielonogórski gm. Sulechów	2000	55,60	leśny	Zachowanie zbiorowisk łągi jesionowo-olszowego i lasu dębowo-grabowego na silnie urzeźbionej krawędzi wysoczyzny połodowcowej.
Lubiatowskie Uroczyska pow. strzelecko-drezdenecki gm. Drezdenko	2000	188,42	wodny	Ochrona walorów przyrodniczych i kraj-obrazowych jeziora Lubiatówko, biotopu ptaków wodno-błotnych i drapieżnych, skarp jeziora oraz źródlisk i wywierzyisk z rzadką roślinnością.
Łęgi koło Słubic pow. słubicki gm. Słubice	2003	397,94	leśny	Zachowanie kompleksu naturalnych i półnaturalnych ekosystemów łęgowych, wraz z zachodzącymi w nich procesami fluktuacji, sukcesji i regeneracji, typowych dla doliny wielkiej rzeki.
Torfowisko Osowiec pow. strzelecko-drezdenecki gm. Dobiegniew	2003	18,24	torfowiskowy	Zachowanie ekosystemów torfowiskowych i fitocenozy mszystego szuwaru kłociowego z cenną florą roślin naczyniowych i zarodnikowych.
Dolina Postomii pow. sułeciński gm. Słońsk	2005	68,65	leśny	Zachowanie naturalnych ekosystemów leśnych i nieleśnych.

TABL. 12 (83). **PARKI KRAJOBRAZOWE WEDŁUG KATEGORII GRUNTÓW**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia							strefy ochronnej ogółem
	parku krajobrazowego						z ogółem rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody	
	ogółem ^a		w tym			w ha		
	w ha	w % po- wierzchni geogra- ficznej	lasy	użytki rolne	wody			
OGÓŁEM	2002	76915,9	5,5	37573,8	27854,2	5082,3	533,8	57192,7
	2003	76915,9	5,5	37573,8	27854,2	5082,3	533,8	57192,7
	2004	76915,9	5,5	37573,8	27854,2	5082,3	533,8	57192,7
	2005	76915,9	5,5	37573,8	27854,2	5082,3	602,4	57192,7
Łagowski		4929,0	0,3	3215,7	1149,0	381,6	170,0	6612,0
Pszczewski		9300,0	0,6	5984,2	2184,2	1095,1	249,4	18455,0
Barlinecko-Gorzowski ^b		12142,5	0,8	8665,2	1065,0	1021,6	114,4	11713,2
Przemęcki ^b		2000,0	0,1	2000,0	-	-	-	-
Ujście Warty		19043,4	1,3	1161,7	13201,0	1205,0	68,6	-
Gryżyński		2755,0	0,2	2386,0	84,0	183,0	-	20412,5
Krzeseński		8546,0	0,6	3547,0	4392,0	571,0	-	-
Łuk Mużakowa		18200,0	1,3	10614,0	5779,0	625,0	-	-

a Łącznie z rezerwatami przyrody i innymi formami ochrony przyrody. b W granicach województwa lubuskiego.

TABL. 13 (84). **PARKI KRAJOBRAZOWE W 2005 R.**
Stan w dniu 31 XII

NAZWA PARKU	Lokalizacja	Rok utworzenia	Charakterystyka
Łagowski	gm. Łagów gm. Sulęcín	1985	Najciekawszym elementem Łagowskiego Parku Krajobrazowego jest urozmaiconą rzeźbą terenu z miejscowością Łagów zwaną „Perłą Ziemi Lubuskiej”. Do najciekawszych fragmentów parku należą łagowska rynna połodowcowa, w której położone są piękne jeziora. Wysokie i strome krawędzie rynny pocięte są licznymi dolinkami i wąwozami, porośniętymi lasem bukowo-sosnowym.
Pszczewski	gm. Pszczew gm. Trzciel gm. Przytoczna gm. Międzyrzecz	1986	Jest to obszar obniżenia obrzańkiego z jeziorami rynnowymi rozciągający się od Trzciela do Rokitna. Na obszarze Parku i w okolicy znajduje się ponad 50 jezior o powierzchni powyżej 1 ha.
Barlinecko-Gorzowski ^a	gm. Kłodawa gm. Strzelce Krajeńskie	1991	Puszcza Barlinecka, zwana też Gorzowską, to duży kompleks leśny rozciągający się na równinie sandrowej, usypanej 12 tys. lat temu przez wody odpływające z topniejącego lodowca. Bogactwo przyrody Puszczy Barlineckiej zdecydowało o utworzeniu Parku. Drugim ważnym elementem krajobrazu są liczne jeziora.
Gryżyński	gm. Skąpe gm. Czerwieńsk gm. Bytnica gm. Krosno Odrzańskie gm. Łagów	1996	Park utworzony został dla zachowania walorów krajobrazowych i przyrodniczych rynny połodowcowej oraz znajdujących się w niej stawów, jezior i doliny rzeki Gryżynki. Atrakcyjność tego obszaru wynika przede wszystkim z niezwykłości krajobrazu. Różnicowana rzeźba terenu, duże nachylenie zboczy rynny, liczne jeziora połodowcowe, stawy, 94 źródła zboczowe, 17 torfowisk i pstrągowa rzeka Gryżynka dostarczają wielu wrażeń.

a W granicach województwa lubuskiego.

Park Mużakowski na liście UNESCO

STRONA NIEMIECKA

OBIEKTY HISTORYCZNE:

1. Nowy Zamek
2. Stary Zamek
3. Dom Kawalerski
4. Folwark Zamkowy
5. Oranżeria
6. Most Podwójny
7. Filary Mostu Angielskiego
8. Mostek Przy Jeziorze Dębów
9. Mostek Owczarza
10. Mostek Rhedera
11. Mostek Fuksjowy
12. Mostek Zamkowy
13. Mostek Karpi
14. Głorieta
15. Czerwony Mostek
16. Ruiny Kościoła
17. Wielki Wąwóz
18. Łażnia Hermana
19. Stacja kolejki wąskotorowej

HISTORYCZNE DĘBY:

1. Dąb Georga
2. Dąb Herty

WODY:

1. Nysa Hermana
2. Staw Zamkowy
3. Jezioro Dębów
4. Staw w Winnicy
5. Staw Wisera

STRONA POLSKA

OBIEKTY HISTORYCZNE:

20. Kamień Püklera
21. Most Królewski
22. Wiadukt
23. Most Arkadowy
24. Taras Mauzoleum
25. Grób Nieznajomego
26. Widok Fredy
27. Złote Wzgórze
28. Taras Domku Angielskiego
29. Ruiny Folwarku

HISTORYCZNE DĘBY:

3. Dąb Klementyny
4. Dąb Hermana
5. Dąb Tora
6. Dąb Bliźniaczy
7. Dąb Krzyżowy
8. Dąb Odyna
9. Dęby Sióstr
10. Dąb przy jeziorze

WODY:

6. Jezioro Skowronków
7. Jezioro Topól
8. Jezioro Smutku

**Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona
według powiatów w 2005 r.**

W % powierzchni ogólnej

TABL. 13 (76). **PARKI KRAJOBRAZOWE W 2005 R.** (dok.)

Stan w dniu 31 XII

NAZWA PARKU	Lokalizacja	Rok utworzenia	Charakterystyka
Przemęcki ^a	gm. Wschowa	1991	Park stanowi jeden z najciekawszych fragmentów krajobrazu polodowcowego i związanego z tym krajobrazem zespołu leśno - łąkowo - jeziornego. Z wód topniejącego lodowca powstały liczne jeziora połączone ze sobą ciekami Jeziora Przemęckiego.
Ujście Warty	gm. Witnica gm. Górzycza gm. Słońsk gm. Kostrzyn	1996	Park ten to jeden z najcenniejszych pod względem ornitologicznym obszarów kraju. Obejmuje rozlewiska Warty w jej dolnym biegu, kserotermiczne skarpy doliny Odry jak również wiele cennych zabytków kulturowych.
Krzesiński	gm. Gubin gm. Maszewo gm. Cybinka	1998	Park obejmuje tereny pradoliny Odry i Nysy Łużyckiej o dużej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. Na terenie parku w miejscowości Kłopot zlokalizowane jest jedno z największych miejsc lęgowych bociana białego na terenie Polski zachodniej.
Łuk Mużakowa	gm. Brody gm. Tuplice gm. Trzebiel gm. Łęknica gm. Przewóz	2001	Park obejmuje tereny położone w południowej części województwa w strefie pogranicza z Niemcami. Obszar ten pokrywa się z zasięgiem Łuku Mużakowskiego, formy geologicznej znanej jako Łużycki Wał Graniczny. Nysa Łużycka dzieli ten Łuk na dwie części w jednym z piękniejszych parków przypałacowych w Europie w miejscowości Łęknica.

a W granicach województwa lubuskiego.

TABL. 14 (85). **OBZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU WEDŁUG KATEGORII GRUNTÓW**

Stan w dniu 31 XII

OBZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	Powierzchnia ogółem ^a		W tym			Z ogółem rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody	
	w ha	w % powierzchni geograficznej	lasy	użytki rolne	wody		
			w ha				
OGÓŁEM^b	2002	416830,4	29,8	312641,1	88069,8	16079,0	1999,7
	2003	440411,4	31,5	222459,3	181341,2	22501,3	1834,5
	2004	440411,4	31,5	222459,3	181341,2	22501,3	1834,5
	2005	440327,0	31,4	222421,2	181335,4	22501,3	1834,5
"1-Puszcza Drawska"		42173,0	3,0	24232,6	15300,3	1539,3	77,5
"2-Puszcza Barlinecka"		26837,0	1,9	16118,3	8628,1	1239,8	194,5
"3a-Lasy Witnicko-Dębieńskie"		7904,0	0,5	5213,5	2172,0	159,6	0,0
"3b-Lasy Witnicko-Dzieduszyckie"		1803,0	0,1	1189,2	495,4	36,4	0,0
"4-Dolina Warty i Dolnej Noteci"		33888,0	2,4	1602,9	27449,3	2260,3	454,9
"5-Gorzowsko-Krzeszycka Dolina Warty"		16669,0	1,1	2240,3	11334,9	928,4	72,1
"6-Pojezierze Puszczy Noteckiej"		12000,0	0,8	9296,0	1924,0	452,0	202,2
"7-Gorzyczo"		8720,0	0,6	3912,6	4385,3	246,7	0,0
"8a-Dolina Obry"		10092,0	0,7	5446,6	3643,2	830,5	0,0
"8b-Dolina Jeziornej Strugi"		5708,0	0,4	3080,6	2060,6	469,7	0,0
"9-Pojezierze Lubniewicko-Sulęcińskie"		14932,0	1,0	10020,8	3845,0	671,9	50,5
"10-Dolina Postomii"		2494,0	0,1	2024,6	287,5	174,3	0,0
"11a-Osnińska Rynna z Jeziorem Radachowskim"		2223,0	0,1	1030,3	1057,2	109,4	0,0

a Łącznie z rezerwatami przyrody i innymi formami ochrony przyrody. b Łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin.

TABL. 14 (85). **OBZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU WEDŁUG KATEGORII GRUNTÓW** (dok.)
Stan w dniu 31 XII

OBZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	Powierzchnia ogółem ^a		W tym			Z ogółem rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody
	w ha	w % po- wierzchni geogra- ficznej	lasy	użytki rolne	wody	
			w ha			
"11b-Ośniąrska Rynna"	2145,0	0,1	994,2	1020,1	105,5	0,0
"12-Zbąszyńska Dolina Obry"	1050,0	0,0	535,5	376,4	120,5	0,0
"13-Rynna Paklicy i Ołoboku"	20533,0	1,4	11221,2	7098,2	1728,9	8,7
"14-Dolina Ilanki"	7864,0	0,5	5066,0	2361,5	342,9	239,3
"15-Słubicka Dolina Odry"	14075,0	1,0	2548,9	10087,5	1110,5	165,0
"16-Puszcza Nad Pliszką"	32244,0	2,3	25898,4	5046,2	938,3	0,0
"17-Rynny Obrzycko-Obrzańskie"	23375,0	1,6	10974,5	10724,4	1159,4	158,9
"18-Krośnińska Dolina Odry"	13265,0	0,9	2768,4	8632,9	1403,4	0,0
"19-Gubińskie Mokradła"	1884,0	0,1	907,1	843,6	73,7	0,0
"20-Pojezierze Sławsko-Przemęckie"	16737,0	1,2	9136,7	6157,5	1196,7	39,4
"21-Nowosolska Dolina Odry"	9852,0	0,7	3349,7	5124,0	1283,7	0,0
"22-Wzniesienia Zielonogórskie"	3573,0	0,2	2508,9	932,9	24,3	0,0
"23-Dolina Śląskiej Ochli"	10350,0	0,7	3673,2	6028,9	285,6	0,0
"24-Rynna Pławaska"	3000,0	0,2	1921,5	916,5	142,2	0,0
"25-Dolina Bobru"	13162,0	0,9	5210,8	6508,6	991,1	0,0
"26-Bronków-Janiszowice"	3529,0	0,2	2283,2	940,8	220,5	0,0
"27-Dolina Nysy"	3216,0	0,2	1671,0	1238,5	155,0	0,0
"28-Wzgórza Dalkowskie"	3982,0	0,2	1516,3	2195,7	29,5	56,1
"29-Dolina Brzeźnicy"	2542,0	0,1	1047,5	1235,9	135,7	5,9
"30a-Wschodnie Okolice Lubuska"	17536,0	1,2	10423,4	6142,8	629,5	0,0
"30b-Zachodnie Okolice Lubuska"	7907,0	0,5	4699,9	2769,8	283,9	0,0
"31-Dolina Szprotawki"	5570,0	0,4	1869,8	3315,3	133,7	0,0
"32-Las Żarski"	2360,0	0,1	1535,2	633,9	32,6	0,0
"33-Bory Bogumiłowskie"	8910,0	0,6	5471,6	2837,8	334,1	65,0
"34-Bory Dolnośląskie"	26223,0	1,8	19780,0	5582,9	521,8	44,5

a łącznie z rezerwatami przyrody i innymi formami ochrony przyrody.

TABL. 15 (86). **OBZARY NATURA 2000 W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM**

Nazwa obszaru	Typ obszaru ^a	Powierzchnia w ha	Uwagi
OSO (Specjalne Obszary Ochrony Ptaków)			
Ujście Warty	A	33017,8	
SOO (Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk)			
Torfowisko Chłopiny	B	571,6	
Ujście Noteci	B	3648,3	
Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry	B	15294,1	
Nietoperek	B	5117,7 (1474,8)	zmiana granic w stosunku do 2004 r.
Dolina Leniwej Obry	B	8072,8 (8011,5)	zmiana granic w stosunku do 2004 r.
Torfowisko Młodno	B	191,9	

a Typy obszarów: A – wydzielone OSO, bez żadnych połączeń z innymi obszarami Natura 2000; B – wydzielone SOO, bez żadnych połączeń z innymi obszarami Natura 2000.

Źródło: dane Ministerstwa Środowiska.

TABL. 16 (87). **POMNIKI PRZYRODY^a**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	
	ogółem				w tym wpro- wadzone uchwałą rady gminy
OGÓŁEM	1653	1661	1712	1785	275
Pojedyncze drzewa	1342	1350	1388	1443	227
Grupy drzew	211	211	218	235	36
Aleje	23	23	27	28	7
Głazy narzutowe	39	39	40	40	2
Skalki, groty, jaskinie i inne	38	38	39	39	3

^a Łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin.

TABL. 17 (88). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a I POMNIKI PRZYRODY WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych		Rezerwaty przyrody	Parki kraj- obrazo- we ^{bc}	Obszary chronio- nego kraj- obrazu ^c	Użytki eko- logiczne	Zespoły przyrodni- czo-kraj- obrazowe	Pomniki przyrody
	w ha	w % po- wierzchni ogółem						
WOJEWÓDZTWO								
2002	523703,6	37,4	2917,9	76382,1	414830,7	2622,0	13344,5	1653
2003	549049,9	39,2	3334,0	76382,1	438576,9	2622,0	14528,5	1661
2004	549247,4	39,3	3334,0	76382,1	438576,9	2819,5	14528,5	1712
2005	549524,6	39,3	3402,6	76313,5	438577,9	3095,7	14528,5	1785
Podregion gorzowski	310047,6	50,7	2498,3	43355,9	234266,4	1792,1	14528,5	708
Powiaty:								
Gorzowski	69054,9	56,9	827,9	14000,4	46594,0	371,9	3768,0	295
Międzyrzecki	48700,0	35,1	317,8	9050,6	34054,1	416,7	4860,8	69
Stubicki	39688,7	39,7	547,9	9045,4	26259,0	550,3	3278,8	40
Strzelecko-drezdenecki	90860,6	72,8	327,1	3517,5	79977,7	285,5	1184,0	106
Sulęciński	61156,0	51,9	477,6	7742,0	46796,2	165,7	1436,9	122
Miasto na prawach powiatu								
Gorzów Wlkp.	587,4	6,8	-	-	585,4	2,0	-	76
Podregion zielonogórski	239477,0	30,4	904,3	32957,6	204311,5	1303,6	-	1077
Powiaty:								
Krośniński	37778,7	27,2	15,7	9039,0	28239,0	485,0	-	101
Nowosolski	17190,2	22,3	124,0	-	17017,5	48,7	-	188
Świebodziński	31100,1	33,2	176,6	3448,6	27443,0	31,9	-	97
Wschowski	15542,9	24,9	-	2000,0	13537,0	5,9	-	79
Zielonogórski	46233,8	29,4	187,2	270,0	45357,4	419,2	-	327
Żagański	29303,8	25,9	158,2	-	29071,1	74,5	-	89
Żarski	62327,5	44,7	242,6	18200,0	43646,5	238,4	-	150
Miasto na prawach powiatu								
Zielona Góra	-	-	-	-	-	-	-	46

^a Łącznie z obiektami utworzonymi na mocy uchwał rad gmin. ^b Bez otuliny. ^c Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody.

TABL. 18 (89). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OGÓŁEM w tys. ha	694,5	698,8	701,8	702,4
Lasy	674,3	678,5	681,4	681,6
publiczne	666,4	670,5	673,3	673,5
własność Skarbu Państwa	664,4	668,5	671,3	671,4
w tym:				
w zarządzie Lasów Państwowych	656,2	660,6	663,7	664,0
parki narodowe	4,6	4,6	4,6	4,6
własność gmin	2,0	2,0	2,0	2,0
prywatne	7,9	8,0	8,1	8,2
w tym własność:				
osób fizycznych	7,0	7,0	7,2	7,3
wspólnot gruntowych	0,0	0,0	0,0	0,0
Grunty związane z gospodarką leśną	20,2	20,3	20,5	20,8
Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni łądowej	50,6	50,8	51,0	51,1
LESISTOŚĆ w %	48,2	48,5	48,7	48,7

TABL. 19 (90). **POWIERZCHNIA LASÓW OCHRONNYCH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005		
	w tys. ha				w % powierzchni lasów	
OGÓŁEM	219,1	195,7	198,0	205,1	30,1	
W zarządzie Lasów Państwowych ^a	218,3	194,9	197,3	205,0	30,1	
w tym:						
glebochronne	11,4	11,5	11,8	11,8	1,7	
wodochronne	76,8	85,9	86,9	93,1	13,7	
w miastach i wokół miast	42,6	54,6	55,5	56,5	8,3	
Prywatne ^b	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	
Gminne ^b	0,7	0,7	0,7	0,1	0,0	

a Stan w dniu 1 I. b Stan w dniu 31 XII.

TABL. 20 (91). **STRUKTURA POWIERZCHNI LASÓW W ZARZĄDZIE LASÓW PAŃSTWOWYCH WEDŁUG WIEKU I SKŁADU GATUNKOWEGO^a DRZEWOSTANÓW**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w odsetkach			
WEDŁUG KLAS WIEKU DRZEWOSTANÓW				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym powierzchnia zalesiona	98,8	98,8	98,2	97,7
Drzewostany w klasach wieku:				
I (1-20 lat)	13,2	13,1	12,9	12,6
II (21-40 lat)	23,5	22,3	21,1	19,9
III (41-60 lat)	24,4	25,3	26,0	26,6
IV (61-80 lat)	17,9	17,9	17,8	17,6
V i wyższych (81 lat i więcej)	18,8	19,0	19,0	19,4
Drzewostany w klasie odnowienia i o budowie przerębowej	1,0	1,2	1,4	1,6

a Określonego na podstawie gatunków panujących (przeważających w drzewostanie).

Źródło: Dane Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

TABL. 20 (91). **STRUKTURA POWIERZCHNI LASÓW W ZARZĄDZIE LASÓW PAŃSTWOWYCH WEDŁUG WIEKU I SKŁADU GATUNKOWEGO^a DRZEWOSTANÓW** (dok.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w odsetkach			
WEDŁUG GRUP RODZAJOWYCH DRZEW				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Drzewa iglaste	87,9	87,4	86,8	86,2
sosna i modrzew	87,4	86,8	86,2	85,6
świerk	0,5	0,5	0,5	0,5
jodła i jedlica	0,0	0,1	0,1	0,1
Drzewa liściaste	12,1	12,6	13,2	13,8
dąb, jesion, klon, jawor, wiąz	3,8	4,0	4,2	4,5
buk	1,4	1,4	1,5	1,6
grab, brzoza i robinia akacjowa	4,2	4,3	4,4	4,5
olcha	2,3	2,4	2,5	2,5
osika, lipa, wierzba i topola	0,4	0,5	0,6	0,7

a Określonego na podstawie gatunków panujących (przeważających w drzewostanie).

Źródło: Dane Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

TABL. 21 (92). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU W ZARZĄDZIE LASÓW PAŃSTWOWYCH WEDŁUG WIEKU I SKŁADU GATUNKOWEGO^a DRZEWOSTANÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OGÓŁEM – grubizna brutto^b				
W hm ³	126,0	128,6	130,1	132,2
Na 1 ha powierzchni zalesionej w m ³	195	199	201	204
WEDŁUG KLAS WIEKU DRZEWOSTANÓW W ODSETKACH				
OGÓŁEM^c	100,0	100,0	100,0	100,0
Drzewostany w klasach wieku:				
I (1-20 lat)	0,6	0,6	0,6	0,6
II (21-40 lat)	16,1	15,4	14,6	13,7
III (41-60 lat)	28,1	29,0	29,9	30,7
IV (61-80 lat)	25,4	25,2	25,0	24,7
V i wyższych (81 lat i więcej)	28,8	28,7	28,6	28,6
Drzewostany w klasie odnowienia ^d i o budowie przerębowej	0,8	0,9	1,1	1,5
Przestoje ^e	0,2	0,2	0,2	0,2
WEDŁUG GRUP RODZAJOWYCH DRZEW W ODSETKACH				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
Drzewa iglaste	88,4	88,5	88,5	88,5
sosna i modrzew	87,8	88,0	88,0	87,9
świerk	0,5	0,4	0,4	0,5
jodła i jedlica	0,1	0,1	0,1	0,1
Drzewa liściaste	11,6	11,5	11,5	11,5
dąb, jesion, klon, jawor, wiąz	4,6	4,6	4,6	4,6
buk	1,4	1,4	1,4	1,4
grab, brzoza i robinia akacjowa	3,0	2,9	2,9	2,9
olcha	2,4	2,4	2,4	2,4
osika, lipa, wierzba i topola	0,2	0,2	0,2	0,2

a Określone na podstawie gatunków panujących (przeważających w drzewostanie). b W korze. c Na powierzchni zalesionej. d Łącznie z klasą do odnowienia. e Drzewa nie wycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności.

Źródło: Dane Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

TABL. 22 (93). POZYSKANIE DREWNA^a WEDŁUG SORTYMENTÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005				
	ogółem				lasy publiczne			lasy prywatne
					razem	wła- sność Skarbu Pań- stwa	gminne	
w tys. m ³								
OGÓŁEM	2528,1	2744,1	2998,4	2773,7	2762,4	2760,5	1,9	11,3
Grubizna	2183,6	2392,0	2612,3	2426,5	2415,1	2413,3	1,9	11,3
Na 100 ha powierzchni lasów	323,8	352,6	383,4	356,0	358,6	359,4	92,7	138,3
Grubizna iglasta	1849,3	2024,5	2206,4	2058,8	2051,1	2049,8	1,3	7,7
drewno wielkowymiarowe	486,3	602,8	719,1	661,2	657,2	656,4	0,8	4,0
drewno średniowymiarowe	1363,0	1421,7	1487,3	1397,7	1393,9	1393,4	0,5	3,8
Grubizna liściasta	334,3	367,5	405,9	367,6	364,0	363,5	0,5	3,6
drewno wielkowymiarowe	81,0	99,9	111,0	94,4	93,2	92,9	0,3	1,2
drewno średniowymiarowe	253,3	267,6	294,9	273,2	270,9	270,6	0,2	2,4
Drewno małowymiarowe iglaste i liściaste	344,5	352,1	386,1	347,2	347,2	347,2	-	-

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień.

TABL. 23 (94). ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005				
	ogółem				lasy publiczne			lasy prywatne ^a
					razem	wła- sność Skarbu Pań- stwa	gminne	
w ha								
Powierzchnia produkcyjna szkótek leśnych (stan w dniu 31 XII)	237	239	237	229	229	229	-	-
Odnowienia i zalesienia	5206	5298	5805	6048	5896	5893	3	152
sztuczne	5137	5260	5743	5935	5783	5780	3	152
zrębów ^b	4038	4060	4787	5202	5186	5185	1	16
halizn i płazowin	138	95	114	69	68	66	2	1
użytków rolnych ^c i nieużytków	961	1105	842	664	529	529	-	135
naturalne	69	38	62	113	113	113	-	0
Poprawki i uzupełnienia ^d	864	765	869	608	602	601	1	6
Pielęgnowanie lasu ^e	13952	20008	26858	24267	24180	24163	17	87
w tym:								
upraw	10183	12962	17724	16641	16566	16561	5	75
młodników	3192	6459	8401	6928	6928	6928	-	-
wprowadzanie podszytów ^f	550	554	698	674	674	674	-	-
Melioracje leśne	4210	5569	6606	5921	5921	5921	-	-
w tym nawożenie mineralne	-	11	273	58	58	58	-	-

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów; bez dolesień luk w drzewostanach. c Przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

TABL. 24 (95). ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA (GRUBIZNY) Z ZADRZEWIŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Sadzenie w tys. szt:				
drzew	31,9	18,8	30,9	13,0
w tym na gruntach gminnych	19,6	11,0	23,2	9,7
krzewów	26,1	31,5	9,8	6,9
w tym na gruntach gminnych	6,9	4,0	2,6	0,9
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a z zadrzewień w m ³	8685	10824	12482	14630
w tym na gruntach gminnych	7007	9023	10255	11572

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny) z lasów.

TABL. 25 (96). POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Grunty leśne									Lesi- stość w %	
	ogółem		publiczne					wła- sność gmin	prywa- tne		
	razem	w tym lasy	razem	wła- sność Skarbu Pań- stwa	w tym		wła- sność gmin				
					w za- rządzie Lasów Pań- stwowych	parki naro- dowe					
w ha											
WOJEWÓDZTWO	2002	694542,2	674340,0	686595,8	684540,7	676232,7	4731,0	2141,0	2055,1	7946,4	48,2
	2003	698773,3	678460,9	690782,7	688709,1	680683,1	4731,0	1966,0	2073,6	7990,6	48,5
	2004	701817,2	681353,6	693740,5	691716,3	683994,2	4730,7	1839,0	2024,2	8076,7	48,7
	2005	702436,3	681638,8	694259,9	692173,2	684633,0	4731,4	1639,0	2086,7	8176,4	48,7
Podregion gorzowski		308728,1	299694,8	306188,1	305789,4	300027,1	4731,4	502,0	398,7	2540,0	49,0
Powiaty:											
Gorzowski		55005,4	53364,1	54674,8	54588,7	54449,3	81,7	26,0	86,1	330,6	44,0
Międzyrzecki		74693,7	72631,2	73026,5	72965,6	72743,0	-	100,0	60,9	1667,2	52,3
Stubicki		48038,5	46566,0	47892,3	47791,9	47577,7	-	76,0	100,4	146,2	46,6
Strzelecko-drezdenecki		63593,4	61736,7	63359,1	63295,8	58500,4	4649,7	46,0	63,3	234,3	49,5
Sulęciński		66982,7	64997,9	66830,0	66792,0	66404,3	-	251,0	38,0	152,7	55,2
Miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp.		414,4	398,9	405,4	355,4	352,4	-	3,0	50,0	9,0	4,6
Podregion zielonogórski		393708,2	381944,0	388071,8	386383,8	384605,9	-	1137,0	1688,0	5636,4	48,5
Powiaty:											
Krośnieński		85555,7	82928,7	85049,0	85002,7	84768,9	-	138,0	46,3	506,7	59,7
Nowosolski		30099,1	29302,1	29414,4	29344,4	29166,8	-	102,0	70,0	684,7	38,0
Świebodziński		40475,9	39363,5	39559,7	39527,4	39200,9	-	293,0	32,3	916,1	42,0
Wschowski		24424,7	23875,0	24029,3	23960,8	23822,8	-	74,0	68,5	395,4	38,2
Zielonogórski		80227,5	77831,3	78681,9	78588,2	78362,2	-	170,0	93,7	1545,6	49,6
Żagański		54002,4	52067,3	53352,7	53105,7	52690,7	-	187,0	247,0	649,7	46,0
Żarski		76247,8	74031,1	75334,1	74812,9	74551,9	-	173,0	521,2	913,7	53,1
Miasto na prawach powiatu Zielona Góra		2675,1	2545,0	2650,7	2041,7	2041,7	-	-	609,0	24,5	43,6

TABL. 26 (97). **POŻARY W LASACH^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Pożary	533	1815	924	869
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	163,66	3260,50	746,88	233,54
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha	0,31	1,80	0,81	0,27

a Dane według ewidencji zgłoszeniowej.

TABL. 27 (98). **ODSTRZAŁ WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w szt			
Jelenie	2822	2602	2812	2825
Daniele	-	5	15	14
Kaczki ^b	4595	3790	3791	3030
Sarny	10256	9781	9672	10356
Dziki	11227	10703	12518	12798
Lisy	5678	4939	5080	5697
Zające	17	5	5	-
Bażanty	768	751	841	918
Kuropatwy	90	21	41	25

a Dane szacunkowe, dotyczące roku łowieckiego, tj. od 1 IV danego roku do 31 III następnego roku. b Dane dotyczą wyłącznie obwodów wdzierzawionych.

TABL. 28 (99). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ W MIASTACH**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Parki spacerowo-wypoczynkowe:				
obiekty	72	71	70	72
powierzchnia w ha	475,5	469,9	471,9	486,3
przeciętna powierzchnia 1 obiektu w ha	6,6	6,6	6,7	6,8
Zieleńce:				
obiekty	460	463	476	469
powierzchnia w ha	298,5	304,8	324,7	310,6
przeciętna powierzchnia 1 obiektu w ha	0,6	0,7	0,7	0,7
Zieleń uliczna w ha	133,3	133,5	146,1	157,5
Tereny zieleni osiedlowej w ha	559,5	579,4	580,6	522,7
Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w ha	1333,5	1354,1	1377,2	1319,6
w % powierzchni miast	2,1	2,1	2,2	2,1
na 1 mieszkańca w m ²	20,5	20,8	21,2	20,4
Żywopłaty w tys. m bieżących	176,5	175,9	167,1	190,2
Nasadzenia w tys. szt:				
drzew	3,4	2,8	4,7	4,8
krzewów	29,3	48,4	22,3	15,6
Ubytki w tys. szt:				
drzew	1,3	1,7	1,2	3,2
krzewów	7,5	5,5	0,8	1,6
Lasy gminne ^a (mienie komunalne) w ha	1210,2	1219,0	1190,7	1190,8

a Bez gruntów związanych z gospodarką leśną.

TABL. 29 (100). **RODZINNE OGRODY DZIAŁKOWE**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Ogrody:				
obiekty	213	205	205	204
powierzchnia w ha	2170,7	2157,4	2152,7	2147,4
Działki:				
liczba	46164	45872	45894	45559
powierzchnia w ha	1629,3	1743,1	1760,5	1748,5

Źródło: dane Polskiego Związku Działkowców.

TABL. 30 (101). **STREFY OCHRONNE STANOWISK LĘGOWYCH GATUNKÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W 2005 R.**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba stref
OGÓLEM	162
Orzeł bielik	66
Bocian czarny	50
Kania ruda	19
Kania czarna	8
Rybołów	9
Orlik krzykliwy	7
Żółw błotny	3

Źródło: dane Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

TABL. 31 (102). **DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA SANATORYJNEGO DLA ZWIERZĄT DZIKO ŻYJĄCYCH PRAWNIE CHRONIONYCH W 2005 R.**

GATUNEK	Liczba zwierząt		
	przebywających w ośrodku	w tym	
		przywrócone do środowiska	przekazane do ZOO
Myszołów	14	7	-
Bocian biały	10	5	1
Sroka	7	1	-
Puszczyk	6	2	-
Łabędź niemy	6	5	-
Pustułka	6	4	-
Zimorodek	6	-	-
Sójka	5	5	-
Orzeł bielik	5	1	3
Wiewiórka	4	1	-
Kruk	3	2	-
Grzywacz	3	3	-
Sierpówka	3	3	-
Krogulec	2	-	-
Jerzyk	2	-	-
Trzmielojad	2	1	-
Jeż	2	-	-
Bażant	1	-	-
Kania ruda	1	-	-
Kuna domowa	1	-	-
Jastrząb	1	1	-
Kobuz	1	-	-
Grubodziób	1	1	-
Czapla siwa	1	-	-
Dzięcioł pstry	1	1	-
Kawka	1	-	-

Źródło: dane Ośrodka Sanatoryjnego dla Zwierząt Dzikich Żyjących Prawnie Chronionych.

TABL. 32 (103).REKORDY DENDROLOGICZNE

Nazwa i gatunek drzewa	Charakterystyka	Nadleśnictwo
„Chrobry” – dąb szypułkowy	Najstarszy dąb w Polsce, liczy 750 lat. Obwód na wysokości 1,3 m (tzw. pierśnica) wynosi 992 cm, wysokość 29 m	Szprotawa
„Napoleon” – dąb szypułkowy	Najgrubszy dąb w Polsce, obwód na wysokości 1,3 m wynosi 1052 cm	Przytok
„Waligóra” – sosna pospolita	Najgrubsza sosna w Polsce, obwód na wysokości 1,3 m wynosi 620 cm	Sulechów
Wiąz szypułkowy	Najstarszy i najgrubszy wiąz w Polsce, liczy 450 lat. Obwód na wysokości 1,3 m wynosi 887 cm	Gubin
Buk purpurowy	Najstarszy buk w Polsce, liczy 255 lat. Obwód na wysokości 1,3 m wynosi 566 cm	Żagań
Jałowiec pospolity	Obwód na wysokości 0,6 m wynosi 80 cm, wysokość 10 m	Włoszakowice

Źródło: dane Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.

TABL. 33 (104).KOŁA I CZŁONKOWIE LIGI OCHRONY PRZYRODY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Koła	100	92	81	70
Członkowie	3487	3021	2447	2000
w tym młodzież	3181	2693	2233	1873

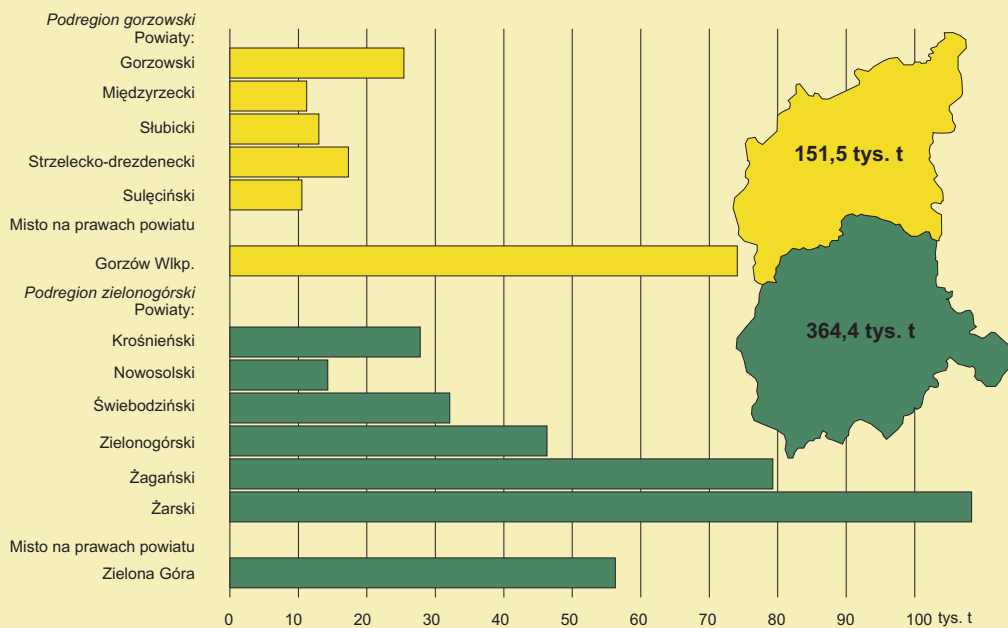
a Ewidencja niepełna.

Źródło: dane Głównego Zarządu Ligi Ochrony Przyrody.

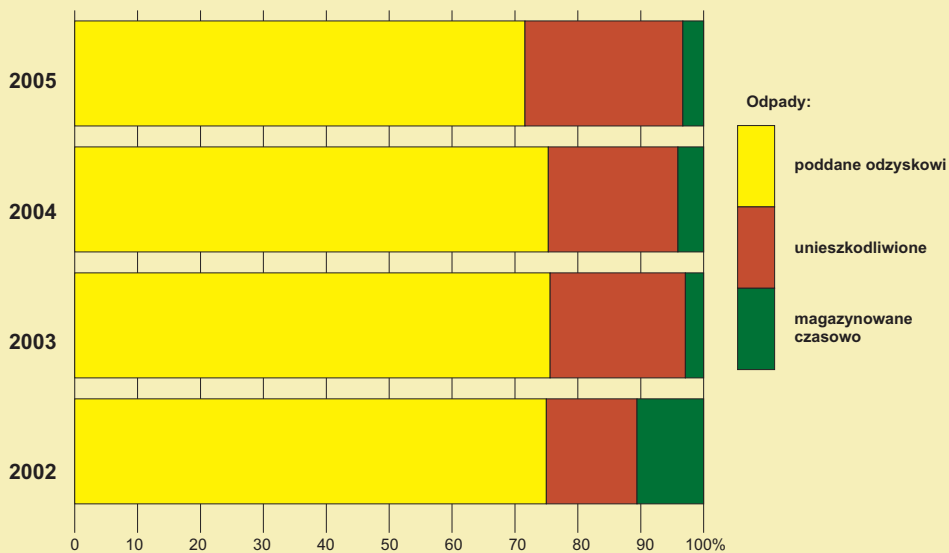
Odpady

Odpady wytworzone według podregionów i powiatów w 2005 r.

Struktura odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych)

Dział VI

ODPADY

Uwagi metodyczne

Przedstawione w dziale dane charakteryzują skalę zagrożenia i uciążliwość dla środowiska odpadów przemysłowych, komunalnych i innych, w tym odpadów niebezpiecznych oraz przedsięwzięcia w zakresie przeciwdziałania tej uciążliwości. Uciążliwość odpadów dla środowiska przejawia się przede wszystkim zanieczyszczeniem wód i gleb, skażeniem powietrza, niszczeniem walorów estetycznych i krajobrazowych, wyłączeniem z użytkowania terenów rolnych i leśnych zajmowanych pod ich składowanie.

Dane o odpadach opracowano w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zmianami), która weszła w życie w dniu 1 października 2001 r. oraz o Katalog odpadów, wprowadzony w życie dnia 1 stycznia 2002 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. z 2001 r., Nr 112, poz. 1206).

Klasyfikacja odpadów dzieli odpady w zależności od źródła ich powstawania na 20 grup. Prezentowane w dziale **dane o odpadach** dotyczą 19 grup odpadów, **nie obejmują danych o odpadach komunalnych**. Odpady komunalne (grupa 20 klasyfikacji) badane są i prezentowane w niniejszej publikacji odrębnie.

Dane o odpadach dotyczą jednostek wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. t odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne (z wyłączeniem odpadów komunalnych) lub posiadających 1 mln t i więcej odpadów nagromadzonych.

Zawarte w dziale informacje o odpadach (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotyczą ich ilości i rodzajów:

- wytworzonych w ciągu roku, z określeniem ilości odpadów poddanych odzyskowi, unieszkodliwionych, w tym składowanych na składowiskach (wysypiskach, hałdach, w stawach osadowych) własnych i obcych, unieszkodliwionych termicznie, kompostowanych oraz magazynowanych czasowo,
- dotychczas składowanych (nagromadzonych) na terenach zakładów, tj. zalegających na składowiskach (wysypiskach, hałdach, w stawach osadowych).

Ponadto podano informacje o powierzchni składowisk (wysypisk, hałd, stawów osadowych) nie zrehabilitowanej i zrehabilitowanej w ciągu roku.

Przez **odpady** rozumie się wszystkie przedmioty oraz substancje stałe, a także nie będące ściekami substancje ciekłe powstałe w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub bytowania człowieka i nieprzydatne w miejscu lub czasie, w którym powstały; za odpady uważa się również osady ściekowe.

Przez **wytwórcę odpadów** rozumie się każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów oraz każdego, kto przeprowadza wstępne przetwarzanie, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania, nie stwarzające zagrożeń dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania. **Recykling** to taki odzysk, który polega na powtórnym przetwarzaniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w procesie produkcyjnym w celu uzyskania substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub o ich przeznaczeniu.

Unieszkodliwianie odpadów polega na poddaniu ich procesom przekształcenia biologicznego, fizycznego lub chemicznego w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska. Do procesów unieszkodliwiania zalicza się m.in.: składowanie na składowiskach, obróbkę w glebie i ziemi, retencję powierzchniową (np. umieszczanie odpadów na poletkach osadowych lub lagunach), termiczne przekształcanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Składowisko odpadów jest to obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów. Wyróżnia się następujące trzy typy składowisk odpadów: składowisko odpadów niebezpiecznych, składowisko odpadów obojętnych oraz składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Magazynowanie odpadów jest to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem. Może odbywać się na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny. Miejsce magazynowania odpadów nie wymaga wyznaczenia w trybie przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym. Odpady przeznaczone do odzysku lub unieszkodliwiania, z wyjątkiem składowania, mogą być magazynowane, jeżeli konieczność magazynowania wynika z procesów technologicznych lub organizacyjnych i nie przekracza terminów uzasadnionych zastosowaniem tych procesów, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat. Odpady przeznaczone do składowania mogą być magazynowane jedynie w celu zebrania odpowiedniej ilości tych odpadów do transportu na składowisko odpadów, nie dłużej jednak niż przez okres 1 roku.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez zrekultywowane tereny składowania odpadów należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych poprzez, m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

Dane dotyczące **odpadów niebezpiecznych** pochodzą z prowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska, monitoringu gospodarki odpadami, stanowiącego jeden z elementów systemu Państwowego Monitoringu Środowiska. Kategorie i rodzaje odpadów niebezpiecznych oraz składniki odpadów, które kwalifikują je jako odpady niebezpieczne, jak również właściwości odpadów, które powodują, że odpady są niebezpieczne, zawierają załączniki nr 2, 3 oraz 4 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zmianami).

Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Dane o odpadach komunalnych dotyczą ilości zebranych stałych odpadów komunalnych, które przedstawiono w wagowych jednostkach miary (tony) oraz ilości wywiezionych nieczystości ciekłych, przedstawionych w objętościowych jednostkach miary (dekametry sześcienne). Przy ustalaniu ilości odpadów uwzględniono pojemność taboru służącego do wywozu odpadów oraz ilość kursów. Pojemność taboru do wywozu odpadów stałych i nieczystości ciekłych jest określona przez producenta lub ustalona przez przedsiębiorstwo (zakład) oczyszczania. Przedstawiono także dane dotyczące: rodzajów wyselekcjonowanych stałych odpadów komunalnych, zebranych z gospodarstw domowych, ilości unieszkodliwionych odpadów w kompostowniach i spalarniach odpadów oraz zdeponowanych na składowiskach, liczby i powierzchni zorganizowanych składowisk (wysypisk) czynnych (tj. takich, na które w roku sprawozdawczym były wywożone odpady) oraz zamkniętych, a także informacje o odgazowywaniu składowisk.

Składowisko z instalacją odgazowywania to takie, na którym zainstalowano urządzenia do ujmowania gazu wysypiskowego w celu jego unieszkodliwienia przez spalanie lub przetworzenie na energię (cieplną, elektryczną).

TABL. 1 (105). **ODPADY^a UCIAŻLIWE DLA ŚRODOWISKA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
ODPADY WYTWORZONE w ciągu roku w tys. t:	785,0	549,1	623,1	515,9
poddane odzyskowi	588,8	415,1	469,2	369,6
unieszkodliwione	112,9	117,8	128,3	129,4
w tym:				
termicznie	2,4	7,1	15,1	16,9
kompostowane	1,4	0,4	0,2	0,6
składowane ^b	84,5	83,9	70,4	57,7
magazynowane czasowo	83,3	16,2	25,6	16,9
Na 1 km ² w t	56,1	39,3	44,5	36,9
ODPADY NAGROMADZONE ^{cd} w tys. t	2712,5	2768,3	2510,5	2559,6
Tereny składowania odpadów w ha:				
niezrekultywowane ^d	59,7	57,6	48,1	54,5
zrekultywowane w ciągu roku	-	-	2,0	2,1

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na terenach własnych zakładów i terenach obcych. c Na terenach własnych zakładów. d Stan w końcu roku.

TABL. 2 (106). **ODPADY^a WYTWORZONE I NAGROMADZONE ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku			Odpady nagromadzone ^b (stan w końcu roku)	Tereny składowania odpadów niezrekultywowanych (stan w końcu roku) w ha
	razem	w tym			
		poddane odzyskowi	unieszkodliwione	w tys. t	
WOJEWÓDZTWO	785,0	588,8	112,9	2712,5	59,7
2002	549,1	415,1	117,8	2768,3	57,6
2004	623,1	469,2	128,3	2510,5	48,1
2005	515,9	369,6	129,4	2559,6	54,5
Podregion gorzowski	151,5	94,6	56,7	2477,6	42,8
Powiaty:					
Gorzowski	25,4	17,3	8,1	4,2	4,5
Międzyrzecki	11,2	5,1	5,9	-	-
Słubicki	13,0	12,9	0,1	-	-
Strzelecko-drezdenecki	17,3	9,6	7,7	21,9	0,5
Sulęciński	10,5	10,5	-	-	-
Miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp.	74,1	39,2	34,9	2451,5	37,8
Podregion zielonogórski	364,4	275,0	72,7	82,0	11,7
Powiaty:					
Krośnieński	27,8	24,4	3,4	-	-
Nowosolski	14,3	5,7	8,2	72,3	8,0
Świebodziński	32,1				
Zielonogórski	46,3	15,8	16,0	-	-
Zielonogórski	79,3	76,3	2,0	1,7	1,6
Żagański	108,3	105,5	2,8	-	-
Miasto na prawach powiatu Zielona Góra	56,3	24,2	31,3	8,0	2,1

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na terenach własnych zakładów.

TABL. 3 (107). **ODPADY^a WYTWORZONE I NAGROMADZONE WEDŁUG WYBRANYCH SEKCJI I DZIAŁÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku					Odpady nagromadzone ^c (stan w końcu roku)
	ogółem	w tym				
		poddane odzyskowi	unieszkodliwione			
			razem	w tym składowane ^b		
w tys. t						
OGÓŁEM	2002	785,0	588,8	112,9	84,5	2712,5
	2003	549,1	415,1	117,8	83,9	2768,3
	2004	623,1	469,2	128,3	70,4	2510,5
	2005	515,9	369,6	129,4	57,7	2559,6
w tym:						
Górnictwo	2002	46,3	-	-	-	-
	2003	1,7	1,7	-	-	-
	2004	38,8	38,8	-	-	-
	2005	65,6	65,6	-	-	-
Przetwórstwo przemysłowe. . . .	2002	576,3	536,6	33,1	17,3	375,8
	2003	382,4	356,1	24,4	14,5	381,0
	2004	278,4	238,8	39,4	14,6	79,2
	2005	292,0	246,9	43,9	18,5	98,4
w tym:						
produkcja artykułów	2002	114,6	100,7	11,3	0,1	2,7
spożywczych i napojów	2003	31,0	30,7	0,3	0,1	-
	2004	26,2	18,5	7,7	0,1	-
	2005	22,8	14,2	8,6	-	-
produkcja drewna i wyrobów	2002	362,8	353,2	8,4	6,4	-
z drewna oraz ze słomy	2003	233,2	218,5	14,5	7,2	-
i wikliny	2004	132,3	117,8	14,3	6,5	-
	2005	150,2	140,0	10,0	3,6	-
produkcja masy włóknistej	2002	25,8	21,8	4,0	2,5	3,9
oraz papieru	2003	25,8	24,5	1,3	0,1	4,0
	2004	30,5	22,6	7,9	0,1	4,1
	2005	29,1	21,0	8,1	0,1	4,2
produkcja wyrobów	2003	5,6	5,3	0,3	0,1	-
chemicznych	2004	3,2	3,0	0,2	-	-
	2005	5,0	4,8	0,2	0,1	-
produkcja pozostałego	2002	1,7	-	1,7	1,7	55,7
sprzętu transportowego	2003	3,8	2,0	1,8	1,8	57,5
	2004	4,5	2,5	2,0	2,0	59,5
	2005	1,4	-	1,4	1,4	60,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie	2002	122,8	51,1	56,1	56,1	2327,5
w energię elektryczną, gaz,	2003	125,1	51,2	73,9	56,0	2381,0
wodę	2004	111,4	40,5	68,4	46,4	2424,7
	2005	97,7	30,9	66,0	37,3	2459,5

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na terenach własnych zakładów i terenach obcych. c Na terenach własnych zakładów.

TABL. 4 (108). **ODPADY NIEBEZPIECZNE**

PARKI NARODOWE	2002	2003	2004	2005	
	w t				w odsetkach
Wytworzone w ciągu roku.	1253	1651	2429	2544	100,0
poddane odzyskowi	308	425	441	528	20,8
unieszkodliwione	877	1162	1938	1887	74,2
w tym składowane	95	78	98	81	3,2
magazynowane czasowo	68	64	50	47	1,8

Źródło: dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

TABL. 5 (109). **ODPADY KOMUNALNE ZEBRANE I UNIESZKODLIWIONE**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	ogółem			
Odpady stałe ogółem w t ^a :	356504,5	305342,8	283924,6	279880,5
w tym w gospodarstwach domowych	260435,3	219638,1	210049,4	210918,8
Z ogółem wyselekcjonowane:				
makulatura	2281,1	1278,4	1378,7	1808,1
szkło	774,2	307,2	584,2	1423,2
tworzywo sztuczne	578,4	158,4	230,5	788,9
metale	428,1	259,8	153,8	255,4
wielkogabarytowe	x	x	386,0	1446,0
inne	19,5	13,3	11,8	9,4
Odpady płynne w dam ³	698,0	722,4	982,3	919,7
w tym z budynków mieszkalnych	569,9	607,7	775,5	702,7

^a Dane szacunkowe.

TABL. 6 (110). **SKŁADOWISKA (WYSYPISKA) ODPADÓW KOMUNALNYCH**

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
SKŁADOWISKA (WYSYPISKA):				
Czynne zorganizowane:				
liczba	56	36	33	33
powierzchnia w ha	158,6	129,0	123,1	123,3
Zamknięte w ciągu roku powierzchnia w ha	2,1	1,7	0,2	1,1
Zrehabilitowane w ciągu roku powierzchnia w ha	2,5	0,1	-	-
Liczba składowisk z instalacją odgazowywania	8	8	10	10
w tym z gazem uchodzącym do atmosfery	7	8	9	9

TABL. 7 (111). **ODPADY KOMUNALNE STAŁE^a ZEBRANE I PŁYNNE WYWIEZIONE^b WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady stałe			Odpady płynne	
	ogółem	w tym		ogółem	w tym z budynków mieszkalnych
		zdeponowane na składowiskach	z gospodarstw domowych		
	w t			w dam ³	
WOJEWÓDZTWO 2002	356504,5	260435,3	335583,1	698,0	569,9
2003	305342,8	300661,4	219638,1	722,4	608,0
2004	281179,7	260978,4	208065,2	982,3	775,5
2005	274149,6	254988,8	206473,9	919,7	702,7
Podregion gorzowski	116434,6	115517,8	93902,9	453,2	339,9
Powiaty:					
Gorzowski	18857,0	18857,0	15251,9	100,8	72,8
Międzyrzecki	15327,3	15319,7	12126,5	100,8	72,3
Stubicki	11842,8	11478,6	10001,9	68,9	57,6
Strzelecko-drezdenecki	11890,4	11810,4	9031,6	78,8	60,2
Sulęciński	8871,7	8802,4	6153,5	84,3	66,6
Miasto na prawach powiatu					
Gorzów Wlkp.	49645,3	49249,7	41337,6	19,7	10,4
Podregion zielonogórski	157715,1	139471,0	112571,0	466,5	362,8
Powiaty:					
Krośnieński	11228,2	11228,2	8325,6	25,3	16,8
Nowosolski	23216,6	23216,6	18502,7	109,9	99,4
Świebodziński	12722,5	12722,5	9033,0	39,9	29,5
Wschowski	11884,2	18415,4	8524,3	85,6	59,1
Zielonogórski	18415,4	11884,2	13958,9	75,0	59,7
Żagański	16695,2	16695,2	13048,6	36,2	29,6
Żarski	27434,1	27434,1	19121,0	71,6	51,6
Miasto na prawach powiatu					
Zielona Góra	36118,9	17874,9	22056,9	23,1	17,1

a Od 2004 r. bez wyselekcjonowanych. b W ciągu roku.

Promieniowanie jonizujące. Hałas

Dział VII

PROMIENIOWANIE JONIZUJĄCE. HAŁAS

Uwagi metodyczne

Zawarte w dziale informacje dotyczą tylko niektórych zagadnień związanych z narażeniem środowiska człowieka na promieniowanie i hałas.

Kontrole zagrożenia radiologicznego i skażeń promieniotwórczych – zgodnie z ustawą **Prawo atomowe** (tekst jednolity Dz. U. Nr 161 z dn. 16 lipca 2004 r., poz. 1689) – wykonywane są głównie przez stacje wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówki pomiarów skażeń promieniotwórczych, a także przez specjalistyczne laboratoria jednostek badawczo-rozwojowych należących do różnych resortów, a działalność tych stacji placówek koordynowana jest przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z udziałem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Przez **aktywność** rozumie się liczbę samoistnych przemian jądrowych zachodzących w jednostce czasu. Jednostką aktywności jest bekerel (Bq). 1 Bq oznacza jedną przemianę w ciągu sekundy.

Moc dawki napromieniowania jest to dawka przypadająca na jednostkę czasu. Jednostką dawki pochłoniętej jest grej (Gy).

Promieniowanie gamma to promieniowanie elektromagnetyczne powstające w wyniku przejść kwantowych między poziomami energetycznymi jąder atomowych.

Radioaktywność jest to samorzutne przekształcenie się radionuklidów w połączeniu z emisją promieniowania jądrowego; może być pochodzenia naturalnego lub powstawać w sposób sztuczny.

Radionuklid jest to atom o jądrze promieniotwórczym, nietrwały nuklid ulegający samorzutnej przemianie promieniotwórczej z emisją cząstki lub kwantu promieniowania gamma.

Hałas definiowany jest jako dźwięk niepożądany lub szkodliwy dla zdrowia ludzkiego. Szkodliwość lub uciążliwość hałasu zależy od jego natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania oraz zawartości składowych niesłyszalnych, a także od takich cech odbiorcy jak: stan zdrowia, nastrój, wiek. W zależności od miejsca występowania i źródła rozróżnia się hałas: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy), przemysłowy, osiedlowy oraz domowy.

Zjawisku hałasu zwykle towarzyszą:

- drgania mechaniczne - wytwarzane przez pojazdy, maszyny, urządzenia,
- wstrząsy,
- infradźwięki - dźwięki o niskiej częstotliwości (0-16 Hz), poniżej zakresu słyszalnego (1Hz = 1 cykl/sekunda),
- ultradźwięki - dźwięki o wysokiej częstotliwości (powyżej 20 kHz), powyżej zakresu słyszalnego.

Ze względu na szeroki zakres ciśnień akustycznych wprowadzono logarytmiczną skalę oceny i związane z tym pojęcie poziomu **dźwięku**, którego jednostką jest decybel (dB). Ciśnieniu akustycznemu wyznaczającemu próg słyszenia przypisano wartość poziomu dźwięku - 0 dB; granicy bólu - 130 dB.

Poziom hałasu przedstawiono w postaci poziomu równoważnego (w dB), który uśrednia zmienne ciśnienie akustyczne w danym czasie obserwacji.

TABL. 1 (112). MOC DAWKI PROMIENIOWANIA GAMMA

WYSZCZEGÓLNIENIE		Średnia roczna	Zakres średnich dobowych
		w nGy/h	
Stacja PAA (PMS) Zielona Góra	2002	79	70-105
	2003	79	74-87
	2004	80	74-90
	2005	80	72-90
Stacja IMiGW Gorzów Wlkp.	2003	101	91-120
	2004	100	91-115
	2005	99	89-108

Źródło: dane Państwowej Agencji Atomistyki, na podstawie pomiarów stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych.

TABL. 2 (113) STĘŻENIE RADIONUKLIDÓW W POWIETRZU

WYSZCZEGÓLNIENIE		Cez-137	Beryl-7	Potas-40	Ołów-210	Rad-226	Rad-228
		w $\mu\text{Bq}/\text{m}^3$					
POLSKA	2004	1,2	3040	15,0	390	5,6	1,1
	2005	1,3	3080	17,8	465	5,6	1,1
Wartość minimalna	2004	<0,1	<600	<1,9	<87	<1,7	<0,2
	2005	<0,1	590	<2,0	41	<1,6	<0,2
Wartość maksymalna	2004	7,3	7600	60,3	1405	24,8	5,3
	2005	11,4	9200	82,2	2260	39,2	5,7
WOJEWÓDZTWO	2004	0,4	2480	8,1	326	2,9	0,5
	2005	0,6	2810	11,5	398	3,2	0,6
Wartość minimalna	2004	<0,1	<1120	<4,3	<94	<2,1	<0,2
	2005	<0,1	1120	2,0	124	<2,2	<0,2
Wartość maksymalna	2004	0,9	4040	16,0	637	4,5	0,8
	2005	1,6	5340	35,8	1006	<5,2	2,1

Źródło: dane Państwowej Agencji Atomistyki, na podstawie wyników dostarczonych przez Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej uzyskanych ze stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych

TABL. 3 (114). HAŁAS PRZEMYSŁOWY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Zakłady skontrolowane emitujące hałas	50	95	79	89
w tym przekraczające poziomy dopuszczalne ^a	29	55	44	60
w decybelach (dB):				
0,1-5: dzień	9	13	12	18
noc	-	3	1	2
5-10: dzień	4	13	11	12
noc	4	10	6	8
10-15: dzień	3	6	7	12
noc	4	5	3	1
15-20: dzień	3	4	3	6
noc	-	5	1	2
ponad 20: dzień	1	-	2	2
noc	3	1	1	1
Liczba punktów pomiarowych	86	150	116	135
Zakłady, które dostosowały się do poziomów dopuszczalnych	5	8	12	2

^a Uwzględniono emisje hałasu z zakładów. Dane nie stanowią sumy dla poszczególnych wierszy, ponieważ zdarza się, że dany zakład przekracza poziomy dopuszczalne zarówno w dzień jak i w nocy.

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

TABL. 4 (115). HAŁAS DROGOWY W DZIEŃ W WYBRANYCH MIASTACH W LATACH 2002-2005^a

MIASTA	Długość ulic w mieście							Średnie ważone natężenie ruchu po- jazdów/h
	ogółem	w tym skontrolowanych		przy których emisja hałasu przekracza maksymalny poziom dopuszczalny 60 dB				
				razem	0,1-5 dB	5-10 dB	10-15 dB	
	w km		w % ogółem	w km				
Gorzów Wlkp.	213,0	6,6	3,1	6,6	-	1,9	4,7	.
Krosno Odrz.	27,5	7,5	27,3	7,5	2,0	2,0	3,5	356
Zielona Góra	94,0	13,5	14,4	13,5	-	1,0	12,5	1120

^a W 2002 r. zapoczątkowano kolejny 5-cio letni cykl badań zagrożenia środowiska hałasem.

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

TABL. 5 (116) ZATRUDNIENI^a W WARUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	osobozagrożenia			
Zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy w liczbach bezwzględnych	13569	14029	12864	13250
w tym:				
hałas	8389	8239	7818	8431
promieniowanie jonizujące	45	79	53	73
promieniowanie laserowe	15	22	23	23
promieniowanie nadfioletowe	32	46	94	58
promieniowanie podczerwone	33	36	28	33
pole elektromagnetyczne	77	84	114	145
Zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy na 1000 zatrudnionych	143,0	136,1	124,8	135,5
w tym:				
hałas	72,9	72,7	69,1	72,7
promieniowanie jonizujące	0,4	0,7	0,5	0,6
promieniowanie laserowe	0,1	0,2	0,2	0,2
promieniowanie nadfioletowe	0,3	0,4	0,8	0,5
promieniowanie podczerwone	0,3	0,3	0,2	0,3
pole elektromagnetyczne	0,7	0,7	1,0	1,2

^a Liczeni tyle razy na ile czynników są narażeni; dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

TABL. 6 (117) ZATRUDNIENI^a W WARUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA WEDŁUG PODREGIONÓW I POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zagrożenia związane ze środowiskiem pracy		
	razem	w tym hałas	
		osobozagrożenia	w % ogółem
WOJEWÓDZTWO 2002	13569	8389	61,8
2003	14029	8239	58,7
2004	12864	7818	60,8
2005	13250	8431	63,6
Podregion gorzowski	4698	3241	69,0
Powiaty:			
Gorzowski	566	424	74,9
Międzyrzecki	590	482	81,7
Słubicki	291	123	42,3
Strzelecko-drezdenecki	688	443	64,4
Sulęciński	175	82	46,9
Miasto na prawach powiatu			
Gorzów Wlkp.	2388	1687	70,6
Podregion zielonogórski	8552	5190	60,7
Powiaty:			
Krośnieński	300	167	55,7
Nowosolski	1301	720	55,3
Świebodziński	1350	1097	81,3
Wschowski	755	308	40,8
Zielonogórski	1483	909	61,3
Żagański	835	525	62,9
Żarski	952	701	73,6
Miasto na prawach powiatu			
Zielona Góra	1576	763	48,4

^a Liczeni tyle razy na ile czynników są narażeni; dane dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Działalność inspekcyjno-kontrolna i ocena skutków degradacji środowiska

Dział VIII

DZIAŁALNOŚĆ INSPEKCYJNO-KONTROLNA I OCENA SKUTKÓW DEGRADACJI ŚRODOWISKA

Uwagi metodyczne

Prezentowane w tym dziale dane dotyczą:

- wyników kontroli terenowo-laboratoryjnej wody pobieranej przez ludność,
- wyników kontroli wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w zakresie czystości powietrza, wód, gleby oraz ochrony środowiska przed odpadami,
- stanu organizacyjnego i niektórych form działalności Ligi Ochrony Przyrody.

Dane dotyczące **oceny sanitarnej urządzeń i wody pobieranej przez ludność** opracowano na podstawie wyników badań terenowo-laboratoryjnych wykonanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne w myśl ustaleń zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 4 IX 2000 r. w sprawie warunków jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kąpieliskach oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. Nr 82, poz. 973) oraz z dnia 19 XI 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. Nr 203, poz. 1718). Kwalifikacji urządzeń lub obiektów poboru wody dokonano na podstawie analiz fizykochemicznych, badań bakteriologicznych, jak również oceny stanu sanitarnego miejsca poboru wody, stanu technicznego urządzeń pobierających itp.

Na podstawie wyników analiz fizyczno-chemicznych i badań bakteriologicznych wyróżnia się dwie kategorie urządzeń dostarczających wodę dobrą (tj. odpowiadającą wymaganiom sanitarnym) i dostarczających wodę złą (tj. nie spełniającą wymagań sanitarnych).

Wprowadzono zmiany w klasyfikacji wodociągów polegające na pogrupowaniu ich według wydajności dobowej:

- wodociągi o wydajności poniżej 100 m³/dobę;
- od 100 do 1000 m³/dobę.

Wodociągi - zespoły urządzeń rozpraszających wodę w sposób ciągły, których głównym przeznaczeniem jest zaopatrywanie w wodę gospodarstw domowych na zasadzie powszechnej dostępności.

TABL. 1 (118). **JAKOŚĆ WODY Z WODOCIĄGÓW DOSTARCZANEJ LUDNOŚCI DO SPOŻYCIA W 2005 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność ^a zaopatrywana w wodę	
	odpowiadającą wymaganiom	nieodpowiadającą wymaganiom
	w %	
MIASTA		
Wodociągi o wydajności w m ³ /d:		
poniżej 100	74,9	25,1
100 - 1000	82,9	17,1
1001 - 10000	95,8	4,2
10001 - 100000	100,0	-
WIEŚ		
Wodociągi o wydajności w m ³ /d:		
poniżej 100	84,5	15,5
100 - 1000	82,8	17,2

^a Według szacunków.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia.

TABL. 2 (119). **DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
Zakłady w ewidencji (stan w dniu 31 XII)	1122	1188	1316	1438
w tym skontrolowane	591	602	559	590
Przeprowadzone kontrole ogółem	632	624	612	597
w tym z pomiarem	176	132	102	110
z ogółem kontrole sprawdzające ^a	382	386	373	311
Pobrane próbki w ramach:				
monitoringu	7825	5488	8669	15002
kontroli	425	592	362	368
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	32	29	16	-
Wykonane oznaczenia wskaźników fizykochemicznych w ramach:				
monitoringu	40781	43545	55139	57705
kontroli	2958	1996	1760	1765
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	207	339	142	-
Przypadki nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	9	3	3	2

^a Kontrole o charakterze instruktażowym.

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

TABL. 3 (120). **DZIAŁALNOŚĆ WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA, OCHRONY WÓD, GOSPODARKI ODPA- DAMI I OCHRONY GLEB**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OCHRONA POWIETRZA				
Monitoring – stanowiska pomiarowe	43	43	56	6
Pobrane próbki pierwotne w ramach:				
monitoringu	6749	4254	7517	13934
kontroli	264	488	234	231
Wykonane oznaczenia w ramach:				
monitoringu wskaźników fizykochemicznych	9566	13230	16235	29863
kontroli wskaźników fizykochemicznych	942	877	580	638
OCHRONA WÓD				
MONITORING:				
Rzek:				
długość odcinków badanych rzek w km	1031	1075	1026	1008
stanowiska pomiarowe	70	63	72	53
Jezior:				
jeziora zbadane	11	9	16	22
stanowiska pomiarowe	85	58	64	61
POBRANE PRÓBKII	1548	1523	2040	1768
w ramach:				
monitoringu	1076	964	1152	1068
kontroli	150	104	108	101
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	26	29	13	-
WYKONANE OZNACZENIA	37149	36344	47198	33336
w ramach:				
monitoringu	31215	30315	38904	27842
w tym wskaźników:				
fizykochemicznych	29462	28737	37450	26678
hydrobiologicznych	611	565	308	238
bakteriologicznych	1142	1013	1146	926
kontroli wskaźników fizykochemicznych	1902	1119	1143	965
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	191	339	136	-
w tym wskaźników fizykochemicznych	191	335	136	-

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

TABL. 3 (120). **DZIAŁALNOŚĆ WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA, OCHRONY WÓD, GOSPODARKI ODPADAMI I OCHRONY GLEB** (dok.)

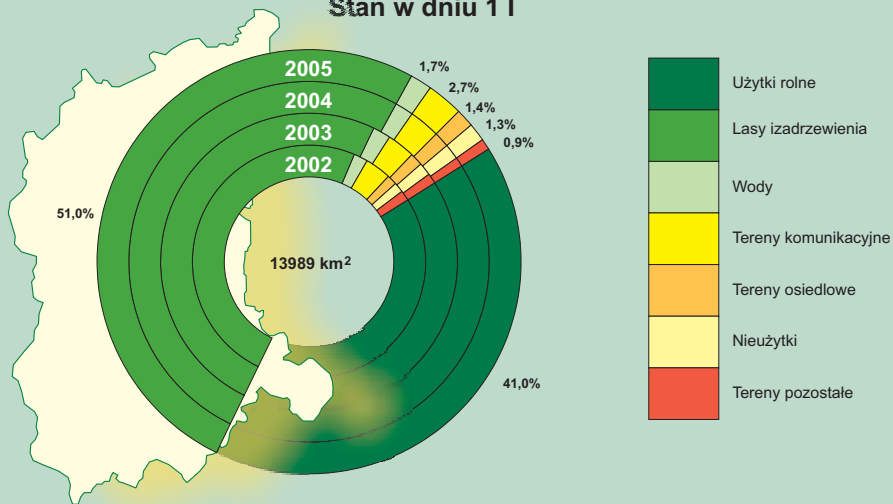
WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
GOSPODARKA ODPADAMI				
Pobrane próbki pierwotne w ramach:				
kontroli	-	-	-	11
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.	2	-	-	-
Wykonane oznaczenia w ramach kontroli wskaźników fizykochemicznych	8	-	1	25
OCHRONA GLEB				
Pobrane próbki pierwotne w ramach:				
kontroli	11	-	20	25
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.	4	-	3	-
Wykonane oznaczenia w ramach:				
kontroli wskaźników fizykochemicznych.	106	-	36	137
nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.	16	-	6	-
w tym wskaźników fizykochemicznych	16	-	6	-

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

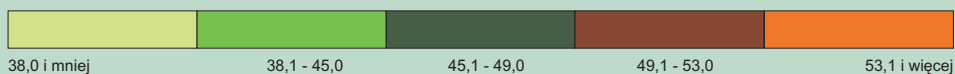
Struktura powierzchni województwa według kierunków wykorzystania Stan w dniu 1 I

Lesistość według powiatów w 2005 r. Stan w dniu 31 XII

Powierzchnia lasów w procencie powierzchni ogólnej

Dział IX

EKONOMICZNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA

Uwagi metodyczne

W dziale wyodrębniono informację o zakresie i formach funkcjonowania oraz skuteczności ekonomicznych narzędzi i środków w przedsięwzięciach na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Dane o nakładach i efektach rzeczowych inwestycji ochrony środowiska zaprezentowano zgodnie z **Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska** wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznej dotyczącej Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrażanego przez Unię Europejską i EUROSTAT.

Dane o wydatkach inwestycyjnych poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych, osób fizycznych i spółek cywilnych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - prowadzących księgi przychodów i rozchodów); jednostek budżetowych prowadzących działalność zaklasyfikowaną według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) do: administracja publiczna i społeczna, usługi na rzecz całego społeczeństwa, ochrona zdrowia ludzkiego, odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne, a także gmin oraz spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę zatrudnionych.

Do inwestycji związanych z gospodarką ściekową i ochroną wód zalicza się urządzenia do unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków przemysłowych, komunalnych, wód (ścieków) opadowych oraz zanieczyszczonych wód kopalnianych odprowadzanych bezpośrednio do wód powierzchniowych i do ziemi. Obejmują one oczyszczalnie ścieków lub ich elementy według technologii oczyszczania, urządzenia do utylizacji, gromadzenia i transportu wód zasolonych, do gromadzenia ścieków, jak również wyposażenie oczyszczalni ścieków w urządzenia i aparaturę kontrolno-pomiarową w przypadkach, gdy nie jest ono ujęte w kosztach budowy oczyszczalni ścieków. Zakres danych obejmuje także: budowę kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki oraz wody opadowe; urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków; systemy obiegowego zasilania wodą i tworzenie stref ochrony źródeł i ujęć wody.

Do inwestycji związanych z ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu zalicza się instalacje urządzeń oczyszczających i dezodorujących oraz instalacje z zastosowaniem reakcji przemian chemicznych do substancji mniej uciążliwych dla środowiska wraz z kompletnym wyposażeniem i zespołem koniecznych urządzeń pomocniczych zapewniających prawidłową eksploatację instalacji oraz urządzenia i aparaturę zapewniające zmniejszenie ilości bądź stężeń powstających lub emitowanych zanieczyszczeń powietrza. Ponadto zaliczono: nowe techniki i technologie spalania paliw; modernizację kotłowni i ciepłowni w celu ograniczenia zanieczyszczeń wydanych do powietrza powstających w procesie spalania; niekonwencjonalne źródła energii.

Do **inwestycji związanych z gospodarką odpadami i ochroną gleb oraz wód podziemnych** zalicza się:

- działania związane z zapobieganiem zanieczyszczeniom,
- zbieranie (w tym selektywne) odpadów i ich transport,
- działania związane z recyklingiem odpadów,
- gospodarcze wykorzystanie odpadów,
- unieszkodliwianie odpadów,
- rekultywację składowisk, hałd, wysypisk i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych obejmującą etap zakończonej rekultywacji biologicznej bądź przekazanie zrehabilitowanej powierzchni do zagospodarowania,
- przedsięwzięcia związane z zapobieganiem degradacji i dewastacji gleby, działanie związane z tarasowaniem i wyrównywaniem nierówności gleby, prowadzenie przeciwoerozyjnych nasadzeń oraz usuwanie skutków erozji,
- budowę, utrzymanie i obsługę urządzeń służących do neutralizacji zanieczyszczeń (skażeń) gleby, oczyszczania wód podziemnych a także zapobieganie infiltracji (przenikaniu) zanieczyszczeń do gleby i wód podziemnych,
- wyposażenie w aparaturę kontrolno-pomiarową w zakresie gospodarki odpadami, ochrony gleby i wód podziemnych.

Do **inwestycji związanych z ochroną różnorodności biologicznej i krajobrazu** zalicza się:

- przedsięwzięcia dotyczące tworzenia i funkcjonowania obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych prawnie chronionych,
- ochronę i restytucję siedlisk i krajobrazu (oprócz restytucji przemysłowej) rzadkich lub zagrożonych gatunków zwierząt i roślin oraz ekosystemów i odnowę zniszczonego krajobrazu,
- przebudowę drzewostanów w strefach uszkodzeń lasów.

Do **inwestycji związanych ze zmniejszaniem hałasu i wibracji** zalicza się:

- urządzenia lub zakup wyposażenia, przy pomocy których uzyskuje się ogólne zmniejszenie poziomu hałasu w okolicy źródła i u „odbiorcy”,
- urządzenia i zakup przyrządów pomiarowych do pomiaru natężenia hałasu i wibracji (nie zalicza się zadań związanych z bhp - zmniejszenie hałasu na stanowiskach pracy).

Inwestycje „**końca rury**” - nie ingerujące w proces produkcyjny (produkcja może być prowadzona bez tej inwestycji), lecz redukujące lub unieszkodliwiające zanieczyszczenia powstałe w procesie produkcji.

Inwestycje „**zintegrowane**” - stanowiące część procesu produkcyjnego, redukujące ilość i zmieniające jakość produkowanych zanieczyszczeń na bardziej przyjazne środowisku, w rezultacie tych zmian, produkcja staje się bardziej czysta. Obejmują one również inwestycje związane z produkcją czystych wyrobów, wynikające z konieczności dostosowania się do obowiązujących regulacji prawnych w tym zakresie.

Do **inwestycji związanych z gospodarką wodną**, zalicza się:

- budowę ujęć służących do poboru wody: powierzchniowej i podziemnej (również w energetyce zawodowej), łącznie z urządzeniami uzdatniającymi oraz wodną siecią magistralną i rozdzielczą (ujęcia, studnie, stacje uzdatniania, filtry, stacje pomp, doprowadzenie sieci wodociągowej - bez przyłączy do budynków i gospodarstw),
- budowę: zbiorników retencyjnych (poza zbiornikami przeciwpożarowymi i wyrównania dobowego) oraz śluz i jazów,
- regulację rzek i zabudowę potoków; budowę obwałowań przeciwpowodziowych,
- budowę stacji pomp na zawałach i obszarach depresyjnych.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian są to kwoty pieniężne pobierane za emisję zanieczyszczeń powietrza, składowanie odpadów, usuwanie

drzew lub krzewów oraz za pobór i korzystanie z wód, z urządzeń wodnych i wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi.

Kary za nieprzestrzeganie wymagań ochrony środowiska są to kwoty pieniężne wymierzone za wprowadzanie do środowiska zanieczyszczeń przekraczających dopuszczalne normy.

Fundusze ekologiczne są to fundusze tworzone z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, w tym za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód i ziemi, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych wynikających z ustawy prawo geologiczne i górnicze oraz z opłat za wyłączenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, a także z kar za nieprzestrzeganie wymagań ochrony środowiska, wydobywanie kopalin bez wymaganej koncesji lub z rażącem naruszeniem jej warunków - art. 128 prawa geologicznego i górniczego oraz innych wpływów (m.in. za żeglugę i spław oraz wydobycie kruszywa i piasku z wód, zwroty niewykorzystanych w ustalonym czasie, z prowadzonych operacji finansowych, oprocentowania pożyczek, rachunków bankowych a'vista, uzyskane pożyczki). Środki funduszy przeznaczone są na finansowanie w całości lub w części działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej zostały utworzone z dniem 1 lipca 1989 r. na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 1989 r. „o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska i ustawy - Prawo wodne” (Dz. U. Nr 26, poz. 139). Ponadto od połowy 1993 r. utworzono **gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej**, a równocześnie z wdrożeniem ustawy reformującej administrację publiczną (Dz. U. z 1998 r. Nr 153, poz. 872) utworzono **powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej**.

Udział poszczególnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w dochodach z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz kar pieniężnych za naruszanie warunków korzystania ze środowiska:

ŹRÓDŁO DOCHODÓW	Gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Opłaty i kary za usuwanie drzew i krzewów	100,0%	-	-	-
Opłaty i kary za zrzut zasolonych wód kopalnianych oraz emisję tlenków azotu	20,0%	10,0%	45,5%	24,5%
Opłaty za składowanie odpadów i kary związane z niewłaściwym składowaniem	50,0%	10,0%	26,0%	14,0%
Pozostałe opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych a także kary z tytułu naruszania zasad korzystania ze środowiska	20,0%	10,0%	45,5%	24,5%

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych został utworzony na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 26 marca 1982 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 79) i utrzymany mocą nowej ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późniejszymi zmianami). Dochodami Funduszu są: należności i opłaty związane z wyłączeniem gruntów rolnych z produkcji, opłaty z tytułu niewykonania obowiązku zdjęcia i wykorzystania próchnicznej warstwy gleby, opłaty podwyższone za nieterminową rekultywację gruntów zdewastowanych, a także darowizny i inne dochody.

TABL. 1 (121). **NAKŁADY INWESTYCYJNE^a NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	
	w tys. zł				w
OCHRONA ŚRODOWISKA					
OGÓLEM.	233393,9	284082,1	87813,8	154368,2	100,0
na 1 mieszkańca w zł.	231,5	281,6	87,0	153,0	x
w % nakładów inwestycyjnych na gospodarkę narodową	9,4	11,0	3,2	2,6	x
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	71628,2	64930,9	61613,0	102779,5	66,6
w tym nakłady na:					
oczyszczalnie ścieków.	26093,9	6164,5	5871,0	24942,4	16,2
w tym komunalne	23911,2	5185,4	4960,7	17328,5	11,2
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	45413,9	58750,4	53577,0	73019,5	47,3
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	147734,4	200430,0	18698,5	29535,0	19,1
w tym nakłady na:					
redukcję zanieczyszczeń.	1465,4	1528,3	5651,1	9335,7	6,0
nowe techniki i technologie spalania paliw ^b	134372,8	198166,1	10857,0	19341,4	12,5
Gospodarka odpadami, ochrona gleb oraz wód podziemnych.	12314,3	11461,3	6802,1	19062,7	12,4
w tym nakłady na:					
zbieranie odpadów i ich transport	36,1	346,3	2787,6	792,6	0,5
unieszkodliwianie i usuwanie odpadów niebezpiecznych	349,7	3152,1	1,6	594,0	0,4
unieszkodliwianie i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne	9524,9	1009,1	145,5	380,2	0,2
ochronę gleb i wód podziemnych	811,0	6448,9	1641,7	3385,3	2,2
Zmniejszenie hałasu i wibracji.	429,3	6715,5	238,3	468,8	0,3
Działalność badawczo-rozwojowa.	-	-	15,0	-	-
Pozostała działalność związana z ochroną środowiska	1287,7	544,4	446,9	2522,2	1,6
GOSPODARKA WODNA					
OGÓLEM.	36282,9	42858,0	54474,3	37547,5	100,0
na 1 mieszkańca w zł.	36,0	42,5	54,0	37,2	x
w % nakładów inwestycyjnych na gospodarkę narodową	1,5	1,7	2,0	2,2	x
Ujęcia i doprowadzenia wody	18023,1	32415,0	27353,9	22508,4	59,9
Stacje uzdatniania wody	6453,2	1546,5	1767,6	3175,0	8,5
Regulacja i zabudowa rzek i potoków	1136,0	550,5	4006,5	1348,6	3,6
Zbiorniki wodne	2242,6	1384,7	12284,0	3195,5	8,5
Obwałowania przeciwpowodziowe	8049,0	5255,9	5680,4	6800,0	18,1
Stacje pomp.	379,0	1705,4	3381,9	520,0	1,4

a W cenach bieżących. b Łącznie z modernizacją systemów grzewczych, w tym kotłowni i ciepłowni.

TABL. 2 (122). NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA WEDŁUG KIERUNKÓW INWESTOWANIA ORAZ PODREGIONÓW I POWIATÓW (ceny bieżące)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym na					działalność badawczo-rozwojową
		gospodarkę ściekową i ochronę wód	ochronę powietrza i klimatu	gospodarkę odpadami, ochronę gleb oraz wód podziemnych	zmniejszenie hałasu i wibracji		
w tys. zł							
WOJEWÓDZTWO 2002	233393,9	71628,2	147734,4	12314,3	429,3	-	
2003	284082,1	64930,9	200430,0	11461,3	6715,5	-	
2004	87813,8	61613,0	18698,5	6802,1	238,3	15,0	
2005	154368,2	102779,5	29535,0	19062,7	468,8	-	
Podregion gorzowski	60074,3	43787,7	14674,2	862,3	468,8	-	
Powiaty:							
Gorzowski	27553,1	14501,8	12510,0	107,0	434,3	-	
Międzyrzecki	10567,6	10419,9	-	147,7	-	-	
Stubicki	6954,5	6643,6	276,4	-	34,5	-	
Strzelecko-drezdenecki	5728,1	4695,9	960,0	72,2	-	-	
Sulęciński	6928,9	5741,7	835,9	70,0	-	-	
Miasto na prawach powiatu							
Gorzów Wlkp.	2342,1	1784,8	91,9	465,4	-	-	
Podregion zielonogórski	94293,9	58991,8	14860,8	18200,4	-	-	
Powiaty:							
Krośnieński	5010,0	3807,5	739,0	58,8	-	-	
Nowosolski	9847,7	8540,7	261,5	800,8	-	-	
Świebodziński	22262,1	11250,0	10757,0	-	-	-	
Wschowski	3775,7	3154,4	533,3	88,0	-	-	
Zielonogórski	11996,1	10468,1	719,8	525,5	-	-	
Żagański	14422,6	12300,3	685,1	1437,2	-	-	
Żarski	10260,6	7614,2	1165,1	427,6	-	-	
Miasto na prawach powiatu							
Zielona Góra	16719,1	1856,6	-	14862,5	-	-	

TABL. 3 (123). **NAKŁADY INWESTYCYJNE NA GOSPODARKE WODNĄ WEDŁUG KIERUNKÓW INWESTOWANIA ORAZ PODREGIONÓW I POWIATÓW (ceny bieżące)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Ujęcia i doprowadzenia wody	Stacje uzdatniania wody	Zbiorniki wodne	Regulacja i zabudowa rzek i potoków	Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp
WOJEWÓDZTWO 2002	36282,9	18023,1	6453,2	2242,6	1136,0	8428,0
2003	42858,0	32415,0	1546,5	1384,7	550,5	6961,3
2004	54474,3	27353,9	1767,6	12284,0	4006,5	9062,3
2005	37547,5	22508,4	3175,0	3195,5	1348,6	7320,0
Podregion gorzowski	16328,0	6798,5	455,5	685,0	1069,0	7320,0
Powiaty:						
Gorzowski	2543,4	1986,8	36,6	-	-	520,0
Międzyrzeczki	2197,8	1705,6	171,9	-	320,3	-
Stubicki	8805,7	1079,3	247,0	596,0	83,4	6800,0
Strzelecko-drezdenecki	1244,0	897,7	-	89,0	257,3	-
Sulęciński	696,4	696,4	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu						
Gorzów Wlkp.	840,7	432,7	-	-	408,0	-
Podregion zielonogórski	21219,5	15709,9	2719,5	2510,5	279,6	-
Powiaty:						
Krośnieński	4140,2	3830,6	30,0	-	279,6	-
Nowosolski	2971,7	2683,0	198,1	90,6	-	-
Świebodziński	1246,3	1062,2	13,8	170,3	-	-
Wschowski	421,2	412,1	9,1	-	-	-
Zielonogórski	3077,0	1152,8	1924,2	-	-	-
Żagański	3315,2	2804,2	-	511,0	-	-
Żarski	5296,0	3147,0	410,4	1738,6	-	-
Miasto na prawach powiatu						
Zielona Góra	751,9	618,0	133,9	-	-	-

TABL. 4 (124). **NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA WEDŁUG RODZAJU INWESTYCJI (ceny bieżące)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tys. zł			
OGÓŁEM	233393,9	284082,1	87813,8	154368,2
Końca rury	85399,2	78891,4	72439,8	123882,2
w tym monitoring	118,9	753,3	1936,3	472,9
Zintegrowane	147994,7	198783,3	13804,0	27127,4
w % ogółem	63,4	70,0	15,7	17,6
Działalność badawczo-rozwojowa	-	-	15,0	-

TABL. 5 (125). NAKŁADY INWESTYCYJNE NA GOSPODARKĘ WODNĄ WEDŁUG KIERUNKÓW INWESTOWANIA ORAZ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Ujęcia i doprowadzenia wody	Stacje uzdatniania wody	Zbiorniki wodne	Regulacja i zabudowa rzek i potoków	Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp
		w tys. zł					
OGÓŁEM	2002	36282,9	18023,1	6453,2	2242,6	1136,0	8428,0
	2003	42858,0	32415,0	1546,5	1384,7	550,5	6961,3
	2004	54474,3	27353,9	1767,6	12284,0	4006,5	9062,3
	2005	37547,5	22508,4	3175,0	3195,5	1348,6	7320,0
Środki własne	2002	18480,4	13677,7	3351,1	1374,6	-	77,0
	2003	13439,6	11914,4	652,8	791,7	-	80,7
	2004	23806,5	14799,0	1627,8	7324,0	55,7	-
	2005	21734,5	16950,6	1652,4	3131,5	-	-
Środki z budżetu:							
centralnego	2002	256,3	-	256,3	-	-	-
	2003	714,3	714,3	-	-	-	-
	2004	455,5	455,5	-	-	-	-
	2005	1390,1	1140,1	250,0	-	-	-
województwa	2002	12413,2	1700,2	1365,0	561,0	936,0	7851,0
	2003	7603,5	820,0	-	593,0	550,5	4240,0
	2004	15868,4	299,2	-	4005,0	3768,8	7795,4
	2005	7021,4	267,8	-	35,0	1198,6	5520,0
powiatu	2003	55,0	55,0	-	-	-	-
	2004	50,0	-	-	-	50,0	-
	2005	50,0	-	-	-	50,0	-
gminy	2002	778,2	778,2	-	-	-	-
	2003	408,4	408,4	-	-	-	-
	2004	200,0	-	100,0	-	100,0	-
	2005	216,7	216,7	-	-	-	-
Środki z zagranicy	2003	8741,7	8741,7	-	-	-	-
	2004	4200,6	4200,6	-	-	-	-
	2005	2753,7	2753,7	-	-	-	-
Fundusze ekologiczne	2002	1403,0	453,0	-	250,0	200,0	500,0
(pożyczki, kredyty, dotacje)	2003	2339,2	1043,6	55,0	-	-	1240,6
	2004	2994,1	827,4	39,8	955,0	32,0	1139,9
	2005	1979,1	38,5	11,6	29,0	100,0	1800,0
Kredyty i pożyczki krajowe	2002	678,8	343,0	335,8	-	-	-
(w tym bankowe)	2003	8363,8	7525,1	838,7	-	-	-
	2004	6414,2	6287,2	-	-	-	127,0
	2005	2397,1	1136,1	1261,0	-	-	-
Inne środki (w tym nakłady niesfinansowane)	2002	2273,0	1071,0	1145,0	57,0	-	-
	2003	1192,5	1192,5	-	-	-	-
	2004	485,0	485,0	-	-	-	-
	2005	4,9	4,9	-	-	-	-

TABL. 6 (126). NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA WEDŁUG ŹRÓDEŁ

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Środki własne	Środki	
					centralnego	województwa
w tys.						
1	OGÓŁEM	2002	233393,9	62625,5	3235,2	5568,9
2		2003	284082,1	26756,2	8174,5	2457,3
3		2004	87813,8	43861,1	5161,8	320,0
4		2005	154368,2	74189,9	4284,6	350,5
5	Ochrona powietrza atmosfery-	2002	147734,4	27423,7	-	91,0
6	cznego i klimatu	2003	200430,0	6237,5	147,2	-
7		2004	18698,5	15862,7	-	-
8		2005	29535,0	22356,5	740,2	-
	w tym:					
9	nowe techniki i technologie	2002	134372,8	20737,1	-	16,0
10	spalania paliw	2003	198166,1	4251,1	147,2	-
11		2004	10857,0	8730,7	-	-
12		2005	19341,4	12320,5	740,2	-
13	w tym modernizacja	2002	4528,2	1877,2	-	16,0
14	kotłowni i ciepłowni	2003	3066,2	1837,8	147,2	-
15		2004	8650,3	6813,8	-	-
16		2005	19341,4	12320,5	740,2	-
17	redukcja zanieczyszczeń	2002	941,5	941,5	-	-
18	pyłowych	2003	1517,4	1270,4	-	-
19		2004	3494,6	3406,1	-	-
20		2005	9335,7	9178,1	-	-
21	redukcja zanieczyszczeń	2002	523,9	191,9	-	-
22	gazowych	2003	5,0	5,0	-	-
23		2004	2129,5	2129,5	-	-
24	Gospodarka ściekowa	2002	71628,2	29668,3	2818,0	4477,9
25	i ochrona wód	2003	64930,9	17966,0	5073,6	2457,3
26		2004	61613,0	23164,5	5161,8	320,0
27		2005	102779,5	41236,0	3544,4	350,5
	w tym:					
28	sieć kanalizacyjna odprowa-	2002	34275,2	12829,1	420,0	2954,9
29	dzająca ścieki	2003	53896,7	12982,5	2904,4	2457,3
30		2004	50640,1	15240,0	5046,9	320,0
31		2005	54230,5	17101,1	2111,3	288,5
32	oczyszczalnie ścieków	2002	433,0	433,0	-	-
33	przemysłowych	2003	37,9	26,5	-	-
34		2004	41,6	41,6	-	-
35		2005	6319,4	6319,4	-	-
36	oczyszczalnie ścieków ko-	2002	23911,2	6059,3	1229,2	1330,0
37	munalnych	2003	5185,4	1543,3	1458,0	-
38		2004	4960,7	3406,1	-	-
39		2005	17328,5	8465,1	-	27,0
40	urządzenia do przeróbki i					
	zagospodarowania osadów	2002	92,7	-	-	-
41	z oczyszczalni ścieków	2005	13821,3	4000,0	-	-

FINANSOWANIA ORAZ KIERUNKÓW INWESTOWANIA (ceny bieżące)

z budżetu		Środki z zagranicy	Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje)	Kredyty i pożyczki krajowe (w tym bankowe)	Inne środki (w tym nakłady niesfinansowane)	Lp.
powiatu	gminy					
zł						
405,0	2124,0	19212,7	9267,8	92177,3	38777,5	1
96,9	813,0	27575,2	50796,2	162869,0	4543,8	2
75,0	41,0	13829,9	12162,3	11796,0	566,7	3
-	371,4	43571,2	18063,7	13234,6	302,3	4
50,0	133,0	175,0	2357,6	80815,0	36689,1	5
-	-	482,0	38787,2	152015,6	2760,5	6
55,0	-	292,7	2040,8	447,3	-	7
-	-	1185,1	4301,6	816,7	134,9	8
50,0	133,0	175,0	1957,6	74615,0	36689,1	9
-	-	235,0	38787,2	152015,6	2730,0	10
55,0	-	33,7	1832,8	204,8	-	11
-	-	1185,1	4144,0	816,7	134,9	12
50,0	133,0	175,0	1707,6	283,3	286,1	13
-	-	235,0	787,2	59,0	-	14
-	-	33,7	1802,8	-	-	15
-	-	1185,1	4144,0	816,7	134,9	16
-	-	-	-	-	-	17
-	-	247,0	-	-	-	18
-	-	-	-	88,5	-	19
-	-	-	157,6	-	-	20
-	-	-	-	332,0	-	21
-	-	-	-	-	-	22
-	-	-	-	-	-	23
185,0	1991,0	19037,7	5650,2	6247,7	1552,4	24
63,0	813,0	17113,0	9781,6	9895,1	1768,3	25
20,0	41,0	13537,2	9763,5	9086,3	518,7	26
-	371,4	32564,8	12159,4	12417,9	135,1	27
135,0	1544,9	7607,7	3991,2	4067,7	724,7	28
63,0	652,4	16505,5	7821,6	8930,8	1579,2	29
-	-	11991,5	9448,5	8085,6	507,6	30
-	257,4	18823,0	7100,1	8442,2	106,9	31
-	-	-	-	-	-	32
-	-	11,4	-	-	-	33
-	-	-	-	-	-	34
-	-	-	-	-	-	35
-	-	11430,0	1659,0	1376,0	827,7	36
-	35,0	-	1960,0	-	189,1	37
-	41,0	1298,9	-	214,7	-	38
-	91,0	5015,5	2349,9	1380,0	-	39
-	92,7	-	-	-	-	40
-	-	9821,3	-	-	-	41

TABL. 6 (126). NAKŁADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA WEDŁUG ŹRÓDEŁ

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Środki własne	Środki		
				centralnego	województwa	
w tys.						
1	Gospodarka odpadami	2002	11503,3	3422,7	-	1000,0
2		2003	5012,4	1586,7	-	-
3		2004	5160,4	2492,0	-	-
4		2005	15677,4	4751,8	-	-
	w tym:					
5	zbieranie odpadów i ich	2002	36,1	36,1	-	-
6	transport	2003	346,3	324,3	-	-
7		2004	2787,6	2301,3	-	-
8		2005	792,6	404,0	-	-
9	składowanie niebezpiecznych	2002	8,0	8,0	-	-
10	odpadów komunalnych	2003	49,0	49,0	-	-
11	składowanie odpadów innych niż niebezpieczne-z wyłączeniem odpadów komunalnych	2005	41,0	41,0	-	-
12	składowanie odpadów komunalnych innych niż niebezpieczne	2002	9524,9	1614,3	-	1000,0
13		2003	1009,1	696,7	-	-
14		2004	145,5	145,5	-	-
15		2005	339,2	268,0	-	-
16	recykling i wykorzystywanie	2002	1166,0	1166,0	-	-
17	odpadów	2003	16,2	16,2	-	-
18		2004	2181,0	-	-	-
19		2005	19,3	-	-	-
20	Ochrona gleb i wód podziemnych	2002	811,0	811,0	-	-
21		2003	6448,9	549,9	1274,8	-
22		2004	1641,7	1641,7	-	-
23		2005	3385,3	3385,3	-	-
24	w tym zapobieganie	2002	811,0	811,0	-	-
25	infiltracji zanieczyszczeń	2003	1308,4	508,4	-	-
26		2004	1555,0	1555,0	-	-
27		2005	3288,1	3288,1	-	-
28	Zmniejszanie hałasu i wibracji	2002	429,3	12,1	417,2	-
29		2003	6715,5	-	1678,9	-
30		2004	238,3	238,3	-	-
31		2005	468,8	468,8	-	-
32	Działalność badawczo-rozwojowa	2004	15,0	15,0	-	-
33	Pozostała działalność związana z ochroną środowiska	2002	1287,7	1287,7	-	-
34		2003	544,4	416,1	-	-
35		2004	446,9	446,9	-	-
36		2005	2522,2	1991,5	-	-
37	w tym wymiana oświetlenia na energooszczędne	2002	770,7	770,7	-	-
38		2003	134,3	6,0	-	-
39		2004	129,9	129,9	-	-

FINANSOWANIA ORAZ KIERUNKÓW INWESTOWANIA (ceny bieżące) (dok.)

z budżetu		Środki z zagranicy	Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje)	Kredyty i pożyczki krajowe (w tym bankowe)	Inne środki (w tym nakłady niesfinansowane)	Lp.
powiatu	gminy					
zł						
170,0	-	-	1260,0	5114,6	536,0	1
33,9	-	319,4	2227,4	830,0	15,0	2
-	-	-	358,0	2262,4	48,0	3
-	-	9821,3	1072,0	-	32,3	4
-	-	-	-	-	-	5
-	-	22,0	-	-	-	6
-	-	-	356,9	81,4	48,0	7
-	-	-	356,3	-	32,3	8
-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	10
-	-	-	-	-	-	11
-	-	-	1260,0	5114,6	536,0	12
-	-	297,4	-	-	15,0	13
-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	71,2	-	-	15
-	-	-	-	-	-	16
-	-	-	-	-	-	17
-	-	-	-	2181,0	-	18
-	-	-	19,3	-	-	19
-	-	-	-	-	-	20
-	-	4624,2	-	-	-	21
-	-	-	-	-	-	22
-	-	-	-	-	-	23
-	-	-	-	-	-	24
-	-	800,0	-	-	-	25
-	-	-	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	27
-	-	-	-	-	-	28
-	-	5036,6	-	-	-	29
-	-	-	-	-	-	30
-	-	-	-	-	-	31
-	-	-	-	-	-	32
-	-	-	-	-	-	33
-	-	-	-	128,3	-	34
-	-	-	-	-	-	35
-	-	-	530,7	-	-	36
-	-	-	-	-	-	37
-	-	-	-	128,3	-	38
-	-	-	-	-	-	39

TABL. 7 (127) WYDATKI INWESTYCYJNE WEDŁUG GRUP INWESTORÓW (ceny bieżące)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	
	w tys. zł				w odsetkach
NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA					
OGÓLEM	233393,9	284082,1	87813,8	154368,2	100,0
grupy inwestorów:					
przedsiębiorstwa	157180,1	214754,4	25534,2	54125,3	35,1
gminy	70845,2	63278,7	60989,7	93222,6	60,4
jednostki budżetowe	5368,6	6049,0	1289,9	7020,3	4,6
NA GOSPODARKE WODNĄ					
OGÓLEM	36282,9	42858,0	54474,3	37547,5	100,0
grupy inwestorów:					
przedsiębiorstwa	6763,9	2561,4	12797,7	10750,2	28,6
gminy	18041,6	31783,1	24012,4	17853,1	47,6
jednostki budżetowe	11477,4	8513,5	17664,2	8944,2	23,8

TABL. 8 (128). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU				
Zdolność zainstalowanych urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:				
pyłowych	-	-	140	14059
gazowych	372	-	5	-
GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD				
Sieć kanalizacyjna w km	130,9	157,2	135,7	174,2
Oczyszczalnie ścieków:				
obiekty	5	8	4	2
przepustowość w m ³ /d.	10670	5186	3768	53
w tym oczyszczalnie komunalne:				
obiekty	5	6	3	2
przepustowość w m ³ /d.	10670	5107	3638	53
liczba równoważnych mieszkańców	53116	25968	11169	123
Urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków (w suchej masie) w t/r.	216	-	-	6789,0
Obiegowy system zasilania wodą (pojemność instalacji) w m ³	-	-	14	14
GOSPODARKA ODPADAMI				
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych:				
obiekty	-	1	-	-
wydajność w t/r	-	370	-	-
Składowiska dla odpadów komunalnych:				
obiekty	-	-	1	-
powierzchnia w ha	-	-	0,3	-
wydajność w t/r	-	-	2527	-
Gospodarcze wykorzystanie odpadów w t/r	687	310	1165	-
Rekultywacja hałd, wysypisk i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych w ha	2,5	1,6	-	-

TABL. 8 (128). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
OCHRONA GLEB I WÓD PODZIEMNYCH				
Uszczelnianie gruntu łącznie z rowami, wałami, systemy odwadniające – obiekty.	-	-	5	25
Udoskonalanie magazynów podziemnych i urządzeń transportowych w celu ochrony wód podziemnych i gleby w szt.	-	-	7	32
GOSPODARKA WODNA				
Wydajność ujęć wodnych ^a w m ³ /d.	6886	6822	7109	11524
Uzdatnianie wody w m ³ /d.	4398	1032	598	2040
Sieć wodociągowa ^b w km.	179,0	205,7	258,9	157,2
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km.	11,8	14,0	26,0	23,6
Obwałowania przeciwpowodziowe w km.	2,2	5,2	3,9	-
Zbiorniki wodne:				
obiekty.	5	-	1	-
pojemność w m ³	76950	-	854000	-

^a Bez ujęć w energetyce zawodowej. ^b Łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.

TABL. 9 (129). REALIZACJA INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ NA WSI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
WODOCIĄGI ZBIOROWE				
Nakłady inwestycyjne w tys. zł.	14676,5	26509,0	20840,8	12050,6
ze środków:				
województwa.	2162,6	1159,9	503,0	87,8
gmin.	9751,6	15146,4	13670,5	8675,4
mieszkańców wsi.	510,2	536,8	182,6	49,4
funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.	-	617,4	471,6	126,9
funduszy Unii Europejskiej:				
SAPARD.	-	-	5222,7	799,8
funduszy strukturalnych.	-	-	485,4	1158,4
innych ^a	2252,1	9048,5	305,0	1152,9
Efekty rzeczowe inwestycji oddanych do użytku:				
przyłącza do budynków: w km.	46,7	76,2	93,7	65,6
w szt.	1790	2763	2893	1265
sieć wodociągowa w km.	168,5	236,3	193,3	96,0
stacje uzdatniania wody.	12	11	4	19

^a M.in.: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Nieruchomości Rolnych, Bank Ochrony Środowiska S.A., Bank Gospodarki Krajowej.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 9 (129). **REALIZACJA INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ NA WSI** (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
KANALIZACJA ZBIORCZA				
Nakłady inwestycyjne w tys. zł.	14797,7	24536,0	29647,4	38556,1
ze środków:				
województwa	2822,8	1794,0	3872,3	396,7
gmin.	6536,7	10296,7	8434,3	7355,1
mieszkańców wsi.	158,4	330,4	40,5	6,9
funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej . .	3716,4	3705,7	5933,6	7135,8
funduszy Unii Europejskiej:				
SAPARD	-	-	2464,6	10682,6
pozostałych ^a	-	-	8502,5	1110,7
funduszy strukturalnych	-	-	-	7093,5
innych ^b	1563,4	8409,2	399,6	4774,8
Efekty rzeczowe inwestycji oddanych do użytku:				
sieć kanalizacyjna w km	55,1	113,3	113,3	142,5
przykanaliki do budynków: w km	11,9	32,8	32,8	30,0
w szt.	716	1930	1950	1909
OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW ZBIORCZE				
Nakłady inwestycyjne w tys. zł.	4924,2	4991,2	74623,5	3266,0
w tym na modernizację	1181,2	645,0	526,4	1504,3
ze środków:				
województwa	937,9	1565,8	450,0	31,2
gmin.	2083,3	2628,3	73781,5	565,4
funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej . .	848,9	460,0	12,0	1480,0
funduszy Unii Europejskiej:				
pozostałych ^a	-	-	350,0	-
funduszy strukturalnych	-	-	-	809,4
innych ^b	1054,1	337,1	30,0	380,0
Efekty rzeczowe inwestycji oddanych do użytku:				
oczyszczalnie (obiekty)	4	2	7	1
przepustowość w m ³ /d.	832,0	158,0	1156,1	200,0
INDYWIDUALNE WIEJSKIE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW				
Nakłady inwestycyjne w tys. zł.	-	10,0	8,0	112,5
ze środków:				
gmin.	-	10,0	4,0	66,6
mieszkańców wsi.	-	-	4,0	-
funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej . .	-	-	-	10,9
innych ^b	-	-	-	35,0
Efekty rzeczowe inwestycji oddanych do użytku:				
oczyszczalnie (obiekty)	5	44	26	59
WYSYPISKA ODPADÓW				
Nakłady inwestycyjne w tys. zł.	408,0	267,0	229,3	152,7
ze środków:				
gmin.	358,0	267,0	159,3	133,4
funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej . .	50,0	-	70,0	19,3

^a Fundusze: ISPA, PHARE, Fundusz Spójności. ^b M.in.: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Nieruchomości Rolnych, Bank Ochrony Środowiska S.A., Bank Gospodarki Krajowej.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

TABL. 10 (130). FUNDUSZE EKOLOGICZNE

WYSZCZEGÓLNIENIE a - wymierzono b - wpłynęło	2002	2003	2004	2005	
	w tys. zł				
FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ					
Oplaty za korzystanie ze środowiska:	24247,9	23820,0	21806,9	20816,9	
gospodarka ściekowa i ochrona wód	9703,8	9398,5	7278,6	6306,0	
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	11795,8	11197,2	11636,1	12019,7	
gospodarka odpadami	2748,3	3224,3	2892,2	2491,2	
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony	a	915,2	857,4	275,7	1914,8
środowiska	b	117,9	143,9	70,9	91,6
za przekroczenie norm:					
zanieczyszczeń w odprowadzanych	a	907,4	845,5	264,2	1902,1
ściekach	b	104,1	134,1	64,6	71,7
dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń	a	7,5	8,6	4,9	10,5
powietrza	b	11,3	7,1	6,3	10,9
dopuszczalnego poziomu dźwięku	a	0,2	3,2	6,6	2,2
	b	2,5	2,7	-	9,0

FUNDUSZ OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH

OGÓŁEM – opłaty	a	1270,5	1281,7	1523,0	1497,2
	b	1311,1	1385,2	1663,5	1506,6
w tym:					
Roczne	a	1243,8	1258,2	1330,6	1434,8
	b	1176,4	1274,0	1370,8	1349,5
Jednorazowe należności	a	26,7	23,5	192,4	62,4
	b	26,7	23,5	192,4	61,8

TABL. 11 (131). ŚRODKI DYSPOZYCYJNE I WYDATKI FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tys. zł			
ŚRODKI DYSPOZYCYJNE ^a	27698,5	27935,0	26402,1	24529,8
w tym wpływy bieżące	25282,7	25346,1	23665,8	21674,8
w tym z tytułu opłat i kar	24365,8	23963,9	21877,8	20908,5
WYDATKI	25109,6	25198,6	23547,1	21669,5
w tym na rzecz funduszy:				
narodowego	6330,4	5703,6	5409,9	4953,2
wojewódzkiego	10063,4	10420,9	10069,4	9150,7
powiatowych	2481,9	2511,3	2297,7	2148,5
gminnych	5789,8	6119,0	5419,3	5075,7

a Pozostałości środków z poprzedniego roku i przychody w roku bieżącym.

TABL. 12 (132). WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ WEDŁUG FORM I KIERUNKÓW FINANSOWANIA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tys. zł			
OGÓŁEM	11671,9	25156,0	23377,2	22161,2
w tym finansowanie bezzwrotne (dotacje, dopłaty, umorzenia)	5953,1	6616,8	7793,7	7162,3
Gospodarkę ściekową i ochronę wód	5202,0	17571,7	17481,5	16908,5
Ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	1994,0	1060,2	1768,3	1644,3
Gospodarkę odpadami	956,8	1393,8	681,9	202,6
Pozostałe dziedziny	3519,1	5130,3	3445,5	3405,8

TABL. 13 (133). ŚRODKI DYSPOZYCYJNE I WYDATKI POWIATOWYCH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tys. zł			
ŚRODKI DYSPOZYCYJNE^a	4602,5	5237,0	5351,0	5206,1
w tym przychody ogółem przekazane przez zarząd województwa	2636,0	2570,7	2327,9	2183,4
w tym z tytułu opłat i kar.	2494,1	2525,7	2302,7	2156,4
WYDATKI	1936,2	2213,9	2328,3	2998,8
gospodarka ściekowa i ochrona wód	407,9	418,6	305,3	1214,9
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	700,4	449,0	816,1	763,3
gospodarka odpadami	423,8	871,4	303,7	97,7
pozostałe dziedziny	265,3	331,9	798,7	839,0
inne wydatki	138,8	143,0	104,5	84,0

a Pozostałości środków z poprzedniego roku i przychody w roku bieżącym.

TABL. 14 (134). ŚRODKI DYSPOZYCYJNE I WYDATKI GMINNYCH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005
	w tys. zł			
ŚRODKI DYSPOZYCYJNE^a	25989,7	28652,3	20350,5	14125,3
w tym przychody ogółem przekazane przez zarząd województwa	19940,0	15842,5	8718,1	7018,7
w tym z tytułu opłat i kar.	18569,2	15209,0	8516,9	6931,1
za usuwanie drzew i krzewów.	12707,9	9067,1	3014,5	1841,3
pozostałych	5861,3	6141,9	5502,4	5089,8
WYDATKI	13205,5	17019,9	13234,3	7677,2
gospodarka ściekowa i ochrona wód	7652,1	8431,2	5678,5	2815,5
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	1018,2	2929,5	1710,5	560,3
gospodarka odpadami	953,6	1054,4	1190,9	1239,2
pozostałe dziedziny	3109,5	4472,1	4155,8	2798,2
wpłaty do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska z tytułu nadwyżki dochodów.	391,6	-	164,0	-
inne wydatki	80,5	132,6	334,7	264,0

a Pozostałości środków z poprzedniego roku i przychody w roku bieżącym.